

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

รูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE
เพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของ
นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

INTERGRATED MODEL FOCUSING SCAFFOLDING AND
DISCIPLINE BASED ART EDUCATION METHODS FOR THE DEVELOPMENT OF
UNDERGRADUATES' SKILLS
IN TEACHING ART FOR NORMAL AND MAINSTREAM SPECIAL STUDENTS

เสนอต่อ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการวิจัยทุนพัฒนาอาจารย์ใหม่/นักวิจัยใหม่
กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช ปีงบประมาณ 2552

คำนำ

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง รูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE เพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษ เรียนร่วมของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีนี้ได้รับทุนจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามโครงการวิจัยทุนพัฒนาอาจารย์ใหม่/นักวิจัยใหม่ กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช ปีงบประมาณ 2552 ขอขอบคุณคณะกรรมการบริหารทุนวิจัยที่เห็นความสำคัญของการทำวิจัยด้านรูปแบบการสอนศิลปะ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถทำงานวิจัยลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้จัดทำ

อาจารย์ ดร. ชนบพร วัฒนสุขชัย

เลขที่

เลขทะเบียน 018123

วัน เดือน ปี 8 ก.พ. 62

บทคัดย่อ

ปัจจุบันเด็กพิเศษในระดับโรงเรียนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและเป็นปัญหาสำคัญสำหรับการจัดการเรียนการสอนในชั้นปกติ เนื่องจากนิสิตปริญญาตรีจะต้องออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (ฝึกสอน) ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในขณะที่ยังไม่มีพื้นฐานเกี่ยวกับเด็กพิเศษและการเรียนร่วม งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการ สำหรับการเรียนร่วม โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE มาใช้สอนนิสิตระดับปริญญาตรีในชั้นปี 3 ซึ่งนิสิตกลุ่มนี้จะนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ในการทำหน้าที่เป็นนิสิตฝึกสอน รายวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีเด็กพิเศษเรียนร่วม การนำรูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการไปใช้สอนนิสิตปริญญาตรีเน้นการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านทักษะการคิด ได้แก่ การจดบันทึกโดยใช้ mind mapping การเขียนสะท้อนความคิด และการจัดแบบ SKB 2) ด้านทักษะการทำงาน ได้แก่ กิจกรรมวาดภาพ การปั้น และกิจกรรมศิลปะประเภทอื่นในแฟ้มสะสมงาน และกรณีศึกษา 3) ด้านทักษะทางสังคม ได้แก่ การอภิปรายกลุ่มและการสังเกตวางแผนทำงานกลุ่ม ผลการใช้วิธีสอนแบบบูรณาการรูปแบบใหม่นี้พบว่า นิสิตปริญญาตรีมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า นิสิตหญิงส่วนใหญ่มีคะแนนการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้านสูงกว่านิสิตชาย ผลการสะท้อนความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอนพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจและประทับใจในวิธีการสอนแบบบูรณาการที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะการทำกรณีศึกษา เนื่องจากได้มีปฏิสัมพันธ์และมีโอกาสจัดกิจกรรมศิลปะกับเด็กพิเศษ ทำให้ได้รู้จักและเข้าใจเด็กพิเศษมากขึ้น รวมถึงได้ฝึกการจัดกิจกรรมศิลปะประเภทต่างๆ สำหรับเด็กพิเศษ จึงมีประสบการณ์เกี่ยวกับเด็กพิเศษเพิ่มมากขึ้น สำหรับผลจากการที่นิสิตฝึกสอนนำรูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการไปใช้สอนนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยศึกษาทักษะทั้ง 3 ด้านแบบเดียวกับนิสิตปริญญาตรีพบว่า นักเรียนมีคะแนนศิลปะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการสะท้อนความคิดของนิสิตฝึกสอนเกี่ยวกับวิธีการสอนนี้พบว่า นักเรียนสามารถทำกิจกรรมศิลปะได้หลากหลาย สามารถประยุกต์ใช้วิธีสอนศิลปะแบบบูรณาการได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามนิสิตบางส่วนไม่สามารถประยุกต์ใช้วิธีสอนได้เนื่องจากปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านกายภาพ รวมถึงตัวนิสิตฝึกสอนเอง

ผลการวิจัยทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE เพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้นนี้ สามารถนำไปใช้ในการสอนแบบเรียนร่วมในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้

Abstract

At present exceptional children in the school are increasing and these are important problems for teaching in the normal class. According to undergraduate students need to practicum in the school while they do not have basic education of exceptional children and mainstream class. The objective of this research is to develop an integrated model of teaching art for mainstream class by focusing on scaffolding and discipline based art education (DBAE) approach to teach the 3rd undergraduate students which these students will using this integrated model for teaching art subject as the pre-service teacher in the mainstream class. To bring this integrated model to teach the 3rd undergraduate students are emphasis on 3 skill developments : 1) thinking skill: lecture by using mind mapping, reflective thinking and sketchbook/journal 2) activities skill: drawing, modeling, and other art activities in portfolio and case study 3) social skill: group discussion and group planning. The results of using the new integrated model found that after studied the undergraduate students had higher score than before studied. Moreover, most female undergraduate students had higher score for 3 skill developments than male. The result of the reflective thinking of the integrated model found that most undergraduate students are satisfy and impress with this method because there are varies art activities especially case study due to the undergraduate students had relationship and opportunity to create art activities for exceptional children. The case study helped undergraduate students knew and more understood exceptional children including to gain more experience for initiated art activities for exceptional children. Therefore, the result from the pre-service teacher using integrated model for teaching students in mainstream class with 3 skill developments found that after course students had higher score than at the beginning. The reflective thinking result from the pre-service teacher from the integrated approach found that students could do many art activities, this approach are well apply to use, however some pre-service teacher could not apply this method for teaching because of the officer, physical, and personal.

All these result shown that the integrated model focusing on scaffolding and discipline based art education methods to develop teaching art skills for normal and exceptional students in the mainstream class for undergraduate student can be used for teaching in the mainstream class.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร ที่ได้กรุณาให้แนวคิด มุมมองใน
อีกมิติของการทำงานวิจัยและข้อมูลวิจัยที่สำคัญในการเขียนบทความวิจัยเป็นภาษาต่างประเทศ

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย ที่เมตตา กรุณาสละเวลา ให้
คำปรึกษาสำหรับการทำงานวิจัยชิ้นนี้จากโครงการการให้คำปรึกษาสำหรับการทำวิจัยเพื่อพัฒนา
คณาจารย์ใหม่มาโดยตลอด

ขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ สัญญา วงศ์อร่าม (ศาสตราจารย์ภิกขาน) ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี ที่กรุณาสละเวลา ตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัยในการทำงานครั้งนี้

ขอบพระคุณคณะกรรมการส่วนส่งเสริมและพัฒนาวิชาการ กองทุนเพื่อการบริหารวิชาการและ
การศึกษา เขตตามหน้าที่กิจกรรมย่อยการจัดสรรทุนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ระยะสั้น เพื่อไปประชุมและเสนอ
ผลงานวิจัยระดับนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและคุณชนิน ปิณฑานนท์ ที่เห็นความสำคัญของ
การนำเสนอผลงานวิจัยและมอบทุนสนับสนุนสำหรับการไปนำเสนอผลงานทางวิชาการที่ประเทศ
สหรัฐอเมริกา

กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปทีป
เมธาคูณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา โขวิไลกุล รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ คุณประเสริฐ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปณณรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี ที่เป็นกำลังใจ
สำคัญและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์สำหรับการไปนำเสนอผลงานทางวิชาการที่ประเทศสหรัฐอเมริกา

ขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล อดีตรองคณบดี (ฝ่ายวิจัย) ที่จัด
โครงการการให้คำปรึกษาสำหรับการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคณาจารย์ใหม่ และขอบคุณคณาจารย์อาวุโส
ของคณะครุศาสตร์ที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำวิจัยในโครงการฯ อันเป็นการจุดประกายให้ผู้วิจัยได้รับ
แรงบันดาลใจในการศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการเพิ่มเติมและพัฒนาหัวข้อวิจัย อันนำมาสู่การเสนอ
โครงการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณอาจารย์ตุ้ยกัลยาณมิตรที่ให้คำแนะนำและข้อมูลสำคัญสำหรับการทำงาน

กราบขอบพระคุณมารดา บิดา พี่หนึ่ง ที่สนับสนุน ให้คำแนะนำ และเป็นที่ยังทางใจในยาม
ท้อแท้ระหว่างการทำงานมาโดยตลอด

ผู้วิจัยหวังว่ารายงานชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาสำหรับผู้สนใจ

ชนบพร วัฒนสุขชัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	iii
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	iv
กิตติกรรมประกาศ	v
สารบัญ	vi-vii
สารบัญตาราง	viii
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	11
ประโยชน์ที่จะได้รับ	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเรื่องศิลปศึกษายุคใหม่	13
การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษายุคใหม่	14
การสอนศิลปศึกษาตามแนวคิด DBAE	14
แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ร่วม	17
ลักษณะของการเรียนรู้ร่วม	18
ปัญหาของการเรียนรู้ร่วม	19
หลักการสอนเด็กพิเศษ	20
ความต้องการการจัดกิจกรรมศิลปะในชั้นเรียนร่วม	25
หลักการเตรียมสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับการเรียนรู้ร่วม	25
วิธีสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติ	26
วิธีสอนศิลปะสำหรับเด็กพิเศษ	27
แนวคิดเรื่องวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็ม (Scaffolding)	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า	
	แนวทางในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสับสนุนเพื่อเติมเต็ม	29
	กลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสับสนุนเพื่อเติมเต็ม	29
3	วิธีดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE	
	วิธีดำเนินการวิจัย	37
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	37
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	ตอนที่ 1 ผลการสอนที่เกิดกับนิสิตปริญญาตรี	42
	ตอนที่ 2 ผลการสอนนักเรียนโดยนิสิตปริญญาตรี	62
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
	ตอนที่ 1 ผลการสอนที่เกิดกับนิสิตปริญญาตรี	83
	ตอนที่ 2 ผลการสอนนักเรียนโดยนิสิตปริญญาตรี	93
	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	112
	บรรณานุกรม	113
	ภาคผนวก	
	ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	121

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศิลปศึกษาเป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีการรับรู้ แสดงออก และสร้างสรรค์ผลงาน ผ่านการทำงานศิลปะประเภทต่างๆ ตามความคิดหรือจินตนาการ โดยคำนึงถึงกระบวนการทำงานที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพด้านการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การพัฒนาความคิด ความรู้สึก อารมณ์ ค่านิยม ความพึงพอใจ ทักษะ ตลอดจนวางรากฐานในการเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นผู้มีความประณีต ละเอียดอ่อนมากกว่าการคำนึงถึงผลสำเร็จของงาน ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรของกรมวิชาการ (2546) ที่กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมศักยภาพ ด้านการสร้างสรรค์และแสดงออกถึงความคิด จินตนาการ ตลอดจนรู้จักเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ในการ สร้างสรรค์ผลงานศิลปะประเภทต่างๆ ทั้ง 2 มิติ และ 3 มิติ เนื่องจากการแสดงออกของเด็กผ่านการ ทำงานศิลปะเป็นการสะท้อนให้เห็นพัฒนาการด้านต่างๆ เช่น พัฒนาการทางด้านการรับรู้ ร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา สุนทรียภาพ จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก การสอนศิลปศึกษาปัจจุบันจึงมีลักษณะของการบูรณาการ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมี ศักยภาพทั้งทาง พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาสอดคล้องกับแนวทางในการจัดการเรียน การสอนตามแนวคิด Discipline Based Art Education (DBAE) ที่เน้นให้ผู้สอนบูรณาการความรู้และ ทักษะด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะวิจารณ์ และศิลปะปฏิบัติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี ศักยภาพในทุกๆด้าน โดยทฤษฎีดังกล่าวว่าด้วยเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงสาระความรู้ด้านศิลปศึกษาที่มี วัตถุประสงค์เพื่อเข้าใจประวัติความเป็นมา/การสร้างงานของศิลปินและศิลปินวัฒนธรรม โดยเน้นการ สอนเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นโดยใช้ เทคนิค/กระบวนการ/คำนึงถึงความต้องการผู้เรียน มีการใช้ตัวอย่างจริงหลายรูปแบบ เพื่อสร้างความ เข้าใจเกี่ยวกับผลงานศิลปะประเภทต่างๆ แล้วให้แนวทางในการทำงานโดยอธิบายขั้นตอนการทำงาน และเปิดโอกาสในการซักถาม เมื่อผู้เรียนเกิดแรงจูงใจแล้วจึงเริ่มให้ความช่วยเหลือโดยการสอน ให้ คำแนะนำ สาธิตเทคนิค/วิธีการทำงาน เมื่อผู้เรียนดำเนินงานเสร็จแล้วจึงให้คำแนะนำ/วิจารณ์ผลงาน และให้กำลังใจผู้เรียน (Gray, 1960) ด้านสุนทรียศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกการรับรู้/เข้าใจเกี่ยวกับ

ความงามตามธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม/ศิลปะ ตามแนวคิดของ Smith (1968) ได้เสนอวิธีสอนไว้ 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การบรรยาย (Description) เป็นการให้ผู้เรียนแจ่มแจ้งชื่อและจำแนกคุณสมบัติในการสร้างผลงานศิลปะโดยใช้ความสามารถในการเชื่อมโยงถึงประวัติศาสตร์ศิลปะ จากนั้น ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ (Analysis) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนบรรยายผลงานศิลปะที่ศึกษาในเชิงคุณค่า ความรู้สึกที่ได้รับ โดยใช้คำที่มีลักษณะเฉพาะหรือคำอุปมาอุปไมย ขั้นที่ 3 การตีความ (Interpretation) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนตีความหมายของผลงานศิลปะในภาพรวมหรือระบุถึงสิ่งที่ผู้เรียนคาดคิด และขั้นที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) โดยให้ผู้เรียนสรุปหาความข้อดีหรือความงามของผลงานศิลปะด้วยการใช้คำที่เข้าใจได้ง่ายที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพทางสุนทรียภาพ ด้านสุนทรียศาสตร์ ผีกการรับรู้/เข้าใจเกี่ยวกับความงามตามธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม/ศิลปะ ด้านศิลปะวิจารณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกการรับรู้/บรรยาย/วิเคราะห์/วิจารณ์/ตีความ/ประเมินผลงานศิลปะ Mittler (1983) เสนอแนวทางการสอนไว้ 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการหาคุณสมบัติของงานผ่านการรับรู้ทางการมองเห็น เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดกว้างขึ้น ขั้นที่ 2 ชี้แนะให้ผู้เรียนเห็นความแตกต่างระหว่างลักษณะ คุณค่าของส่วนประกอบต่างๆในงาน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความแตกต่าง และความหลากหลาย ขั้นที่ 3 ให้ผู้เรียนพิจารณาผลงานศิลปะที่ตนศึกษา และพยายามหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ศิลปะมาสนับสนุนความคิดของตนเอง ด้านศิลปะปฏิบัติ มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกทักษะการสร้างผลงานศิลปะ/ฝึกการตัดสินใจ/การใช้ความคิดสร้างสรรค์ Gray (1960) เสนอวิธีสอนไว้ 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 สร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน โดย 1.1) สร้างความกระตือรือร้นโดยใช้เทคนิค/กระบวนการ/คำหนึ่งถึงความต้องการผู้เรียน 1.2) ใช้ตัวอย่างจริงหลายรูปแบบ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลงานศิลปะประเภทต่างๆ 1.3) ให้แนวทางในการทำงาน โดยอธิบายขั้นตอนการทำงาน/เปิดโอกาสให้ซักถาม ขั้นที่ 2 ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในชั้นเรียน โดย 2.1) สาธิตเทคนิค/วิธีการทำงาน 2.2) ช่วยเหลือผู้เรียนระหว่างการทำงาน 2.3) ให้คำแนะนำ/วิจารณ์ผลงานของผู้เรียนและให้กำลังใจผู้เรียน

แนวคิดในด้านการสอนดังกล่าวนอกจากจะสอดคล้องกับทฤษฎี แนวทาง และหลักการสอนเชิงวิชาการด้านศิลปะศึกษาแล้วยังมีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของนักการศึกษา เช่น Wood, Bruner, and Ross (1976) Rosenshine and Meister (1992) Dixon-Krauss (1996) Eggen and Kauchak (1997) และ Larkin (2001) ที่กล่าวถึง การใช้วิธีการสอนแบบสนับสนุนเพื่อเติมเต็ม (SCAFFOLDING) โดยสรุปว่าเป็นกระบวนการที่ผู้สอนมอบหมายงานที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้สอนทำหน้าที่แนะนำ ชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือด้วยการทำให้ผู้เรียนมีความสนใจหรือสามารถทำองค์ประกอบต่างๆ ของงานที่อยู่ในขอบเขตความสามารถปัจจุบันของ

ตนเองให้สามารถเชื่อมโยงการแก้ปัญหา หรือดำเนินงานที่มีความยากให้สำเร็จได้ และเมื่อผู้เรียนเริ่มจะสามารถทำงานที่ยากได้ ผู้สอนจะลดการให้ความช่วยเหลือลงตามลำดับ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถทำงานดังกล่าวได้ด้วยตนเอง ผู้สอนจะยุติการให้ความช่วยเหลือซึ่งมีวิธีสอน 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเลือกงานที่เหมาะสม/วิเคราะห์ประเด็นที่สนใจศึกษาโดยเชื่อมโยงกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับงานนั้น 2) การแบ่งงานให้เป็นงานย่อยจากง่ายไปหายาก 3) การสร้างแรงจูงใจในการทำงานโดยสร้างความท้าทายให้ทำงานอยู่ในระดับที่เพิ่งทำงานเสร็จ 4) การชี้ให้เห็นว่ากำลังทำงานไปตามทิศทางที่ถูกต้อง 5) การแก้ปัญหาในการทำงานเพื่อลดความเครียดของการทำงาน 6) การสาธิตการทำงานเพื่อเป็นแนวทางของการสร้างผลงาน

วิธีการสอนดังกล่าว มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการสอนศิลปะของ Vygotsky (1971) ที่กล่าวถึง การเรียนการสอนศิลปะที่มีความสัมพันธ์กับความคิด โดยมีผลงานทางด้านศิลปะที่แสดงให้เห็นถึงความคิด อารมณ์ และสุนทรียะธรรม์จะเห็นได้จากผลงานศิลปะของศิลปินแขนงต่างๆ ทั้งทางด้านทัศนศิลป์ วรรณกรรม การแสดง แนวคิดดังกล่าวเป็นที่มาในการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่หลากหลายรูปแบบ ดังเช่นการศึกษาของ Cisero (2006) ที่พบว่า การให้ผู้เรียนเขียนรายงานสะท้อนความคิดเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนและช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น ทั้งนี้การสะท้อนความคิด (Reflection) ยังสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) การให้เขียนบันทึกสะท้อนความคิด (Reflective Writing) หรือการเขียนบันทึกสะท้อนความคิดในเชิงศิลปะ เป็นต้น

เนื่องจากการประเมินผลเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการสอนและเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้ สอดคล้องกับสุมาลี ชิโนกุล (2547) ได้กล่าวถึง การประเมินผลการเรียนรู้ที่สะท้อนให้เห็นถึงการสอนว่า นอกจากจะเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแล้ว ยังเป็นการประเมินปัญหาและความต้องการของผู้เรียนในระหว่างเรียน และประเมินความสำเร็จของการสอน เพื่อช่วยให้ผู้สอนนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์และปรับแนวทางในการสอนให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากขึ้น

เนื่องจากหลักสูตรศิลปศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นหลักสูตรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมผู้ที่จะเป็นครูศิลปศึกษาให้ออกไปสอนนักเรียนในระดับชั้นต่างๆ ในอดีตจึงได้มีการเตรียมนิสิตนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษาให้มีความพร้อมสำหรับการออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ ในขณะที่ปัจจุบันพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ได้ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสำนักงานสถิติแห่งชาติสำรวจพบว่า ประเทศ

ไทยมีเด็กที่มีความต้องการในการจัดการเรียนการสอนเป็นพิเศษเพิ่มขึ้น เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ประเภทต่างๆ ร้อยละ 13.57 หรือ 52,713 คน และมีแนวโน้มว่าจะมี

จำนวนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ซึ่งหากเด็กกลุ่มดังกล่าวได้รับการรักษาหรือจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการตั้งแต่อายุน้อยแล้วจะทำให้มีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคมได้อย่างเต็มตามศักยภาพ อันจะนำไปสู่การเจริญเติบโต และสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่เป็นภาระให้กับสังคมในอนาคต

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษปัจจุบันจึงเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการเรียนร่วมและในลักษณะของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ทั้งนี้การจัดการศึกษาที่จะส่งเสริมศักยภาพของเด็กพิเศษให้ได้รับประสบการณ์ตรงในการปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คือ การจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วม สอดคล้องกับนงลักษณ์ วิรัชชัย (2543) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนร่วมแบบรวมพลังสำหรับเด็กพิการโดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมและพบว่า ปริมาณคนพิการในประเทศไทยนั้นมีจำนวนมากขึ้น รัฐจึงต้องจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของเด็ก การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมนี้นอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางร่างกายไปพร้อมกับเด็กปกติแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กปกติเรียนรู้ที่จะให้ความช่วยเหลือในการเรียนกับเด็กพิเศษในลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือด้วย สอดคล้องกับที่ผดุง อารยะวิญญู (2542) และวาริ ธิระจิตร (2541) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนร่วมว่า เป็นการจัดการศึกษาหรือกิจกรรมประเภทต่างๆ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ทำร่วมกับเด็กปกติ ในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาแบบเดียวกันระหว่างการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กปกติเข้าใจถึงธรรมชาติ ความต้องการ ความสามารถ และรู้จักช่วยเหลือเด็กพิเศษในการเรียน อีกทั้งยังจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กพิเศษรู้จักปรับตัวในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับเด็กปกติได้มากขึ้น

การจัดการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กพิเศษนั้นมีความแตกต่างไปจากการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปกติ เนื่องจากเด็กพิเศษโดยทั่วไปเป็นเด็กที่มีพัฒนาการช้ากว่าเด็กปกติ ซึ่งวิธีสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติ Gray (1960) กล่าวว่า มี 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสร้างแรงจูงใจให้มีเจตคติที่ดีต่อวิชาศิลปะโดยคำนึงถึงความต้องการผู้เรียน/เทคนิค และกระบวนการการทำงานศิลปะ 2) การใช้ตัวอย่างจริงหลายรูปแบบเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลงานศิลปะประเภทต่างๆ 3) การให้แนวทางในการทำงาน โดยอธิบายขั้นตอนการทำงาน 4) การให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในชั้นเรียน โดยสาธิตเทคนิคและวิธีการทำงาน 5) การช่วยเหลือผู้เรียนระหว่างการทำงาน 6) การเปิดโอกาสให้ซักถาม 7) การให้คำแนะนำและวิจารณ์ผลงานของผู้เรียน 8) การให้กำลังใจผู้เรียน ซึ่งมีความแตกต่างจาก

การสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติ เนื่องจากวิธีสอนศิลปะสำหรับเด็กพิเศษจะมีลักษณะเฉพาะดังที่ ผดุง อารยะวิญญู (2537) กล่าวไว้โดยสรุปได้ดังนี้ 1) การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง

2) การใช้ประสบการณ์ตรง 3) การสอนจากสิ่งที่ง่ายที่สุด 4) การสอนจากสิ่งที่คุ้นเคยไปหาสิ่งที่ไม่คุ้นเคย 5) การกระตุ้นให้รู้จักใช้ความคิด 6) การจัดสภาพห้องเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้ 7) การเปิดโอกาสให้แสดงความเป็นผู้นำ 8) การเปิดโอกาสให้เลือกเรียนหรือทำกิจกรรมที่ตนสนใจ 9) การให้เรียนรู้จากเพื่อน 10) การสังเกตพฤติกรรมและการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการสอน 11) การทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ 12) การแจ้งผลการเรียนให้ทราบอย่างรวดเร็ว 13) การเสริมแรงอย่างมีประสิทธิภาพ

Schiller (1994) กล่าวว่า หลักการจัดการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกตินั้นสามารถนำเนื้อหาความรู้ตามหลักสูตรของการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาตามทฤษฎี DBAE ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษได้ตามความเหมาะสม (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2543)

จากรายงานการวิจัยของสารินี เกษมสันต์ ณ อยุธยา (2548) ที่ศึกษาเกี่ยวกับทัศนะของครูศิลปะและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษในวิชาศิลปะศึกษาพบว่า ควรมีการจัดทำหลักสูตรและการเรียนการสอนด้านศิลปะให้ดึงดูดใจ ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ปัจจุบัน โดยมีลักษณะของการสอนจากทักษะที่ง่ายไปหาทักษะที่ยากขึ้น นอกจากนี้ยังควรใช้สื่อการสอนที่มีความหลากหลาย มีวิธีวัดและประเมินผลการทำงานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษในรูปแบบที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Guay (1994) ที่สำรวจพบว่า ครูศิลปะที่สอนเด็กพิเศษส่วนมากขาดความพร้อมในการสอนเด็กพิเศษในลักษณะของการเรียนแบบชั้นเรียนร่วม จึงได้เสนอแนะให้มีการเตรียมความพร้อมของครูศิลปะเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาสำหรับเด็กพิเศษและเตรียมความพร้อมก่อนที่จะต้องออกไปสอนจริง ทั้งยังได้เสนอให้มีการสร้างแผนการสอนที่มีความครอบคลุมถึงความรู้และทักษะด้านสุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปะวิจารณ์ และศิลปะปฏิบัติให้มีความเท่าเทียมกันในทุกๆด้าน นอกจากนี้ Lewis and Doorlag (1995) ยังกล่าวว่า จะต้องมีการเตรียมครูในด้านการรู้จักเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ การพัฒนาทักษะ การตัดสินใจในการเลือกจัดการศึกษาตามความจำเป็น การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน การให้ความช่วยเหลือ การปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสม ตลอดจนการแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็กในการเรียนร่วมด้วย

จากการศึกษานำร่องในการจัดการเรียนการสอนและประเมินผลในรายวิชาศิลปะกับเด็กพิเศษจากนิสิตระดับปริญญาตรี ภาคต้น ปีการศึกษา 2550 พบว่า นิสิตต้องการให้มีการพัฒนาแผนการสอนศิลปะสำหรับเด็กพิเศษในลักษณะที่มีความเหมาะสม และยืดหยุ่น นอกจากนี้ยังต้องการ

ให้มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลงานด้านต่างๆ ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงการพัฒนารูปแบบการสอนศิลปะเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็ม และ DBAE ศิลปศึกษาอิงหลักวิชาเพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับนิสิตนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษาก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนที่อาจมีการจัดการเรียนการสอนแบบชั้นเรียนร่วม เพื่อพัฒนาเด็กปกติและเด็กพิเศษด้านศิลปศึกษาให้มีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ และสังคม เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคลได้อย่างเหมาะสม โดยการวิจัยในครั้งนี้จะเพิ่มการประเมินผลโดยใช้วิธีสะท้อนความคิดของนิสิตนักศึกษาด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE เพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

สมมุติฐานของการวิจัย

รูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE จะสามารถพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้ดีขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวแปร

1.1 ตัวแปรต้นมี 2 ตัวแปร คือ

1) รูปแบบการสอนสำหรับนิสิตฝึกสอน ได้แก่ รูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE เพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2) วิธีการสอนที่นิสิตฝึกสอนใช้ในการสอนนักเรียน แบ่งเป็น 3 วิธี ได้แก่

2.1 วิธีสอนปกติกับเด็กปกติ

2.2 วิธีสอนที่สร้างขึ้นกับเด็กปกติ

2.3 วิธีสอนที่สร้างขึ้นกับเด็กพิเศษ

1.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัวแปร คือ

- 1) ผลการสอนที่เกิดกับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 3 ตัวแปร คือ
  - 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี
  - 1.2 ระดับความร่วมมือในการทำงานของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี
  - 1.3 คุณภาพผลงานตามลักษณะกิจกรรมศิลปะของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี
- 2) ผลการสอนนักเรียนโดยนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีประกอบด้วยตัวแปรย่อย 3 ตัวแปร คือ
  - 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
  - 2.2 คุณภาพผลงานตามลักษณะกิจกรรมศิลปะของนักเรียน
  - 2.3 คุณภาพการเรียนการสอนที่สังเกตโดยนิสิตฝึกสอน

2. สิ่งที่ต้องการพัฒนา – รูปแบบการสอนศิลปะสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เน้นการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วม

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะรูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE เพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีเท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบ หมายถึง แบบแผนหรือแนวความคิดในการจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมที่จัดทำขึ้นเป็นชุดเบ็ดเสร็จ อันแสดงให้เห็นถึงแนวทางในการปฏิบัติอย่างมีระบบ สามารถนำไปดำเนินการสอนให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การสอนศิลปะสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี หมายถึง การสอนศิลปะเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE

การสอนศิลปะแบบบูรณาการ หมายถึง การสอนศิลปะที่บูรณาการวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มกับ DBAE

การสอนศิลปะเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็ม หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนมอบหมายงานที่มีความยากให้กับผู้เรียน โดยให้คำแนะนำ ชี้แนะ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักเชื่อมโยง/แก้ปัญหา หรือสามารถดำเนินงานดังกล่าว เมื่อผู้เรียนเริ่มจะทำงานดังกล่าวได้ ผู้สอนจะลดการให้ความช่วยเหลือลงตามลำดับ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถทำงานที่ยากนั้นได้ด้วยตนเอง ผู้สอนจะยุติการให้ความช่วยเหลือ

การสอนศิลปะตามทฤษฎี DBAE หมายถึง การจัดการเรียนการสอนศิลปะที่เน้นการบูรณาการความรู้และทักษะด้านศิลปะทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปะวิจารณ์ และศิลปะปฏิบัติ

การสอนศิลปะสำหรับเด็กในชั้นเรียนร่วม หมายถึง การสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้สามารถทำกิจกรรมโดยใช้สื่อการเรียนการสอนเดียวกันและทำงานร่วมกันได้

วิธีสอนปกติกับเด็กปกติ หมายถึง นิสิตนักศึกษาที่ได้รับการสอนศิลปะตามรูปแบบของการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและศิลปศึกษาอิงหลักวิชาแล้วออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยสอนศิลปะด้วยวิธีปกติกับเด็กปกติ

วิธีสอนที่สร้างขึ้นสำหรับเด็กปกติ หมายถึง นิสิตนักศึกษาที่ได้รับการสอนศิลปะตามรูปแบบของการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและศิลปศึกษาอิงหลักวิชาแล้วออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยสอนศิลปะตามรูปแบบของการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและศิลปศึกษาอิงหลักวิชากับเด็กปกติ

วิธีสอนที่สร้างขึ้นกับเด็กพิเศษ หมายถึง นิสิตนักศึกษาที่ได้รับการสอนศิลปะตามรูปแบบของการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและศิลปศึกษาอิงหลักวิชาแล้วออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยสอนศิลปะตามรูปแบบของการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและศิลปศึกษาอิงหลักวิชากับเด็กพิเศษ

ความรู้และทักษะด้านศิลปะของนิสิตปริญญาตรี หมายถึง ความรู้และทักษะทางศิลปะ ด้านสุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปะวิจารณ์ และศิลปะปฏิบัติ

ผลการเรียนของนิสิตปริญญาตรี หมายถึง ผลการเรียนในรายวิชาศิลปะกับเด็กพิเศษ

ผลการเรียนของนักเรียน หมายถึง ผลการเรียนในกลุ่มสาระด้านทัศนศิลป์

รูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE เพื่อพัฒนาทักษะ
การสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

แผนการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการ
สนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE

ขั้นเตรียมการสอน

- ศึกษาผู้เรียน
- วางแผนการสอนโดยบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ
ความรู้และทักษะด้านศิลปะด้านสุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์
ศิลป์ ศิลปะวิจารณ์ และศิลปะปฏิบัติ
- แบ่งงานจากง่ายไปยาก

ขั้นสอน

- สร้างความน่าสนใจในการทำงานนำเข้าสู่บทเรียน
- แจงเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของการเรียน
- แนะนำให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการทำงานและตัวอย่างงาน
บางส่วน

- ให้ผู้เรียนวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ
- ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานตามแผนงาน
- ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลาย
- ให้ข้อมูลย้อนกลับผู้เรียนรับข้อมูลจากผู้เรียนโดยวิธี
สะท้อนความคิด (Reflective Instruction)

สะท้อนความคิด (Reflective Instruction)

- ให้ผู้เรียนทำงานในสถานการณ์ใหม่

ขั้นวัดและประเมินผล

- ให้ผู้เรียนประเมินการทำงานของตนเอง
- ให้ผู้เรียนแสดงผลในการคิดและการทำงาน
- ทดสอบ
- ให้คะแนน

ผลการสอนที่เกิดกับนิสิตนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี

พัฒนาทักษะการคิด

- นำเสนอการคิดอย่างเป็นระบบผ่าน
การเขียนในลักษณะของการสะท้อนความคิด
(Reflective Paper)
- นำเสนอในลักษณะของแผนผัง
ความคิด (Mind mapping)

พัฒนาทักษะการทำงาน

- ผู้เรียนมีการปฏิบัติงานอย่างเป็น
ระบบในลักษณะของแฟ้มสะสมงาน(Portfolio)
ที่มีคุณภาพ
- ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาหรือเชื่อมโยง
ความรู้/ทักษะในการจัดกิจกรรมได้ด้วย
ตนเองในลักษณะของการทำกรณีศึกษา
(Case study) ที่ถูกต้อง

พัฒนาทักษะทางสังคม

- ผู้เรียนมีการทำงานในลักษณะของ
การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น
- ผู้เรียนมีการนำความรู้และทักษะไป
ประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ

ผลการสอนโดยนิสิต
นักศึกษาระดับปริญญาตรี
ที่เกิดกับนักเรียน

พัฒนาทักษะการคิด

- นำเสนอในลักษณะของการ
ใช้แผนผังความคิด (Mind
mapping)

พัฒนาทักษะการทำงาน

- พัฒนาการทางด้านกรวาด
และการปั้น
- ความสามารถในการแก้
ปัญหาหรือเชื่อมโยงความรู้/ทักษะ
ได้ด้วยตนเองในการทำกิจกรรม
ศิลปะประเภทอื่น

พัฒนาทักษะทางสังคม

- มีการทำงานในลักษณะของ
การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วม
กับผู้อื่น
- มีการทำงานในลักษณะช่วย
เหลือซึ่งกันและกัน
- มีการติดตามการสอนและ
สังเกตโดยนิสิตฝึกสอน

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เสนอแนวคิดในการทำวิจัยดังภาพที่ 1 ตารางที่ 3 และภาพต่อเนื่องโดยภาพที่ 1 เป็นแนวคิดในการบูรณาการ DBAE กับการจัดการเรียนการสอนร่วมและวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็ม (Scaffolding) ให้ได้เป็นรูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE เพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี เมื่อผู้วิจัยนำหลักการสอนดังกล่าวมาปรับใช้กับการสอนศิลปะกับวิชาแกนทั้ง 4 วิชา จะได้รูปแบบการสอนดังตารางที่ 3 รูปแบบดังกล่าวนี้จะเป็นตัวแปรจัดกระทำที่ผู้วิจัยใช้สอนนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยทดลองสอนเต็มเวลาเป็นระยะเวลา 3 เดือน สำหรับตัวแปรตามจะมี 2 ระดับ คือ ผลการสอนที่เกิดกับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี และผลการสอนโดยนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เกิดกับนักเรียน ดังภาพที่ 2

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ได้รูปแบบของการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE เพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. ได้ต้นแบบงานวิจัยที่มีการติดตามผลการเรียนรู้ที่เกิดจากรูปแบบเป็น 2 ระดับ คือ ระดับนิสิตนักศึกษาและระดับนักเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE เพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องดังนี้

แนวคิดเรื่องศิลปศึกษายุคใหม่

ในอดีตศิลปศึกษาเป็นการศึกษาในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ คือ ดนตรี การเต้นรำ ทัศนศิลป์และการละคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกทักษะขั้นสูงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ พัฒนาการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็ก เนื่องจากอารมณ์มีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะ การคิด ดังนั้นจึงมีการรวมศิลปะแขนงต่างๆไว้กับการจัดหลักสูตรและการสอน เพื่อต้องการพัฒนา พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กโดยการนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ นอกจากนี้ในอดีตยังนิยมให้เด็กเรียนศิลปะแขนงต่างๆ ในลักษณะของการเป็นกิจกรรมนอก หลักสูตร ขณะนี้ปัจจุบันได้มีการรวมวิชาศิลปะไว้ในหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของเด็ก เนื่องจากศิลปศึกษาเป็นวิชาที่มีลักษณะของการบูรณาการความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน สำหรับแนวโน้มในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษายุคใหม่ Sulak Sriburi (2002) และ Freedman and Stuhr (2004) กล่าวว่า ควรมีการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในลักษณะของการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังควรมีการสอนให้ผู้เรียนมีความคิดรวบยอดและทักษะที่จำเป็นในด้านศิลปะ รู้จักนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคม ความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ รวมถึงปลูกฝังความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักนำแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนศิลปะไปเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้กับการคิดด้านอื่นที่ไม่ใช่ศิลปะ (Partnership for 21st century skills, 2003) ตามการศึกษาของ Seidel, Tishman, Winner, Palmer and Hetland (2010) ยังได้กล่าวว่า นิสิตนักศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษาควรมีทักษะในการทำงานศิลปะแขนงต่างๆ สามารถนำความรู้และทักษะด้านศิลปะแขนงต่างๆไปใช้เชื่อมโยงกับศาสตร์สาขาวิชาอื่น และเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

การจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษายุคใหม่

การจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาปัจจุบันมีความสอดคล้องกับแนวโน้มของหลักสูตรศิลปะศึกษาในอนาคตที่เน้นให้มีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะของการร่วมมือกับสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งเสริมให้จัดหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกับสาขาวิชาอื่น โดยคำนึงถึงทักษะในการทำงาน ความสามารถในการเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีการฝึกประสบการณ์ในการทำงานจริงเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้คู่ทักษะ ดังจะเห็นได้จากการจัดหลักสูตรในลักษณะของสหกิจศึกษา หลักสูตรแบบบูรณาการ รายวิชา เป็นต้น (World Associated for Co-operative Education, 1991; NAEA, 1994; Marshall, 2005 and Freedman, 2005)

การสอนศิลปะศึกษาตามแนวคิด DBAE

การจัดการเรียนการสอนในลักษณะ Discipline Based Art Education-DBAE เป็นการบูรณาการความรู้/ทักษะด้านศิลปะปฏิบัติ (Art Production) ประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) ศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) และด้านสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ไปใช้ในการสอนเด็ก(มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2545) วิธีการสอนนี้เป็นการพัฒนาศาสตร์การสอนด้านศิลปะศึกษาที่ได้มาจากการวิจัยทางด้านนโยบาย ระบบการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานของศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์และการแสดง

เนื่องจาก Greer(1997) กล่าวถึงเป้าหมายของศิลปะศึกษาโดยสรุปไว้ 3 ประเด็นหลักว่า 1) เป็นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางทัศนศิลป์โดยการสอนให้มองงานศิลปะ ใช้ทักษะพื้นฐานทางด้านเทคนิคการปฏิบัติงาน มีความเข้าใจการทำงานศิลปะในวัฒนธรรมของตนเองและเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ 2) ให้ความรู้ผู้เรียนเกี่ยวกับทฤษฎีและการฝึกทักษะด้านศิลปะศึกษา 3) เตรียมผู้เรียนให้รู้จักการประยุกต์ใช้ความรู้ในลักษณะกว้างตามขอบเขตของการสอนแบบ DBAE ด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในการพัฒนาแผนการเรียน เลือกหลักสูตรและเลือกทรัพยากรในหลักสูตร DBAE จึงเป็นวิธีการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการสอนศิลปะอย่างจริงจังในด้านต่างๆ นอกจากนี้ยังมีความเกี่ยวข้องกับการบูรณาการศิลปะกับรายวิชาอื่นในหลักสูตรด้วย กรอบการสอนในลักษณะนี้จึงเป็นกรอบสำคัญสำหรับครูศิลปศึกษารุ่นใหม่ที่ควรนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาอื่นได้ด้วย เช่น สังคมศึกษา หรือคณิตศาสตร์ เป็นต้น ดังนั้นครูศิลปะจึงสามารถร่วมมือกับครูสาขาวิชาอื่นในการนำ DBAE ไปใช้ในการสอนได้ด้วยเช่นกัน

Smith (1999) กล่าวถึง DBAE ประกอบไปด้วยการบูรณาการความรู้/ทักษะด้านศิลปะปฏิบัติ (Art Production) ประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) ศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) และสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ซึ่งในแต่ละด้านมีวัตถุประสงค์หลักในการสอนโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

ความรู้/ทักษะด้านศิลปะปฏิบัติ (Art Production) การสร้างสรรค์หรือการแสดงออกทางศิลปะที่มีความเกี่ยวข้องกับจินตนาการและกระบวนการคิดวิเคราะห์ เด็กที่มีความถนัดเรื่องการเคลื่อนไหว (kinesthetic) จะได้รับประสบการณ์สูงกว่าเด็กที่มีความถนัดในเรื่องอื่น เพราะจะสามารถใช้มือและเครื่องมือศิลปะได้หลากหลาย เป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะจากการทำงานประเภทประติมากรรมจนถึงงานวาดภาพสีน้ำมัน ผลงานศิลปะทั้งหลายเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการสร้างสรรค์ทางจินตนาการและการคิดวิจารณ์ญาณ การทำงานศิลปะเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงทักษะและความสามารถในการเลือกใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ผลงานศิลปะสามารถพัฒนาความคิดขั้นสูงของผู้เรียนและส่งเสริมให้รู้จักรักและเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม การสร้างผลงานศิลปะสามารถทำได้ทุกที่ซึ่งสามารถพบได้ตามผนังในโรงเรียน การทำงานผ้าปัก ศิลปะระหว่างทางเดิน ดึกและห้องปฏิบัติการศิลปะ ส่วนมากการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจะเป็นการแสดงออกมาจากใจ สิ่งที่อยู่ในจิตใจและการปฏิบัติงานโดยใช้ทักษะของมือในการทำงานศิลปะ

ประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมพื้นฐานของการทำงานศิลปะ เป็นการตรวจสอบการทำงานของศิลปินที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรม ผ่านสายตาของศิลปินและประวัติศาสตร์ศิลป์จากการตั้งคำถามว่า ทำไมจึงสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ขึ้น ผลงานจะนำไปให้ทำอะไร วัตถุประสงค์การสร้างผลงานคืออะไร เพื่อทำความเข้าใจกับจิตใจของศิลปิน และศึกษาการตอบสนองของศิลปินต่อเหตุการณ์และวัฒนธรรมระหว่างช่วงชีวิตของศิลปินเอง การศึกษาในสิ่งเหล่านี้จึงทำให้เห็นถึงรูปแบบผลงานศิลปะของศิลปินที่มีความเปลี่ยนแปลงไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม ประวัติศาสตร์ศิลปะทำให้เห็นภาพของชีวิต นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นงานที่สร้างขึ้นด้วยมือด้วยการศึกษาสังคมที่จะช่วยให้สามารถตรวจสอบความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ ได้ผ่านทางสายตาและความคิดเห็นของศิลปิน ประวัติศาสตร์ศิลป์จึงเป็นเครื่องสะท้อนคำถามว่าเหตุใดจึงเกิดเหตุการณ์ต่างๆนั้นขึ้น มีการนำเหตุการณ์ดังกล่าวนั้นไปให้อย่างไรและเพื่อวัตถุประสงค์อะไร

ศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) เป็นการให้ข้อมูลสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับศิลปะ ดีความวิเคราะห์ตัดสินผลงานศิลปะ การวิเคราะห์ผลงานศิลปะจะสามารถทำได้อย่างกว้างมากในระดับบุคคล ซึ่งบุคคลหนึ่งอาจรักในงานวาดภาพแบบนามธรรม ขณะที่อีกบุคคลหนึ่งอาจเกลียดงานในลักษณะดังกล่าว การวิจารณ์โดยทั่วไปจะพูดเกี่ยวกับศิลปะ ผู้วิจารณ์อาจพยายาม " เข้าไปใน

ความคิดของศิลปิน” ศิลปินอาจถามตัวเองว่า “อะไรคือสิ่งที่ศิลปินอยากพูดมากที่สุด? ผู้ชมงานศิลปะก็จะชมงานด้วยตนเองและพิจารณาว่าทำไมตนเองถึงชอบหรือไม่ชอบงานเหล่านั้น ศิลปะวิจารณ์จึงมีความเกี่ยวข้องกับการคิดระดับสูงและมีความสอดคล้องกับแนวคิดของบลูม (Bloom's Taxonomy) เพราะศิลปะวิจารณ์สามารถนำเสนอผ่านทางการใช้คำพูดและการเขียน การเขียนในลักษณะของการชักชวน การแปลความหมายด้วยเป็นการนำการเขียนไปใช้ในการตีความหมายของผลงานประเภทต่างๆ

สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) เป็นการค้นพบธรรมชาติและปรัชญาของศิลปะ นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงออกถึงอารมณ์ผ่านการทำงานศิลปะที่สามารถทำให้รู้สึกดีได้ เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่จะมีปฏิสัมพันธ์กับการชมผลงานศิลปะประเภทต่างๆ ศิลปะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสะเทือนใจหรือทำให้รู้สึกดีได้ คุณค่าของความงามและความคิดเกี่ยวกับความงามในงานศิลปะ เมื่อผู้เรียนแสดงความรู้สึกต่องานศิลปะโดยใช้คำพูดแล้ว สิ่งนั้นจะกลายเป็นการวิจารณ์งานศิลปะ คุณค่าทางความงามที่ทำให้คิดเกี่ยวกับผลงานศิลปะ สุนทรียศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นว่าศิลปะดังกล่าวเป็นงานประเภทใดและการออกแบบอย่างไรเป็นที่ชื่นชมของคนส่วนใหญ่ สิ่งเหล่านี้จะช่วยผู้เรียนเพื่อจะต้องตกแต่งบ้านของตนเองหรือแต่งตัว ทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์โดยมากจะใช้ร่วมกันกับทักษะด้านสุนทรียศาสตร์ในลักษณะของการอภิปรายร่วมกัน เช่น “อธิบายว่าเหตุใดคุณจึงมีความรู้สึกเช่นนั้น?”

การวัดและประเมินผล (Assessment) เป็นส่วนประกอบสำคัญของ DBAE เพราะการจัดการเรียนการสอนแบบ DBAE มีผลกระทบในวงกว้างในการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน เมื่อมีการสร้างแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ผู้สอนและผู้เรียนควรร่วมมือกันกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการประเมิน ผู้สอนและเรียนควรเลือกผลงานนักเรียนเมื่อทำกิจกรรมเสร็จและจัดเก็บผลงานไว้เพื่อการศึกษาอีกครั้งในแฟ้มสะสมผลงาน ในประเด็นของการออกแบบเป็นการสะท้อนความคิดของผู้เรียนในแต่ละช่วงเวลาของการสะสมผลงานตนเองและวิพากษ์วิจารณ์ผลงานศิลปะของตนเอง ครูศิลปะจะเป็นผู้พิจารณาผลงานศิลปะและสะท้อนผู้เรียนเมื่อจะต้องให้คะแนน เพื่อความยุติธรรมผู้สอนควรจัดทำกรให้คะแนนแบบรูบิก (rubrics) เพื่อให้สอดคล้องกับการประเมินผลงาน และควรแจ้งให้ผู้เรียนทราบถึงแนวทางการประเมินด้วยรูบิกตั้งแต่ก่อนสอน DBAE จึงเป็นวิธีการสอนที่เน้นการประเมินด้านต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ 4 ด้าน คือ 1) ด้านศิลปะปฏิบัติ (Production) เน้นการสร้างสรรคหรือการแสดงออกทางด้านทักษะ 2) ประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเบื้องหลังของผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้เจาะจง 3) สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) เน้นการค้นพบธรรมชาติและปรัชญาของศิลปะ 4) ศิลปะวิจารณ์ (Criticism) เน้นการสร้างข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ

ศิลปะ Discipline-Based Art Education จึงไม่ใช่หลักสูตรแต่เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ Art Education Department (2013) ยังสรุปว่า DBAE เน้นการฝึกอบรมในลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบสืบสอบที่เน้นทักษะการคิดวิจารณ์ญาณชั้นสูง เนื่องจากต้องการให้ผู้เรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์ อธิบาย ตัดสิน วิพากษ์วิจารณ์และใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินเกี่ยวกับผลงานศิลปะที่กำลังศึกษา เช่น การค้นพบรูปร่างของเด็กอนุบาลโดยใช้ภาพวาดของศิลปินโจอัน มิโร (Johan Miro) เพื่อให้เด็กมีจินตนาการในการคิดเพิ่มมากขึ้น ผู้สอนทำหน้าที่รายงานผลความก้าวหน้าและพัฒนาการของเด็กในด้านของทักษะที่เด็กเรียนรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับทักษะต่างๆในการทำงานในโรงเรียน นอกจากนี้ยังเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในการเรียนทางวิชาการด้านอื่นๆและทักษะการใช้ชีวิตด้วย ผลการศึกษาระยะยาวที่ใช้การสอนแบบ DBAE สรุปได้ดังนี้ 1) นักเรียนใช้วิธีจัดการเรียนการสอนแบบ DBAE ในการสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองแทนการสอนของครู 2) นักเรียนวิธีมีวิธีการทำงานศิลปะหลายวิธีมากกว่าการสร้างผลงานศิลปะ 3) คุณภาพของผลงานศิลปะได้รับการสนับสนุนในวงกว้าง 4) บทบาทของการเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันมากขึ้น 5) ครูประจำชั้นเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความร่วมมือ 6) นักการศึกษากลายเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการวางแผนของตนเองมากขึ้น 7) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่นในหลักสูตร 8) ศิลปะกลายเป็นสาระสำคัญของหลักสูตรทั้งหมด 9) ศิลปะของเด็กได้รับการส่งเสริม 10) ภาษาและคำศัพท์ของนักเรียนได้รับการส่งเสริม 11) โรงเรียนเป็นสถานที่ที่ทำให้เกิดความตื่นตัวและเกิดการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษา

วิธีการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาในภาพรวมทำให้เกิดการสร้างสรรค์ การพัฒนา การจัดองค์ประกอบ การแสดง การแปลความหมาย การอภิปราย การเขียนและการคิดเกี่ยวกับแง่มุมต่างๆ การรายงาน และคุณค่าของผลงานศิลปะ ศิลปะสามารถนำไปสู่หลักสูตรโดยทั่วไปซึ่งส่งเสริมให้เกิดการขยายหลักสูตรให้กว้างขึ้น ความกว้างของการจัดการเรียนการสอนแบบ DBAE เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กมีคะแนนมาตรฐานสูงขึ้น มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น มีอัตราการเข้าชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น ลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เพิ่มทักษะการคิดขั้นสูง และทำให้ครูมีการทบทวนการสอนเพื่อสร้างความตื่นตัวและสร้างความผูกพันให้กับครูมากขึ้น

แนวคิดเรื่องการเรียนร่วม

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในประเทศไทยนั้นแต่เดิมเป็นการจัดสำหรับเด็กเฉพาะกลุ่ม เช่น เด็กตาบอด เด็กหูหนวก หรือเด็กปัญญาอ่อน เป็นต้น ดังจะเห็นได้จาก

การตั้งโรงเรียนพิเศษสำหรับเด็กแต่ละกลุ่ม ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสในการรับการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย นอกจากนี้รัฐยังต้องจัดรูปแบบการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษตามความสามารถอย่างเหมาะสมทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย ตามหลักการจัดการศึกษาที่สำหรับผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวคิดที่ว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ ส่งเสริมให้มีกระบวนการจัดการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพและเป็นไปตามธรรมชาติ เพื่อให้โอกาสบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการมีสิทธิได้เข้าเรียนอย่างเท่าเทียมกับเด็กปกติ

ผดุง อารยะวิญญู (2537) และ วารี ธีระจิตร (2541) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เด็กพิเศษได้พัฒนาความสามารถได้อย่างเต็มตามศักยภาพและประหยัดงบประมาณว่าควรเป็นลักษณะของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมนั้น นอกจากจะทำให้เด็กพิเศษได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองให้สามารถใช้ในสังคมร่วมกับเด็กปกติได้แล้ว ยังช่วยให้เด็กปกติได้เรียนรู้และรู้จักการยอมรับความแตกต่าง และให้ความช่วยเหลือเด็กพิเศษระหว่างในลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือในสังคมได้ด้วยเช่นกัน การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษในประเทศไทยปัจจุบัน จึงเน้นการจัดการศึกษาในลักษณะของการเรียนร่วมและในลักษณะของการจัดให้มีการทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อส่งเสริมศักยภาพของเด็กพิเศษให้ได้รับประสบการณ์ตรงในการปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขสอดคล้องกับนงลักษณ์ วิรัชชัย (2543) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนร่วมแบบรวมพลังสำหรับเด็กพิการโดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมและพบว่าปริมาณคนพิการในประเทศไทยนั้นมีจำนวนมากขึ้นทำให้รัฐเห็นความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและร่วมมือกันพัฒนาเด็กพิการให้เหมาะสมกับการปฏิรูปการศึกษาในรูปแบบใหม่ต่อไป

ลักษณะของการเรียนร่วม

เนื่องจากการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษมีหลากหลาย ทั้งนี้เป็นการจัดให้เด็กพิเศษได้แตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมและความสามารถในการจัดการศึกษาในลักษณะที่หลากหลายตามความจำเป็นและสอดคล้องกับหน่วยงานต่างๆ โดยสรุปแล้วแบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ

1) Inclusion เป็นการจัดการเรียนร่วมชั้นหรือการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ชั้นเดียวกัน (inclusive education) เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในชั้นเดียวกันตามระดับอายุที่เหมาะสม โรงเรียนมีการให้ความช่วยเหลือเด็กตามความเหมาะสมเป็นพิเศษ

เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กพิเศษได้รับประสบการณ์ตรงและสามารถเรียนรู้ได้เท่าเทียมกับเด็กปกติ

2) Mainstreaming เป็นการจัดการเรียนการสอนให้เด็กพิเศษเข้าเรียนในชั้นเดียวกันกับเด็กปกติ ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ 2.1) Mainstreaming จัดให้เด็กพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา โดยไม่จัดบริการอื่นเพิ่มให้เป็นพิเศษ 2.2) Integration จัดให้เด็กพิเศษได้เรียนร่วมกันแบบบางเวลากับเด็กปกติ โดยจัดให้เด็กพิเศษเข้าไปเรียนในชั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติบางเวลาและอาจมีการจัดการเรียนการสอนหรือจัดบริการอื่นให้เป็นพิเศษในด้านต่างๆด้วย

3) Segregation เป็นการจัดการเรียนการสอนให้เด็กพิเศษเรียนในชั้นพิเศษ แยกออกจากชั้นปกติหรือจัดให้เรียนในโรงเรียนพิเศษเฉพาะทาง เพื่อให้เด็กได้เรียนในชั้นเรียนเฉพาะของตนเอง โดยไม่ต้องเรียนร่วมกับเด็กปกติ อย่างไรก็ตามอาจนำเด็กไปเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติได้บางเวลา แต่เด็กจะจัดให้เด็กมีเวลาเรียนหลักในชั้นเรียนพิเศษของตนเองร่วมกับเด็กพิเศษอื่นในชั้น หากเป็นโรงเรียนปกติเด็กพิเศษก็จะสามารถเข้าสังคมกับเด็กปกติในชั้นเรียนได้หรือสามารถเข้าไปเรียนในโรงเรียนพิเศษเฉพาะทางได้

4) Exclusion เป็นการจัดการเรียนการสอนนอกโรงเรียนสำหรับเด็กปัญญาอ่อน พิการทางร่างกาย หรือสุขภาพ เนื่องจากในอดีตเด็กพิเศษส่วนใหญ่ทั่วโลกไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียน เด็กจึงได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบรายบุคคลหรือแบบกลุ่มในสถานที่แตกต่างกัน เช่น โรงพยาบาล สถานรับเลี้ยงเด็กหรือที่บ้าน เป็นต้น

การเรียนรู้ทั้ง 4 แบบนี้สถานศึกษาสามารถเลือกจัดได้ตามความพร้อมและความเหมาะสมของทรัพยากรของหน่วยงาน

ปัญหาของการเรียนร่วม

เนื่องจากปริมาณของคนพิการในประเทศไทยมีจำนวนมากขึ้น การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมจึงเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาที่ประเทศไทยเปิดโอกาสให้เด็กพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนมากขึ้น บทบาทสำคัญของครูศิลปะจึงจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเด็กพิเศษและสามารถสอนในชั้นเรียนแบบเรียนร่วมได้ด้วยเช่นกัน ในขณะที่ ผลการศึกษาเรื่องทัศนคติของครูศิลปะและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษในวิชาศิลปศึกษาของ สารีณี เกษมสันต์ ณ อยุธยา (2548) ว่าควรจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนให้สามารถสร้างความดึงดูดใจให้กับผู้เรียน ทันสมัย สอดคล้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัจจุบัน ในลักษณะของการสอนจากสิ่งที่ยากไปหาสิ่งที่ยากเพิ่มมากขึ้น ควรมีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนในลักษณะที่หลากหลาย จัดทำวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับการ

ประเมินเด็กปกติและเด็กพิเศษในลักษณะต่างๆ สอดคล้องกับ Guay (1994) กล่าวว่า ครูศิลปะที่สอนเด็กพิเศษส่วนมากขาดความพร้อมในการสอนเด็กพิเศษในชั้นเรียนร่วม จึงได้เสนอให้มีการเตรียมครูศิลปะให้มีความพร้อมก่อนที่จะสอนในโรงเรียน และเสนอให้มีการจัดทำแผนการสอนที่เกี่ยวข้องกับความรู้และทักษะด้านศิลปะปฏิบัติ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปวิจารณ์ และสุนทรียศาสตร์ อย่างครอบคลุมและเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้าน สำหรับ Lewis and Doorlag (1995) เสนอให้เตรียมครูเกี่ยวกับด้านการรู้จักเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ การพัฒนาทักษะ การตัดสินใจในการเลือกจัดการศึกษาตามความจำเป็น การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน การให้ความช่วยเหลือ การปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสม ตลอดจนการแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็กในการเรียนร่วมด้วย

หลักการสอนเด็กพิเศษ

การจัดการเรียนการสอนเด็กพิเศษโดยทั่วไปจะมีความสอดคล้องกับหลักสูตรและการสอนของเด็กปกติ ทั้งนี้หลักสูตรโดยทั่วไปในการสอนศิลปะสำหรับเด็กจะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับโลก มนุษย์ วิธีการใช้ชีวิต ผลงานศิลปะ ประวัติความเป็นมาของศิลปิน รวมถึงการสร้างผลงานทางศิลปะประเภทต่างๆ นอกจากนี้การสอนศิลปะสำหรับเด็กยังต้องมีความครอบคลุมถึงความสามารถของเด็กทุกระดับ

การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กพิเศษนั้นโดยทั่วไปจะจัดให้มีความสอดคล้องกับการจัดหลักสูตรและการสอนสำหรับเด็กปกติ นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเข้าใจโลก คน การใช้ชีวิต ศิลปะ ศิลปิน และการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ทั้งนี้ Guay (2006) กล่าวว่า ต้องมีการประยุกต์ใช้การสอนศิลปะในรูปแบบต่างๆ ให้มีความครอบคลุมถึงความสามารถของเด็กทุกระดับ เนื่องจากการเรียนการสอนปัจจุบันจำเป็นต้องมีการทำให้มีความเหมาะสม ปรับปรุง มีความแตกต่างอย่างเหมาะสม รวมถึงเปลี่ยนแปลง สำหรับเด็กที่มีความสามารถที่แตกต่างกัน ดังนั้นวิธีการสอนเด็กแต่ละบุคคลจึงมีความแตกต่างกัน ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในการสอนและการจัดกิจกรรมศิลปะจึงสำคัญและจำเป็นสำหรับเด็กพิเศษ รวมถึงการประยุกต์ใช้สื่อการสอน เครื่องมือ กระบวนการหรือระดับการสอน ความซับซ้อนของการประยุกต์ใช้ทักษะการคิด แต่จะมีการปรับให้เหมาะสมกับประเภทของเด็กแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน เนื่องจากการทำงานศิลปะมีบทบาทสำคัญกับเด็กพิเศษทุกประเภทเพราะศิลปะเปิดโอกาสให้เด็กพิเศษได้ใช้มือในการสำรวจและเรียนรู้การใช้วัสดุหรือสื่อประเภทต่างๆ เป็นการฝึกการแก้ปัญหาใหม่ๆ กระตุ้นให้เด็กใช้ศิลปะในการแก้ปัญหาและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วย Gerber, Beverly L and Guay, Doris M., (2006) กล่าวถึง การจัดกิจกรรมศิลปะยังสามารถบูรณาการกับรายวิชา

อื่นๆในการสอนเพื่อให้เกิดความสนุกสนานได้ นอกจากนี้การพัฒนาทักษะในการทำงานศิลปะยังช่วยส่งเสริมให้เด็กพิเศษประเภทต่างๆมีความมั่นใจในตนเองและมีผลงานทางศิลปะ ทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในการทำงานของตนเองได้ อุ่นเรือน อ่ำไพฑูริ (2548) กล่าวว่า การใช้ศิลปะไปบูรณาการกับการสอนรายวิชาอื่นๆจะช่วยให้เด็กสามารถสื่อสารได้ดีขึ้น ช่วยลดความตึงเครียดในการเรียน ทั้งยังพัฒนาทักษะของกล้ามเนื้อ การประสานสัมพันธ์กันระหว่างสายตาและมือ เพราะศิลปะสามารถนำไปใช้ในการสอนจากขั้นที่ง่ายไปถึงขั้นที่ยากได้ รวมถึงสอนเด็กที่มีอายุน้อยจนถึงเด็กที่มีอายุมากได้ บทบาทของครูศิลปะในการสอนเด็กพิเศษตามแนวคิดของ Guay and Gerlach (2006) นั้นนอกจากครูศิลปะจะต้องประยุกต์และแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนศิลปะแล้ว ยังจะต้องออกแบบบทเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น หลักสูตรและศาสตร์ในสาขาวิชา มีการวางแผนและเขียนแผนการสอน การวัดและประเมินผล รวมถึงการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายโดยบูรณาการศิลปะกับศาสตร์สาขาอื่น เช่น การเรียนภาษา การฝึกทักษะทางสังคม คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และทักษะการใช้ชีวิตประจำวันโดยทั่วไป สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กพิเศษโดยทั่วไปที่ครอบคลุมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาษา การสื่อสาร การฟัง การพูด และการพัฒนาทักษะสังคม การจัดกิจกรรมศิลปะจึงจะต้องมีการประยุกต์ให้สอดคล้องกับหลักสูตรศิลปศึกษา และสามารถปรับเปลี่ยน เพิ่มเติม ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับทักษะและความรู้พื้นฐานของเด็กพิเศษรายบุคคล วิชาศิลปะจึงเป็นวิชาที่มีประโยชน์สำหรับการพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพราะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จในการทำงานด้านใดด้านหนึ่ง นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง

การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กพิเศษจึงมีความสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความสำเร็จในการทำงาน และสร้างความมั่นใจให้เด็ก Guay and Gerlach (2006) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กพิเศษว่า ควรจัดกิจกรรมที่ประกอบไปด้วยการสอดแทรกเนื้อหา สื่อความคิด กระบวนการ และผลงานศิลปะ อาจมีการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กสนใจคิดหาคำตอบและหาวิธีการทำงานศิลปะด้วยตนเอง เช่น จะทำงานชิ้นนี้ให้สำเร็จได้อย่างไร มีวัสดุอุปกรณ์อะไรให้เลือกใช้ได้บ้าง? งานชิ้นนี้จะต้องใช้ทักษะพื้นฐานในเรื่องใดบ้าง เป็นต้น

เนื่องจากเด็กพิเศษในชั้นเรียนปกติจะทำให้ครูศิลปะต้องรู้จักที่จะแก้ปัญหา และปรับการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความหลากหลายของเด็ก ครูจึงควรพัฒนาความรู้ด้านการสอน ประยุกต์ใช้ทฤษฎี บริหารจัดการชั้นเรียนและคำนึงถึงระยะเวลาที่ต้องการใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมศิลปะแต่ละครั้ง สิ่งสำคัญที่ควรทบทวนและปรับปรุงการสอนหรือจัดกิจกรรมอยู่เสมอ คือ เรื่องระยะเวลาในการจัดกิจกรรม สภาพแวดล้อมของการจัดห้องเรียน

งบประมาณในการจัดกิจกรรม และครูผู้ช่วยในการจัดกิจกรรม เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่จะมีความแตกต่างกันในด้านความรู้พื้นฐาน พฤติกรรม อารมณ์ ทักษะ และความสามารถทางด้านร่างกาย คือ เป็นการเรียนร่วมกันระหว่างเด็กปกติและเด็กพิเศษ ซึ่ง Guay (2006) ได้กล่าวถึงแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กพิเศษไว้ 5 ด้าน โดยสรุปได้ดังนี้

- 1) ด้านการพัฒนาตนเอง คือ เด็กพิเศษสามารถพัฒนาตนเองและพิจารณาตนเองได้ คือ ครูศิลปะสามารถเป็นผู้นำในการส่งเสริมให้เด็กพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ศิลปะได้ด้วยตนเอง โดยให้เด็กปกติและเด็กพิเศษได้เรียนรู้ร่วมกัน ครูสามารถสอนให้เด็กมีความรับผิดชอบในการทำงานประจำวันร่วมกันได้ พร้อมทั้งทำงานส่วนบุคคลและเรียนรู้การทำงานและพัฒนาพฤติกรรมตนเองได้ โดยครูเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมดังกล่าว นอกจากนี้ครูยังสามารถจัดให้มีการเรียนแบบร่วมมือในลักษณะของการทำงานกลุ่ม โดยให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำงาน
- 2) ด้านการเตรียมครูและผู้ช่วยที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอน คือ การสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญ และผู้ช่วยครูให้สามารถสอนและทำงานร่วมกันได้
- 3) ด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก คือ สิ่งแวดล้อมของห้องเรียน พื้นที่ว่าง สัญลักษณ์ เครื่องหมาย ศูนย์การเรียนรู้และพื้นที่เฉพาะสำหรับเด็กพิเศษรายบุคคล เนื่องจากห้องเรียนศิลปะจำเป็นจะต้องใช้พื้นที่เฉพาะในการจัดการเรียนการสอน กิจกรรม การบริหารจัดการพื้นที่สำหรับการจัดกิจกรรมจึงมีความสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันและทำกิจกรรมร่วมกัน ครูจึงควรจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมในลักษณะที่มีความยืดหยุ่น สามารถให้เด็กเคลื่อนไหวได้ มีพื้นที่ในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ศิลปะ สามารถทำกิจกรรมศิลปะประเภทต่างๆได้รายบุคคล มีพื้นที่ในการจัดเก็บวัสดุ อุปกรณ์การทำงานศิลปะ เพื่อฝึกลักษณะนิสัยให้เด็กใช้และเก็บรักษาวัสดุ อุปกรณ์ได้ นอกจากนี้ยังควรจัดพื้นที่สำหรับการแสดงผลงานศิลปะและห้องสมุด เพื่อการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้เด็กอยากทำงานศิลปะ
- 4) ด้านการออกแบบหลักสูตรศิลปะ คือ การออกแบบหลักสูตรให้มีเป้าหมายเกี่ยวกับความรู้และทักษะพื้นฐาน มีความยืดหยุ่น และมีความหลากหลายตามความจำเป็นและความสนใจของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน การพัฒนาหลักสูตรศิลปะร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียนพบว่า ศิลปะเป็นการแสวงหาความหมายในชีวิต เด็กจะคิดเกี่ยวกับศิลปะผ่านการมองและวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับผลงานของศิลปินในเรื่องของเหตุผลการทำงาน การตั้งคำถามเกี่ยวกับผลงานที่น่าเสนอ กระบวนการทำงานของศิลปิน นอกจากนี้ยังมีการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับแนวคิดของตนเองในการทำงานศิลปะ การจะนำแนวคิดไปประยุกต์ใช้ตามประสบการณ์ของตนเอง ศิลปะจึงเป็นประสบการณ์ที่สร้างความตื่นตัวสำหรับเด็กในการทดลอง ค้นคว้า เรียนรู้การทำงานศิลปะโดยใช้วัสดุ สื่อประเภทต่างๆที่มีความหลากหลายในยุคปัจจุบัน รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานศิลปะระหว่างกลุ่มเพื่อน ขณะที่ครูศิลปะจะทำหน้าที่ให้

คำแนะนำและวางแผนสำหรับการประยุกต์ใช้วัสดุ อุปกรณ์และสื่อศิลปะประเภทต่างๆให้สอดคล้องกับกระบวนการทำงานและมีความเหมาะสมสำหรับเด็ก 5) ด้านการเรียนรู้ของครูศิลปะ คือ ครูจะต้องทำหน้าที่แก้ปัญหาในชั้นเรียนศิลปะ พัฒนาและหาความรู้ รวมถึงทำความเข้าใจและให้ความช่วยเหลือเด็กในด้านต่างๆ ครูจึงควรศึกษา สังเกตเด็กรายบุคคล ครูจำเป็นต้องมีข้อมูลหรือให้ความช่วยเหลือ ส่งต่อข้อมูลของเด็กรายบุคคลให้กับผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กพิเศษ และร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กในลักษณะของการประชุม แสดงความคิดเห็น ส่งเสริมสนับสนุนเด็กในด้านต่างๆ รวมถึงเรียนรู้ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาเด็ก

สำหรับการพิจารณากิจกรรมศิลปะที่จัดให้เด็กพิเศษประเภทต่างๆ ในลักษณะของการจัดกิจกรรมนั้น อุ่นเรือน อัมไพพัทธ์ (2548) กล่าวว่าควรพิจารณาจากกิจกรรมที่เน้นรูปร่าง รูปทรงสามารถแสดงให้ผู้อื่นเห็นได้ เป็นกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้และค้นหาสิ่งใหม่ๆ เป็นกิจกรรมที่มาจากพื้นฐานความคุ้นเคยของเด็ก ใช้วัสดุที่มีขนาดใหญ่กว่ามือของเด็ก สามารถทำงานได้อย่างเป็นขั้นตอนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Lewis and Doorlag (1995) ที่กล่าวว่า ครูศิลปะจะต้องรู้จักเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ มีการพัฒนาทักษะ รู้จักตัดสินใจในการเลือกจัดกิจกรรมศิลปะตามความจำเป็น รู้จักการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ให้ความช่วยเหลือ ปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสม ตลอดจนการแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็กในการเรียนร่วมด้วย ในที่นี้จะกล่าวถึงหลักการโดยรวม ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้สำหรับการจัดกิจกรรมศิลปะโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

- 1) ประมวลและวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตรตามระดับชั้นของหลักสูตรของเด็กปกติ
- 2) กำหนดวัตถุประสงค์ ความต้องการในการเรียนรู้ของเด็กโดยยึดเนื้อหาของหลักสูตรของเด็กปกติ
- 3) สังเกตพฤติกรรมการเรียนของเด็ก และพฤติกรรมตอบสนองระหว่างการเรียน
- 4) ดัดแปลงเนื้อหา วิธีสอนและสื่อการสอนให้สอดคล้องกับประเภทความพิเศษในแต่ละบุคคล โดยไม่วัดและประเมินผลจากผลงาน

- 4.1 สอนจากสิ่งที่ง่ายที่สุด สอนจากสิ่งที่คุ้นเคยไปหาสิ่งที่ไม่คุ้นเคย โดยเริ่มสอนด้วยเนื้อหาที่ต่ำกว่าระดับความสามารถของเด็กเล็กน้อยเพื่อให้เด็กรู้สึกว่ประสบความสำเร็จในการเรียน และมีกำลังใจในการเรียนในระดับที่ยากขึ้น
- 4.2 ใช้ประสบการณ์ตรงตามประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้วของเด็ก รวมถึงการให้เด็กได้มีโอกาสในการหาความรู้ด้วยตนเอง
- 4.3 ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ตามลำดับเนื้อหาและความสามารถของเด็ก
- 4.4 ให้กำลังใจเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ให้คำชมเชยว่า " เก่ง " " ดีมาก "

" เยี่ยมมาก " " ถูกต้อง " หรือให้สิ่งของประเภทส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่
รูปภาพ ดินสอสี ดินน้ำมัน เป็นต้น

- 4.5 กระตุ้นให้เด็กคิดโดยเปิดโอกาสให้ตั้งคำถาม หรือแสดงความคิดเห็น เป็นต้น
- 4.6 เปิดโอกาสให้เด็กเลือกเรียนหรือเลือกทำกิจกรรมที่ตนสนใจ หรือสามารถทำได้
- 4.7 ทบทวนบทเรียนให้เด็กอย่างสม่ำเสมอ
- 4.8 แจ้งผลการเรียนให้เด็กทราบโดยเร็ว
- 4.9 สังเกตพฤติกรรมของเด็กควบคู่ไปกับการสอน เพื่อสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก

5) ให้เด็กมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและทำงานร่วมกับเด็กปกติ เปิดโอกาสให้แสดงความเป็นผู้นำ เปิดโอกาสให้แสดงออกด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้รู้จักเรียนรู้จากเพื่อน เช่น ให้ทำงานกลุ่ม ออกมารายงาน

6) วางแผนการสอน จัดบรรยากาศในการเรียนรู้ สอนตามแผนที่เตรียมไว้แต่มีการยืดหยุ่นได้ตามความสามารถของเด็ก

7) สร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่อบอุ่น เท่าเทียมกันและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

ครูจึงควรสอนศิลปะสำหรับเด็กพิเศษโดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล ควรจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ควรหาวิธีสอนหรือจัดกิจกรรมให้มีลักษณะที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับอายุ เนื้อหา ประสบการณ์ และประเภทของเด็กพิเศษ เช่น สอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม อภิปราย โมเดล หรืออื่นๆ เลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ในการทำงานศิลปะที่หลากหลายหรือครูสร้างสรรค์อุปกรณ์จากวัสดุท้องถิ่น หรือวัสดุเหลือใช้ นอกจากนี้ยังควรเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกถึงความคิดเห็น ความรู้สึก มีการสร้างโอกาสทางการสื่อสารระหว่างครูกับผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นในการทำงานศิลปะ ส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จในการทำงานศิลปะ เป็นการสร้างความมั่นใจในการทำงานให้กับผู้เรียน มีการวัดและประเมินผล ด้านกระบวนการทำงานระหว่างการทำกิจกรรม และผลงานที่เด็กสร้างสรรค์ด้วยในลักษณะของความก้าวหน้าในการพัฒนาทักษะด้านต่างๆเป็นรายบุคคล

ความต้องการการจัดกิจกรรมศิลปะในชั้นเรียนร่วม

การศึกษาของ สารินี เกษมสันต์ ณ อยุธยา (2548) Guay (1994) และ Lewis and Doorlag (1995) พบว่า ครูศิลปะมีความต้องการแผนการสอนที่มีความครอบคลุมถึงความรู้และทักษะด้านสุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปะวิจารณ์ และศิลปะปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กเรียนร่วม นอกจากนี้ยังต้องการสื่อการสอนที่สามารถใช้สอนร่วมกันระหว่างเด็กปกติและเด็กพิเศษ แต่ใช้เกณฑ์ในการวัดผลแตกต่างกันด้วย เนื่องจากการจัดการศึกษาที่จะส่งเสริมศักยภาพของเด็กพิเศษให้ได้รับประสบการณ์ตรงในการปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คือ การจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วม เพราะเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการเรียนร่วมกันและมีลักษณะของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ทำให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนทั้ง 2 ฝ่าย คือ ทั้งเด็กปกติและเด็กพิเศษให้สามารถเรียนรู้ ยอมรับซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับบงลักษณ์ วิรัชชัย (2543) ที่ศึกษาถึงรูปแบบการจัดการเรียนร่วมแบบรวมพลังสำหรับเด็กพิการโดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งพบว่า ปริมาณคนพิการในประเทศไทยนั้นมีจำนวนมากขึ้น รัฐจึงต้องจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเพื่อให้เพียงพอับความต้องการของเด็ก เพราะการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมนี้นอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางร่างกายไปพร้อมกับเด็กปกติแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กปกติเรียนรู้ที่จะให้ความช่วยเหลือในการเรียนกับเด็กพิเศษในลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือด้วย สอดคล้องกับที่ ผดุง อารยะวิญญู (2542) และวารี ธีระจิตร (2541) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนร่วมว่า เป็นการจัดการศึกษาหรือกิจกรรมประเภทต่างๆสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ทำร่วมกับเด็กปกติ ในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาแบบเดียวกันระหว่างการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กปกติเข้าใจถึงธรรมชาติ ความต้องการ ความสามารถและรู้จักช่วยเหลือเด็กพิเศษในการเรียน อีกทั้งยังจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กพิเศษรู้จักปรับตัวในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับเด็กปกติได้มากขึ้น

หลักการเตรียมสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับการเรียนร่วม

ณัฐกฤตา ไพศาลสมบัติ (2543) ศึกษาพบว่า การจัดห้องเรียนสำหรับเด็กเรียนร่วมควรมีการเลือกสื่อและวัสดุอุปกรณ์สำหรับพัฒนาความบกพร่องของเด็กพิเศษ ในลักษณะที่เป็นสื่อและอุปกรณ์ประเภทเดียวกับเด็กปกติ นอกจากนี้ด้านการใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนทั่วไปจะมีลักษณะของการจัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมที่ไม่แน่นอน ดังนั้นการจัดสื่อ วัสดุอุปกรณ์ จึงเป็นการจัดตามสภาพจริงที่โรงเรียนมีให้นักเรียน โดยจัดให้ทั้งเด็กปกติและเด็กพิเศษใช้สื่อที่มีอยู่ร่วมกัน ไม่มีการตัดแปลงสื่อ หรือวัสดุอุปกรณ์ สำหรับโรงเรียนที่ได้รับงบประมาณการศึกษาพิเศษจะมีการจัดสื่อสำหรับเด็กพิเศษในช่วงกิจกรรมเสริมพิเศษเท่านั้น

ปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนส่วนมากจะขาดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ นอกจากนี้ยังไม่มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์สำหรับเด็กพิเศษโดยเฉพาะ ครูไม่สามารถจัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์สำหรับเด็กได้ทุกกิจกรรม รวมถึงสื่อสำหรับเด็กพิเศษมีจำนวนน้อย สอดคล้องกับที่ ณพาลี อินทสุต (2546) ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมพบว่า ผู้บริหารขาดประสบการณ์ในการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก นอกจากนี้ สารินี เกษมสันต์ ณ ออยุธยา (2548) ที่ศึกษาถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพสำหรับการเรียนร่วม ได้เสนอว่าควรมีการจัดสภาพห้องเรียนศิลปะให้มีวัสดุ อุปกรณ์ในการทำงานศิลปะพื้นฐานสำหรับการทำงานศิลปะประเภทต่างๆ นอกจากนี้ยังควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นเพิ่มเติม เนื่องจากวัสดุ อุปกรณ์และสิ่งแวดลอมมีผลต่อการพัฒนาความสามารถของเด็กทั้งเด็กปกติและเด็กพิเศษ เนื่องจากการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กเรียนร่วมจะช่วยกระตุ้นให้เด็กสนใจศิลปะมากขึ้น ทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญในการสอนศิลปะให้ประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การจัดการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กพิเศษนั้นมีความแตกต่างไปจากการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปกติ เนื่องจากเด็กพิเศษโดยทั่วไปเป็นเด็กที่มีพัฒนาการช้ากว่าเด็กปกติ ซึ่งสรุปเป็นตารางเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนของเด็กทั้ง 2 ประเภทได้ดังนี้

วิธีสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติ

Gray (1960) กล่าวถึงวิธีจัดการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กทั่วไปว่า ควรมีการจัดดังต่อไปนี้

- 1) การสร้างแรงจูงใจให้มีเจตคติที่ดีต่อวิชาศิลปะโดยคำนึงถึงความต้องการผู้เรียน/เทคนิค และกระบวนการการทำงานศิลปะ
- 2) การใช้ตัวอย่างจริงหลายรูปแบบเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลงานศิลปะประเภทต่างๆ
- 3) การให้แนวทางในการทำงาน โดยอธิบายขั้นตอนการทำงาน
- 4) การให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในชั้นเรียน โดยสาธิตเทคนิคและวิธีการทำงาน
- 5) การช่วยเหลือผู้เรียนระหว่างการทำงาน
- 6) การเปิดโอกาสให้ซักถาม
- 7) การให้คำแนะนำและวิจารณ์ผลงานของผู้เรียน
- 8) การให้กำลังใจผู้เรียน

วิธีสอนศิลปะสำหรับเด็กพิเศษ

ผดุง อารยะวิญญู (2537) กล่าวถึง วิธีสอนศิลปะสำหรับเด็กพิเศษว่าสามารถสอนในลักษณะของการเรียนร่วมได้ โดยสรุปได้ดังนี้

- 1) การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง
- 2) การใช้ประสบการณ์ตรง
- 3) การสอนจากสิ่งที่ย่างที่สุด
- 4) การสอนจากสิ่งที่คุ้นเคยไปหาสิ่งที่ไม่คุ้นเคย
- 5) การกระตุ้นให้รู้จักใช้ความคิด
- 6) การจัดสภาพห้องเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้
- 7) การเปิดโอกาสให้แสดงความเป็นผู้นำ
- 8) การเปิดโอกาสให้เลือกเรียนหรือทำกิจกรรมที่ตนสนใจ
- 9) การให้เรียนรู้จากเพื่อน
- 10) การสังเกตพฤติกรรมและการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการสอน
- 11) การทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ
- 12) การแจ้งผลการเรียนให้ทราบอย่างรวดเร็ว
- 13) การเสริมแรงอย่างมีประสิทธิภาพ

Schiller (1994) กล่าวว่า หลักการจัดการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกตินั้นสามารถนำเนื้อหาความรู้ตามหลักสูตรของการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาตามทฤษฎี DBAE ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษได้ตามความเหมาะสม (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2543) จากรายงานการวิจัยของสารินี เกษมสันต์ ณ อยุธยา (2548) ที่ศึกษาเกี่ยวกับทักษะของครูศิลปะและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษในวิชาศิลปะศึกษาพบว่า ควรมีการจัดทำหลักสูตรและการเรียนการสอนด้านศิลปะให้ดึงดูดใจ ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ปัจจุบัน โดยมีลักษณะของการสอนจากทักษะที่ย่างไปหาทักษะที่ยากขึ้น นอกจากนี้ยังควรใช้สื่อการสอนที่มีความหลากหลาย มีวิธีวัดและประเมินผลการทำงานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษในรูปแบบที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Guay (1994) ที่สำรวจพบว่า ครูศิลปะที่สอนเด็กพิเศษส่วนมากขาดความพร้อมในการสอนเด็กพิเศษในลักษณะของการเรียนแบบชั้นเรียนร่วม จึงได้เสนอแนะให้มีการเตรียมความพร้อมของครูศิลปะเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาสำหรับเด็กพิเศษและเตรียมความพร้อมก่อนที่จะต้องออกไปสอนจริง ทั้งยังได้เสนอให้มีการสร้างแผนการสอนที่มีความครอบคลุมถึงความรู้และทักษะด้าน

สุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปวิจารณ์ และศิลปะปฏิบัติให้มีความเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้าน นอกจากนี้ Lewis and Doorlag (1995) ยังกล่าวว่า จะต้องมีการเตรียมครูในด้านการรู้จัก เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ การพัฒนาทักษะ การตัดสินใจในการเลือกจัดการศึกษาตามความจำเป็น การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน การให้ความช่วยเหลือ การปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสม ตลอดจนการแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็กในการเรียนร่วมด้วย

จากการศึกษานำร่องในการจัดการเรียนการสอนและประเมินผลในรายวิชาศิลปะกับเด็ก พิเศษจากนิสิตระดับปริญญาตรี ภาคต้น ปีการศึกษา 2550 พบว่า นิสิตต้องการให้มีการพัฒนา แผนการสอนศิลปะสำหรับเด็กพิเศษในลักษณะที่มีความเหมาะสม และยืดหยุ่น นอกจากนี้ยัง ต้องการให้มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลงานด้านต่างๆ ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้อง ศึกษาถึงการพัฒนารูปแบบการสอนศิลปะเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็ม และDBAE ศิลปศึกษา อิงหลักวิชาเพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับนิสิตนักศึกษาสาขาวิชา ศิลปศึกษาก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนที่อาจมีการจัดการเรียนการสอนแบบชั้น เรียนร่วม เพื่อพัฒนาเด็กปกติและเด็กพิเศษด้านศิลปศึกษาให้มีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ และสังคม เติบโตตามศักยภาพของแต่ละบุคคลได้อย่างเหมาะสม โดยการวิจัยในครั้งนี้จะเพิ่มการ ประเมินผลโดยใช้วิธีสะท้อนความคิดของนิสิตนักศึกษาด้วย

แนวคิดเรื่องวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็ม (Scaffolding)

การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด Scaffolding เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้มากขึ้น มีพื้นฐานมาจากแนวคิด Constructivist ของ Lev Semenovich Vygotsky มีลักษณะโดยสรุปคือ ผู้สอนใช้วิธีการสังเกต ผู้เรียนว่ามีพัฒนาการหรือสามารถทำงานดังกล่าวได้ด้วยตนเองมากน้อยเพียงใด และเมื่อผู้เรียน สามารถทำงานดังกล่าวได้ด้วยตนเองแล้วผู้สอนจึงปล่อยให้ผู้เรียนทำงานที่มีลักษณะยากขึ้นด้วย ตนเองโดยไม่เข้าไปให้ความช่วยเหลือ และหากผู้เรียนไม่สามารถทำงานดังกล่าวได้ด้วยตนเองอีก ผู้สอนจึงจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือจนกระทั่งผู้เรียนสามารถทำงานดังกล่าวได้ด้วยตนเอง แล้ว ผู้สอนจึงปล่อยให้ผู้เรียนทำงานที่ยากขึ้นไปเรื่อยๆ จนผู้เรียนสามารถทำงานดังกล่าวได้ด้วยตนเอง และไม่ต้องพึ่งพาผู้สอนอีกต่อไป

Vygotsky (1978) กล่าวถึงการพัฒนาเขาวงกตปัญญาด้านภาษา สังคม และวัฒนธรรมว่า เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาความคิดและเขาวงกตปัญญาขั้นสูงของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลมีความคิดแตกต่างกัน การสอนจึงเป็นการช่วยเหลือให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าจากระดับพัฒนาการ

เดิมที่เป็นอยู่ นอกจากนี้ Vygotsky (1971) ยังกล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนศิลปะว่ามี ความสัมพันธ์กับความคิด โดยมีผลงานทางด้านศิลปะที่แสดงให้เห็นถึงความคิด อารมณ์ และ สุนทรีย์ ดังจะได้เห็นจากผลงานศิลปะของศิลปินแขนงต่างๆ ทั้งทางด้านทัศนศิลป์ วรรณกรรม การแสดง แนวคิดดังกล่าวเป็นที่มาในการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการ ประเมินผลที่หลากหลายรูปแบบ Vygotsky (1978) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนที่จะต้อง ประเมินความสามารถของผู้เรียนตามแนวคิดเรื่อง Zone of proximal development (ZPD) ใน ลักษณะของการที่ผู้สอนประเมินความสามารถของผู้เรียนสม่ำเสมอ มอบหมายงานให้เหมาะสมกับ ความสามารถผู้เรียน ไม่ง่ายหรือยากเกินไป แบ่งงานเป็นขั้นตอนย่อยๆ ให้ผู้เรียนช่วยกันทำ ผู้เรียน ได้รับความช่วยเหลือในการทำงานที่เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถ และสามารถทำงาน ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์

แนวทางในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสนับสนุนเพื่อเติมเต็ม

การจัดการเรียนการสอนแบบ Scaffolding ตามแนวคิดของ Rosenshine and Guenther (1992) มีองค์ประกอบดังนี้ 1) เตรียมกิจกรรมก่อนสอน 2) เตรียมกิจกรรมที่แสดงการพัฒนา ปัญญา 3) แนะนำการปฏิบัติงานบางส่วน 4) ให้ผู้เรียนประเมินการทำงานของตนเอง 5) ให้ผู้เรียน ฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์ใหม่ขณะที่ครูให้ความช่วยเหลือน้อยลง 6) ให้ผู้เรียนประยุกต์ความรู้ และทักษะในงานใหม่ การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถ เรียนรู้และพัฒนาทักษะของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Wood; Bruner, and Ross (1976) เป็นนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึงวิธีการจัดการเรียน การสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้นโดยสรุปว่า วิธีสอนเพื่อส่งเสริมศักยภาพให้กับ ผู้เรียนประกอบไปด้วย 1) เลือกสรรงาน 2) แบ่งงานเป็นงานย่อย 3) สร้างแรงจูงใจอย่างต่อเนื่อง 4) ชี้ให้เห็นจุดสำคัญ 5) ควบคุมปัญหาและสาธิตการทำงานดังกล่าว

กลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสนับสนุนเพื่อเติมเต็ม

Eggen and Kauchak (1997) กล่าวถึง กลยุทธ์ในการเสริมศักยภาพให้กับผู้เรียนว่า จะต้องประกอบด้วย 1) การแสดงวิธีการแก้ปัญหาหรือเป็นตัวอย่างให้กับผู้เรียน 2) การแสดงวิธี คิดของครูให้ผู้เรียนรับรู้ 3) การใช้คำถามเพื่อช่วยเหลือและแนะนำทางเลือกให้กับผู้เรียน 4) การแบ่งงานให้เป็นลำดับขั้น 5) การใช้ตัวชี้แนะให้ผู้เรียนรู้จักจัดระบบความคิดด้วยตนเอง 6) สนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม 7) ตรวจสอบความเข้าใจที่ถูกต้องของผู้เรียน 8) เป็นตัวอย่างของ

พฤติกรรมที่ต้องการ ใช้การตั้งคำถามและให้คำแนะนำ เป็นตัวอย่างในการปฏิบัติ 9) ให้ผู้เรียน แสดงเหตุผลในการคิดและทำงาน

กมล โปธิเย็น (2547) ได้ศึกษาถึงกลยุทธ์ในการช่วยเหลือผู้เรียนโดยเสนอแนวทางไว้ ตามลำดับดังนี้ 1) การสาริต 2) การปฏิบัติ 3) การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง 4) การอธิบายการชี้แจง รายละเอียดที่ชัดเจน 5) การคิดต่างๆ 6) การให้ความช่วยเหลือผู้เรียนบางส่วน 7) การเลือกกลยุทธ์ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกใช้กลยุทธ์ดังกล่าวได้ตามลักษณะ และความต้องการของผู้เรียน

Alibali (2006) เสนอแนวทางการสอนสนับสนุนเพื่อเติมเต็มด้วยวิธีใช้กิจกรรมต่างๆ 12 วิธี ดังนี้

1) Advance organizers เป็นเครื่องมือในการแนะนำบทเรียนใหม่และแนะนำการทำงาน เพื่อช่วยให้นิสิตเรียนรู้เกี่ยวกับหัวข้อ เช่น ใช้แผนภาพในการเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของข้อมูล ใช้กราฟแสดงภาพเกี่ยวกับกระบวนการ ใช้แผนภูมิต้นไม้ในการแสดงให้เห็นถึง ตำแหน่งของการบริหารงาน ใช้วัตถุประสงคในการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ใช้ตารางรูปคแสดง ความคาดหวังในการทำงาน เป็นต้น

2) Cue Cards เตรียมการ์ดให้นิสิตรายบุคคลหรือกลุ่มเพื่อใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการ อภิปรายเกี่ยวกับหัวข้อเฉพาะทางหรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง คำศัพท์สำหรับการสอบ เนื้อหาเฉพาะ เกี่ยวกับประโยคที่สมบูรณ์ การกำหนดความสัมพันธ์กับปัญหาและความคิดรวบยอดในการให้คำ จำกัดความ

3) ความคิดรวบยอดและแผนผังความคิด แผนผังที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ การเตรียมแผนผังบางส่วนที่สำคัญให้นักเรียนเพื่อที่จะเติมหรือให้นักเรียนสร้างแผนผังด้วยตนเองด้วยการนำความรู้หรือความคิดรวบยอดที่ได้จากการทำงานไปใช้

4) ให้ตัวอย่าง แบบตัวอย่าง ภาพประกอบ ปัญหา สามารถนำวัตถุจริง ภาพประกอบ ปัญหาไปใช้ในการนำเสนอบางสิ่งบางอย่าง

5) การอธิบาย ใช้การให้ข้อมูลอธิบายเพื่อที่จะสนับสนุนให้นิสิตคิดเกี่ยวกับความคิดรวบ ยอด เป็นการเขียนวิธีการสำหรับการทำงาน การใช้คำอธิบายถึงกระบวนการทำงาน

6) เอกสารประกอบการบรรยาย เป็นการเตรียมเอกสารประกอบการบรรยายที่ประกอบไปด้วยงานและเนื้อหาที่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่มีพื้นที่ว่างสำหรับให้นิสิตจดเพิ่มเติม

7) คำใบ้ เป็นการให้คำแนะนำและเงื่อนไขเพื่อให้นิสิตสนใจติดตาม เช่น " ที่ที่เท้าของคุณ ช้างหน้าคนอื่น " " ใช้กฎแฉหนีภัย " เป็นต้น

8) การทำอะไอย่างฉับพลัน เป็นการกระตุ้นให้นิสิตได้ระลึกถึงความรู้เก่าหรือคาดเดาเกี่ยวกับความรู้ ทางด้านร่างกาย เป็นการให้นิสิตเคลื่อนไหวร่างกายอย่างฉับพลัน เช่น ยืนอยู่กับที่ สายหัวไปมา กระพริบตา เขย่งขา ด้านภาษา เป็นการใช้คำถามและคำสั่ง เช่น ไป หยุด ถูกหรือไม่ บอกครูเดี๋ยวนี้ บอกครูว่าทำไมจะต้องแสดงท่าทางในลักษณะนั้น

9) การคำถาม เป็นการเตรียมการที่เขียนเนื้อหา งานที่ต้องการให้ทำโดยใช้คำถาม เฉพาะสำหรับรายบุคคลหรือกลุ่ม เพื่อให้นิสิตถามเกี่ยวกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเฉพาะหรือเนื้อหาเฉพาะ

10) คำถามที่เป็นคำถามหรือกิริยา เป็นการตั้งคำถามที่ให้นิสิตเติมคำให้เป็นประโยคที่สมบูรณ์ เป็นการกระตุ้นให้นิสิตคิดโดยใช้คำถาม "ถ้าเกิดอะไร"

11) เรื่อง เป็นการนำเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์และสิ่งที่เป็นนามธรรมในสถานการณ์ที่นิสิตคุ้นเคยมากกว่ามาใช้ เป็นการนำเรื่องราวที่กระตุ้นให้นิสิตเกิดแรงบันดาลใจและการเรียนรู้

12) การสนับสนุนเพื่อเติมเต็มทางสายตา (Alibali, 2006) เป็นการให้ความสนใจที่วัตถุ แสดงออกโดยใช้ท่าทาง เช่น งอแขนให้เป็นส่วนหนึ่งของวงกลม เคลื่อนไหวมือขึ้นลงเพื่อแสดง ขั้นตอนของภาพหรือกระบวนการ เป็นต้น การนำแผนภูมิ เช่น แผนผัง หรือ กราฟ วิธีการของการเน้นข้อมูลที่เป็นภาพ

การสนับสนุนเพื่อเติมเต็มเป็นวิธีการที่จะช่วยเติมเต็มการสอนให้สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ ขณะที่ครูมีความคาดหวังให้นิสิตมีความรู้ตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของรายวิชา แต่นิสิตอาจไม่สามารถรับรู้ถึงความรู้ที่จำเป็นดังกล่าวได้ด้วยตนเองหรือไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์รายวิชาที่ตั้งไว้ได้ วิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มจึงเป็นการช่วยให้นิสิตได้เริ่มทำงานตามวัตถุประสงค์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้นหรือมีความยากมากขึ้นได้สำเร็จ การมีความรู้เกี่ยวกับรายวิชาที่ดีจะช่วยให้ครูสามารถกำหนดความจำเป็นในการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มสำหรับการสอน นิสิตได้เป็นอย่างดี การวางแผนใช้วิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มสำหรับหัวข้อที่นิสิตรุ่นก่อนเห็นว่ามี ความยากหรือสื่อการสอนที่มีความยากหรือมีความเป็นนามธรรมมากขึ้น

Hogan and Pressley (2003) เสนอให้ครูฝึกทักษะการนำวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มในการกำหนดหัวข้อและกลยุทธ์ที่ครูมีความเชี่ยวชาญในการนำไปใช้ หรือเริ่มจากการนำวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มไปใช้ในขั้นตอนง่าย ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาที่ครูสามารถสอนได้ดี นอกจากนี้ TA Connections (2008) และ Hogan and Pressley (2003) ยังเสนอแนวทางในการนำวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยสรุปได้ดังนี้

1) เลือกงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรและความจำเป็นของ

นิสิต

- 2) เปิดโอกาสให้นิสิตร่วมวางแผนเป้าหมายการสอน สิ่งนี้จะช่วยกระตุ้นให้นิสิตเกิดแรงบันดาลใจและเกิดพันธะสัญญาในการเรียนรู้
  - 3) พิจารณาความรู้พื้นฐานและความรู้ก่อนเรียนของนิสิตเพื่อนำไปใช้ในการประเมินความก้าวหน้า วัสดุ อุปกรณ์หรือสื่อการสอนที่ง่ายเกินไปจะทำให้นิสิตเกิดความเบื่อหน่ายได้อย่างรวดเร็วและจะทำให้ลดแรงกระตุ้นในการเรียน ในทางกลับกันวัสดุ อุปกรณ์หรือสื่อการสอนที่ยากเกินไปจะทำให้นิสิตหมดความสนใจได้เช่นกัน
  - 4) ควรใช้กิจกรรมในการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มหลายๆกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีความก้าวหน้าในการทำงานตามแนวทางของ Alibali (2006)
  - 5) ให้กำลังใจและชื่นชมพร้อมกับตั้งคำถามแล้วให้นิสิตอธิบายความก้าวหน้าในการเรียนของตนเองเพื่อช่วยให้นิสิตยังคงเน้นไปที่เป้าหมายรายวิชา
  - 6) ตรวจสอบความก้าวหน้าผ่านการให้ข้อมูลย้อนกลับของนิสิตในที่นี้รวมถึงการให้ข้อมูลย้อนกลับของนิสิตที่เกี่ยวกับผู้สอน ให้นิสิตสรุปเกี่ยวกับความรู้สึกประสบความสำเร็จของตนเองเพื่อให้นิสิตทราบถึงความก้าวหน้าของตนเองและทราบถึงสิ่งที่ตนเองยังทำได้ไม่สมบูรณ์ในรายวิชา
  - 7) สร้างความยินดี ความปลอดภัย และสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้นิสิตมีความเสี่ยงและพยายามทำในสิ่งใหม่ๆ เนื่องจากนิสิตทุกคนต้องการจะแสดงความคิดเห็นอย่างสบายใจโดยไม่ต้องกลัวการตอบสนองที่เป็นไปในทางลบ
  - 8) ช่วยนิสิตให้พึ่งพาการสอนน้อยลงในการทำงานและสร้างกำลังใจให้นิสิตฝึกทักษะในการทำงานในเนื้อหาที่แตกต่างไป
- การสอนด้วยวิธีสนับสนุนเพื่อเติมเต็มทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์โดยสรุปได้ดังนี้ 1) ทำให้ให้นิสิตเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและค้นพบสิ่งใหม่ๆ 2) ให้นิสิตมีส่วนร่วมและมีความเคลื่อนไหวในการอภิปรายทั้งในชั้นเรียนขนาดเล็กและชั้นเรียนขนาดใหญ่ 3) กระตุ้นให้นิสิตกลายเป็นผู้เรียนที่ดีขึ้นกว่าเดิม เพราะทำให้นิสิตได้รู้ว่าจะมีวิธีการเรียนรู้อย่างไร 4) เพิ่มความชอบของนิสิตในการสอนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ 5) ให้วิธีสอนรายบุคคลโดยเฉพาะในชั้นเรียนขนาดเล็ก 6) เปิดโอกาสให้เกิดการตรวจสอบทั้งการสอนและการเรียนรู้ 7) สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ในสถานการณ์เรียนรู้อื่นๆได้ 8) ให้ความสนใจและเอาใจใส่ในสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการเรียนรู้

วิธีสนับสนุนเพื่อเติมเต็มส่งเสริมให้ผู้สอนพัฒนาศักยภาพการสอนของตนเองในเรื่องต่างๆ โดยสรุปได้ดังนี้ 1) การวางแผนและการประยุกต์ใช้วิธีสนับสนุนเพื่อเติมเต็มจะต้องใช้เวลาและต้องเกิดจากความต้องการ 2) การเลือกวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ที่

หลากหลายและเหมาะสมกับการสื่อสารตามลักษณะที่หลากหลายของนิสิต 3) ต้องตระหนักว่าเมื่อลดวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มลงแล้วนิสิตจะต้องไม่ได้รับการช่วยเหลืออีก 4) การรู้จักนิสิตไม่เพียงพอเกี่ยวกับความสามารถทางความคิดและความชอบของนิสิตจะทำให้ใช้วิธีสนับสนุนเพื่อเติมเต็มได้อย่างไม่เหมาะสม นอกจากนี้วิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มเป็นการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ผ่านบทสนทนา มีการให้ข้อมูลย้อนกลับของนิสิตและการสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน การให้ความช่วยเหลือและทำทนายการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้จากการวางแผนการเรียนรู้ด้วยวิธีสนับสนุนเพื่อเติมเต็ม ครูจึงสามารถจะช่วยให้นิสิตกลายเป็นผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิตได้อย่างมั่นใจ

ตารางที่ 2 สรุปเนื้อหาและวิธีสอนศิลปศึกษาตามแนวคิด DBAE

เนื้อหาแกน 4 แกน	วัตถุประสงค์	วิธีสอน
ประวัติ ศาสตร์ศิลป์	เข้าใจประวัติ ความเป็นมา/การ สร้างงานของ ศิลปินและ ศิลปวัฒนธรรม	<p>ขั้นที่ 1 สร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน โดย 1.1) สร้างความกระตือรือร้นโดยใช้เทคนิค/กระบวนการ/คำเนื่งถึงความต้องการผู้เรียน 1.2) ใช้ตัวอย่างจริงหลายรูปแบบ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลงานศิลปะประเภทต่างๆ 1.3) ให้ แนวทางในการทำงาน โดยอธิบายขั้นตอนการทำงาน/เปิดโอกาสให้ซักถาม</p> <p>ขั้นที่ 2 ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในชั้นเรียน โดย 2.1) สาธิตเทคนิค/วิธีการทำงาน 2.2) ช่วยเหลือผู้เรียนระหว่างการทำงาน 2.3) ให้คำแนะนำ/วิจารณ์ผลงานของผู้เรียน และให้กำลังใจผู้เรียน (Gray, 1972)</p>
สุนทรียศาสตร์	ฝึกการรับรู้/เข้าใจ เกี่ยวกับความงาม ตามธรรมชาติ/ สิ่งแวดล้อม/ศิลปะ	<p>ขั้นที่ 1 การบรรยาย (Description) ให้ผู้เรียนแจจแจงชื่อและจำแนกคุณสมบัติในการสร้างผลงานศิลปะโดยใช้ความสามารถในการเชื่อมโยงถึงประวัติศาสตร์ศิลปะ</p> <p>ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ (Analysis) ให้ผู้เรียนบรรยายผลงานศิลปะที่ศึกษาในเชิงคุณค่า ความรู้สึกที่ได้รับโดยใช้คำที่มีลักษณะเฉพาะหรือคำอุปมาอุปไมย</p> <p>ขั้นที่ 3 การตีความ (Interpretation) ให้ผู้เรียน</p>

		ตีความหมายของผลงานศิลปะในภาพรวมหรือระบุถึงสิ่งที่ผู้เรียนคาดคิด ขั้นที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) ให้ผู้เรียนสรุปหาความข้อดีหรือความงามของผลงานศิลปะโดยใช้คำที่เข้าใจได้ง่ายที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพทางสุนทรียภาพ (Smith, 1968)
ศิลปะวิจารณ์	ฝึกการรับรู้/บรรยาย/วิเคราะห์/วิจารณ์/ตีความ/ประเมินผลงานศิลปะ	ขั้นที่ 1 ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการหาคุณสมบัติของงานผ่านการรับรู้ทางการมอง เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดกว้างขึ้น ขั้นที่ 2 ชี้แนะให้ผู้เรียนเห็นความแตกต่างระหว่างลักษณะคุณค่าของส่วนประกอบต่างๆในงาน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความแตกต่าง และความหลากหลาย ขั้นที่ 3 ให้ผู้เรียนพิจารณางานศิลปะที่ตนศึกษา และพยายามหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ศิลปะมาสนับสนุนความคิดของตนเอง (Mittler, 1983)
ศิลปะปฏิบัติ	ฝึกทักษะการสร้างผลงานศิลปะ/ฝึกการตัดสินใจ/การใช้ความคิดสร้างสรรค์	ขั้นที่ 1 สร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน โดย 1.1) สร้างความกระตือรือร้นโดยใช้เทคนิค/กระบวนการ/คำหนึ่งถึงความต้องการผู้เรียน 1.2) ใช้ตัวอย่างจริงหลายรูปแบบเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลงานศิลปะประเภทต่างๆ 1.3) ให้แนวทางในการทำงาน โดยอธิบายขั้นตอนการทำงาน/เปิดโอกาสให้ซักถาม ขั้นที่ 2 ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในชั้นเรียน โดย 2.1) สาธิตเทคนิค/วิธีการทำงาน 2.2) ช่วยเหลือผู้เรียนระหว่างการทำงาน 2.3) ให้คำแนะนำ/วิจารณ์ผลงานของผู้เรียน และให้กำลังใจผู้เรียน (Gray, 1972)

แนวคิดในด้านการสอนดังกล่าวนอกจากจะสอดคล้องกับทฤษฎี แนวทาง และหลักการสอนเชิงวิชาการด้านศิลปศึกษาแล้วยังมีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของนักการศึกษา เช่น Wood, Bruner and Ross (1976) Rosenshine and Meister (1992) Dixon-Krauss (1996) Eggen and Kauchak (1997) และ Larkin (2001) ที่กล่าวถึง การใช้

วิธีการสอนแบบสนับสนุนเพื่อเติมเต็ม (SCAFFOLDING) โดยสรุปว่าเป็นกระบวนการที่ผู้สอนมอบหมายงานที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้สอนทำหน้าที่แนะนำ ชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือด้วยการทำให้ผู้เรียนมีความสนใจหรือสามารถทำองค์ประกอบต่างๆ ของงานที่อยู่ในขอบเขตความสามารถปัจจุบันของตนเองให้สามารถเชื่อมโยงการแก้ปัญหา หรือดำเนินงานที่มีความยากให้สำเร็จได้ และเมื่อผู้เรียนเริ่มจะสามารถทำงานที่ยากได้ ผู้สอนจะลดการให้ความช่วยเหลือลงตามลำดับ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถทำงานดังกล่าวได้ด้วยตนเอง ผู้สอนจะยุติการให้ความช่วยเหลือซึ่งสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 3 สรุปวิธีสอนแบบสนับสนุนเพื่อเติมเต็ม

	วัตถุประสงค์	วิธีสอน
วิธีสอนแบบสนับสนุนเพื่อเติมเต็ม	การที่ผู้สอนมอบหมายงานที่มีความยากเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน ให้ความสำคัญคำแนะนำ ชี้แนะเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักเชื่อมโยง/แก้ปัญหา หรือสามารถดำเนินงานดังกล่าวให้สำเร็จได้ เมื่อผู้เรียนเริ่มจะทำงานที่ยากได้ ผู้สอนจะลดการให้ความช่วยเหลือลงตามลำดับ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถทำงานดังกล่าวได้ด้วยตนเอง ผู้สอนจะยุติการให้ความช่วยเหลือ	1) การเลือกงานที่เหมาะสม/วิเคราะห์ประเด็นที่สนใจศึกษาโดยเชื่อมโยงกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับงานนั้น
		2) การแบ่งงานให้เป็นงานย่อยจากง่ายไปหายาก
		3) การสร้างแรงจูงใจในการทำงานโดยสร้างความท้าทายให้ทำงานอยู่ในระดับที่เพิ่งทำงานเสร็จ
		4) การชี้ให้เห็นว่ากำลังทำงานไปตามทิศทางที่ถูกต้อง
		5) การแก้ปัญหาในการทำงานเพื่อลดความเครียดของการทำงาน
		6) การสาธิตการทำงานเพื่อเป็นแนวทางของการสร้างผลงาน

วิธีการสอนดังกล่าว มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการสอนศิลปะของ Vygotsky (1971) ที่กล่าวถึง การเรียนการสอนศิลปะที่มีความสัมพันธ์กับความคิด โดยมีผลงานทางด้านศิลปะที่แสดงให้เห็นถึงความคิด อารมณ์ และสุนทรียะดังจะให้เห็นจากผลงานศิลปะของศิลปินแขนงต่างๆ ทั้งทางด้านทัศนศิลป์ วรรณกรรม การแสดง แนวคิดดังกล่าวเป็นที่มาในการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่หลากหลายรูปแบบ ดังเช่นการศึกษาของ Cisero (2006) ที่พบว่า การให้ผู้เรียนเขียนรายงานสะท้อนความคิดเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยในการ

จัดการเรียนการสอน ตลอดจนพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนและช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น ทั้งนี้การสะท้อนความคิด (Reflection) ยังสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) การให้เขียนบันทึกสะท้อนความคิด (Reflective Writing) หรือการเขียนบันทึกสะท้อนความคิดในเชิงศิลปะ เป็นต้น

เนื่องจากการประเมินผลเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการสอนและเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้ สอดคล้องกับสุมาลี ชีโนกุล (2547) ได้กล่าวถึง การประเมินผล การเรียนรู้ที่สะท้อนให้เห็นถึงการสอนว่า นอกจากจะเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแล้วยังเป็นการประเมินปัญหาและความต้องการของผู้เรียนในระหว่างเรียน และประเมินความสำเร็จของการสอน เพื่อช่วยให้ผู้สอนนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์และปรับแนวทางในการสอนให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากขึ้น

เนื่องจากหลักสูตรศิลปศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นหลักสูตรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมผู้ที่จะเป็นครูศิลปศึกษาให้ออกไปสอนนักเรียนในระดับชั้นต่างๆ ในอดีตจึงได้มีการเตรียมนิสิตนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษาให้มีความพร้อมสำหรับการออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ ในขณะที่ปัจจุบันพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ได้ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสำนักงานสถิติแห่งชาติสำรวจพบว่า ประเทศไทยมีเด็กที่มีความต้องการในการจัดการเรียนการสอนเป็นพิเศษเพิ่มขึ้น เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ประเภทต่างๆ ร้อยละ 13.57 หรือ 52,713 คน และมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ซึ่งหากเด็กกลุ่มดังกล่าวได้รับการรักษาหรือจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการตั้งแต่อายุน้อยแล้วจะทำให้มีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคมได้อย่างเต็มตามศักยภาพ อันจะนำไปสู่การเจริญเติบโต และสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่เป็นภาระให้กับสังคมในอนาคต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการ เน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบ การวิจัยและพัฒนา (R&D) เป็นการสร้างรูปแบบการสอนแบบบูรณาการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการด้านการสอนศิลปะศึกษาแบบบูรณาการของนิสิตระดับปริญญาตรีแล้วให้นิสิตนำวิธีสอนแบบ บูรณาการไปใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนและเก็บข้อมูลจากวิธีสอนของนิสิตฝึกสอนอีกครั้งโดยมีขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย

นิสิตปริญญาตรีระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2552 และชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2553 สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา ศิลปะสำหรับเด็กพิเศษ โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มตามเพศและค่าเฉลี่ยดังนี้

กลุ่ม A1 นิสิตชายที่มีคะแนน GPA ต่ำกว่า 2.00

กลุ่ม A2 นิสิตชายที่มีคะแนน GPA ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป

กลุ่ม B1 นิสิตหญิงที่มีคะแนน GPA ต่ำกว่า 2.00

กลุ่ม B2 นิสิตหญิงที่มีคะแนน GPA ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในชั้นเรียนร่วม (เด็กปกติและเด็กพิเศษ) เลือกแบบเจาะจง จำนวน 43 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งตามรายละเอียดได้ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับนิสิตปริญญาตรี

1. แผนการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE

เป็นวิธีการสอนที่บูรณาการวิธีสอนที่ผู้สอนมอบหมายงานที่มีความยากเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน ให้คำแนะนำ ชี้แนะ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักเชื่อมโยง/แก้ปัญหาหรือสามารถดำเนินงานดังกล่าวให้สำเร็จได้ เมื่อผู้เรียนเริ่มจะทำงานที่ยากได้ ผู้สอนจะลดการให้ความช่วยเหลือลงตามลำดับ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถทำงานดังกล่าวได้ด้วยตนเอง ผู้สอนจะยุติการให้ความช่วยเหลือลง โดยนำวิธีสอนดังกล่าวมาบูรณาการกับการให้ความรู้และทักษะด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา การสร้างงานของศิลปินและศิลปินวัฒนธรรม ด้านสุนทรียศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนฝึกการรับรู้ เข้าใจเกี่ยวกับความงามตามธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและศิลปะ ด้านศิลปะวิจารณ์ เพื่อให้ผู้เรียนฝึกการรับรู้ บรรยาย วิเคราะห์ วิจารณ์ ดีความและประเมินผลงานศิลปะ และศิลปะปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนฝึกทักษะการสร้างผลงานศิลปะ ฝึกการตัดสินใจ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในลักษณะของการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะการคิด ทักษะการทำงาน และทักษะสังคม

2. แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงาน

เป็นแบบสังเกตที่ใช้สังเกตนิสิตปริญญาตรีระหว่างการจัดการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมใน 3 ด้าน คือ

- ด้านพัฒนาทักษะการคิด ได้แก่ กิจกรรมที่นำเสนอการคิดอย่างเป็นระบบ ระหว่างการบรรยายลงใน Sketchbook/ journal (ThSB) การวาดภาพด้วยเท้า Foot Drawing (ThFD) การปิดตาปั้น Blind Modeling (ThBM) การวางแผนกิจกรรมกลุ่ม Group and planning (ThGP) และการจัดแบบแผนผังความคิด (Mindmapping) (ThMM) โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงาน

- ด้านพัฒนาทักษะการทำงาน ได้แก่ การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบในลักษณะของแฟ้มสะสมงาน Portfolio (AcPF) และการแก้ปัญหาหรือเชื่อมโยงความรู้/ทักษะในการจัดกิจกรรมได้ด้วยตนเองในลักษณะของการทำกรณีศึกษา Case study (AcCS) โดยการ

ให้คะแนนตามคุณภาพผลงาน

- ด้านพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ การทำงานในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นในลักษณะของการวางแผนกิจกรรมกลุ่ม Group and planning (SoGP) และการนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพในลักษณะของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ/ฝึกสอน Practicum (SoPT) โดยใช้แบบสัมภาษณ์การทำงาน และแบบประเมินตนเอง

3. แบบสัมภาษณ์การทำงาน

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อให้บัณฑิตปริญญาตรีแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

4. แบบประเมินตนเอง

เป็นแบบประเมินตนเองที่บัณฑิตปริญญาตรีเขียนในลักษณะของการสะท้อนความคิด (Reflective Paper) หลังการจัดการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมในชั้นเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับนักเรียน

เมื่อนำแผนการสอนแบบบูรณาการไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนไปใช้กับนิสิตปริญญาตรีแล้ว ให้นิสิตปริญญาตรีที่ต้องออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (ฝึกสอน) ในโรงเรียน โดยให้นิสิตฝึกสอนสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียน และประเมินตนเองด้วยวิธีสะท้อนความคิด ตามรายละเอียดของเครื่องมือดังนี้

1. แบบสังเกต

เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานที่ให้นิสิตฝึกสอนสังเกตนักเรียนในชั้นเรียน และเลือกนักเรียนแบบเจาะจงระหว่างการจัดการเรียนการสอนและการทำกิจกรรม 3 ด้าน คือ

- ด้านพัฒนาทักษะการคิด ได้แก่ กิจกรรมที่นำเสนอการคิดอย่างเป็นระบบในลักษณะของการจัดแบบแผนผังความคิด (Mind mapping) (ThMM) โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียน

- ด้านพัฒนาทักษะการทำงาน ได้แก่ การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบในลักษณะของการวาดภาพและการปั้น และการทำกิจกรรมศิลปะประเภทอื่น โดยการให้คะแนนตามคุณภาพผลงาน

- ด้านพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ การทำงานในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นในลักษณะของการวางแผนกิจกรรมกลุ่ม (Group and planning) (SoGP) โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานของนักเรียน

2. แบบประเมินตนเองด้วยวิธีสะท้อนความคิดของนิสิตในระดับปริญญาตรี

เป็นแบบประเมินความคิดเห็นของนิสิตฝึกสอนผ่านการเขียนในลักษณะของการสะท้อนความคิด (Reflective Paper) แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ผู้วิจัยสอน และสะท้อนความคิดของนิสิตฝึกสอนหลังการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมและการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนในชั้นของตนเอง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

งานวิจัยชิ้นนี้มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

1. นำรูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินตนเองเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน (รายชื่อใน ภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา ความครอบคลุม ชัดเจน และเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ปรับปรุงรูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินตนเองตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยตัดข้อความในการสังเกตพฤติกรรมบางประเด็นออก และปรับปรุงข้อความเกี่ยวกับการสะท้อนความคิดในแบบประเมินตนเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ตัวแปร

1.1) ตัวแปรต้นมี 2 ตัวแปร คือ

1.1.1) รูปแบบการสอนสำหรับนิสิตฝึกสอน ได้แก่ รูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการ เน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE เพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิตปริญญาตรีระดับปริญญาตรี

1.1.2) วิธีการสอนที่นิสิตฝึกสอนใช้ในการสอนนักเรียน แบ่งเป็น 3 วิธี ได้แก่

1. วิธีสอนปกติกับเด็กปกติ
2. วิธีสอนที่สร้างขึ้นกับเด็กปกติ
3. วิธีสอนที่สร้างขึ้นกับเด็กพิเศษ

1.2) ตัวแปรตาม ประกอบด้วย 2 ตอน แต่ละตอนประกอบด้วยตัวแปรย่อย 3 ตัวแปร ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสอนที่เกิดกับนิสิตปริญญาตรีระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย ตัวแปรย่อย 3 ตัวแปร คือ

- 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตปริญญาตรี
- 1.2 ระดับความร่วมมือในการทำงานของนิสิตปริญญาตรี
- 1.3 คุณภาพผลงานตามลักษณะกิจกรรมศิลปะของนิสิตปริญญาตรี

ตอนที่ 2 ผลการสอนโดยนิสิตปริญญาตรีระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย ตัวแปรย่อย 3 ตัวแปร คือ

- 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
- 2.2 คุณภาพผลงานตามลักษณะกิจกรรมศิลปะของนักเรียน
- 2.3 คุณภาพการเรียนการสอนที่สังเกตโดยนิสิตฝึกสอน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนารูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุน เพื่อเติมเต็มและ DBAE เพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วม ของนิสิตปริญญาตรี แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ผลการสอนที่เกิดกับนิสิตปริญญาตรี

ตอนที่ 2 ผลการสอนนักเรียนโดยนิสิตปริญญาตรี

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอนจะมีรายละเอียดในภาพรวมของการ วิเคราะห์ผลและแบ่งออกเป็นรายละเอียดย่อยในแต่ละด้าน นอกจากนี้ยังมีการเสนอผลของ รายละเอียดแต่ละกิจกรรมโดยมีรายละเอียดของแต่ละตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการสอนที่เกิดกับนิสิตปริญญาตรี

1.1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตปริญญาตรี จำนวน 37 คน

1.1.1) วิเคราะห์คะแนนพื้ความรู้เดิมในวิชาศิลปะ (PreART) และคะแนนความรู้หลัง เรียนวิชาศิลปะ (PostART) พบว่า นิสิตจำนวน 37 คน มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน คือ 57.19 และ 72.89 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 8.608 และ 10.225 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าคะแนน PostART ด้วยวิธีการสอนแบบบูรณาการของนิสิตมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคะแนน พื้ความรู้เดิมในวิชาศิลปะ 15.70 คะแนน โดยคิดเป็นร้อยละ 27.4 แสดงว่าเมื่อสอนนิสิตด้วย รูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE แล้วได้ผลดี ผล การทดสอบสมมติฐานแบบทางเดียว (1-tailed test) ของ PreART และ PostART พบว่า ปฏิเสธ สมมติฐานหลักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 10.478$; $df = 36$; $p = 0.000$)

ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน 1-tailed test ของความแตกต่างระหว่างคะแนน PreART และคะแนน PostART ยืนยันว่าคะแนน PostART สูงกว่าคะแนน PreART โดยมีรายละเอียดตาม ตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนน PreArt และคะแนน PostArt

ตัวแปร	Mean	SD	Pair	M. Dif.	SD_D	$SE_{M. Dif}$	t	df	p	95 % CI of Dif.	
										Lower	Upper
PreArt	57.19	10.225	PostArt - PreArt	15.70	9.116	1.499	10.478	36	0.000		
PostArt	72.89	8.608								12.663	18.742

หมายเหตุ 1) $n=37$

2) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร PreArt และ PostArt = 0.543;

$p = 0.000$

1.2) ผลการวิเคราะห์ระดับความร่วมมือในการทำงานและคุณภาพผลงานตามลักษณะกิจกรรมศิลปะของนิสิตปริญญาตรี

มีรายละเอียดทั้ง 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 ตัวแปรการพัฒนาทักษะรวมทั้ง 3 ด้าน (ทักษะการคิด ทักษะการทำงาน และทักษะทางสังคม)

ด้านที่ 2 ตัวแปรการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะการทำงาน และทักษะทางสังคม

ด้านที่ 3 ตัวแปรกิจกรรมในแต่ละทักษะ

ค่าเฉลี่ยที่แสดงในการวิเคราะห์ผลต่อไปนี้เป็น การหาค่าความสัมพันธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์คะแนนการพัฒนาทักษะแต่ละด้านของนิสิตปริญญาตรีที่มีคะแนน GPA ต่ำกว่า 2.00 และสูงกว่า 2.00 โดยสรุปได้ดังนี้

1.2.1) ด้านที่ 1 ตัวแปรการพัฒนาทักษะรวมทั้ง 3 ด้าน (ทักษะการคิด ทักษะการทำงาน และทักษะทางสังคม)

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแฟคทอเรียลสองทางเพื่อศึกษาอิทธิพลปฏิสัมพันธ์และอิทธิพลหลักของตัวแปรเพศและคะแนน GPA ที่มีต่อการพัฒนาทักษะรวมทั้ง 3 ด้าน ของนิสิตปริญญาตรี มีรายละเอียดในแต่ละส่วนดังนี้

ขั้นที่ 1) ผลการวิเคราะห์สถิติบรรยาย

ผลการวิเคราะห์สถิติบรรยายของคะแนนการพัฒนาทักษะรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าคะแนนเปรียบเทียบเฉลี่ย เท่ากับ 4.10 เมื่อจำแนกตามคะแนน GPA โดยแบ่งนิสิตออกเป็น 2 กลุ่ม คือ นิสิตกลุ่มที่มีคะแนน GPA ต่ำกว่า 2.00 พบว่า มีค่าเท่ากับ 3.69 และกลุ่มที่มีคะแนน GPA สูงกว่า 2.00 มีค่าเท่ากับ 4.53 ตามลำดับ และเมื่อจำแนกตามเพศพบว่า นิสิตหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านิสิตชาย เท่ากับ 4.24 (ตารางที่ 4)

การวิจัยนี้ศึกษารายละเอียดของเพศและคะแนน GPA โดยแบ่งนิสิตออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

- กลุ่ม A1 นิสิตชายที่มีคะแนน GPA ต่ำกว่า 2.00
- กลุ่ม A2 นิสิตชายที่มีคะแนน GPA ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป
- กลุ่ม B1 นิสิตหญิงที่มีคะแนน GPA ต่ำกว่า 2.00
- กลุ่ม B2 นิสิตหญิงที่มีคะแนน GPA ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของการพัฒนาทักษะรวมทั้ง 3 ด้าน ของนิสิตทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า กลุ่ม B2 มีค่าเฉลี่ยการพัฒนาทักษะรวมทั้ง 3 ด้านสูงที่สุดเท่ากับ 4.53 รองลงมาคือ กลุ่ม A2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 และกลุ่ม B1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ตามลำดับ ส่วนกลุ่ม A1 มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 3.52 โดยกลุ่ม A2 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำที่สุด (S.D.) 0.433 และกลุ่ม A1 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงที่สุด (S.D.) 1.679 (ตารางที่ 5)

ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแฟคทอเรียลสองทาง ต้องตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเรื่องความแปรปรวนของประชากรแต่ละกลุ่มก่อนว่ามีค่าเท่ากันหรือไม่ (equality of population variances) โดยให้การทดสอบเลอวีเน (Levene's test) (ดังแสดงเหตุผลไว้ในบทที่ 3) ผลการทดสอบพบว่า ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลักทางสถิติ สรุปได้ว่าความแปรปรวนของตัวแปรการพัฒนาทักษะรวมทั้ง 3 ด้าน ของนิสิตที่มีเพศและคะแนน GPA แตกต่างกันทั้ง 4 กลุ่ม มีค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าตัวแปรการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้าน มีค่าสถิติทดสอบ $F = 2.378$ ที่องศาอิสระ (df) = 3,33 และค่า $p = 0.088$ แสดงว่าไม่ต้องทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่

1.2.2) ด้านที่ 2 ตัวแปรการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะการทำงาน และทักษะทางสังคม

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแพคทอเรียลสองทางเพื่อศึกษาอิทธิพลปฏิสัมพันธ์และอิทธิพลหลักของตัวแปรเพศและคะแนน GPA ที่มีต่อการพัฒนาทักษะการคิด การทำงาน และทางสังคมของนิสิตปริญญาตรีมีรายละเอียดในการวิเคราะห์ผลดังนี้

การพัฒนาทักษะการคิด เป็นการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการบรรยาย 5 กิจกรรม คือ กิจกรรม Sketchbook/journal (ThSB) การวาดภาพด้วยเท้า (ThFD) ปิดตาปั้น (ThBM) กลุ่มวางแผน (ThGP) และ mind mapping (ThMM)

การพัฒนาทักษะการทำงาน เป็นการให้คะแนนตามคุณภาพผลงาน ประกอบด้วย 2 กิจกรรม คือ portfolio (AcPF) และกรณีศึกษา (AcCS)

การพัฒนาทักษะทางสังคม เป็นการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรม 4 กิจกรรม คือ การวาดภาพด้วยเท้า (SoFD) ปิดตาปั้น (SoBM) กลุ่มวางแผน (SoGP) และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพหรือฝึกสอน (SoPT)

การพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้าน นำเสนอผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแพคทอเรียลสองทางแบ่งเป็น 2 ชั้น คือ ผลการวิเคราะห์สถิติบรรยาย และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนดังนี้

ชั้นที่ 1) ผลการวิเคราะห์สถิติบรรยาย

ผลการวิเคราะห์สถิติบรรยายของตัวแปรการพัฒนาทักษะการคิด การทำงาน และทางสังคมของนิสิตจำนวน 37 คนมีค่าเท่ากับ 2.87, 6.06 และ 3.35 คะแนนตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามคะแนน GPA พบว่านิสิตที่มีคะแนน GPA ตั้งแต่ 2.00 มีค่าเฉลี่ยทักษะการคิด การทำงานและทางสังคม สูงกว่านิสิตที่มีคะแนน GPA ต่ำกว่า 2.00 ซึ่งค่าเฉลี่ยทักษะการคิดเท่ากับ 3.22 และ 2.54 คะแนน ค่าเฉลี่ยทักษะการทำงานเท่ากับ 6.48 และ 5.67 คะแนน ส่วนค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมเท่ากับ 3.88 และ 2.85 คะแนน ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

เมื่อจำแนกตามเพศพบว่า นิสิตหญิงมีค่าเฉลี่ยทั้ง 3 ทักษะสูงกว่านิสิตชาย โดยค่าเฉลี่ยการพัฒนาทักษะการคิดของกลุ่ม B2 เท่ากับ 3.05 และกลุ่ม A2 เท่ากับ 2.40 คะแนน ค่าเฉลี่ยทักษะการทำงานของกลุ่ม B2 เท่ากับ 6.50 และ กลุ่ม A1 เท่ากับ 6.25 คะแนน ส่วนค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมของกลุ่ม B2 เท่ากับ 3.59 และกลุ่ม A2 เท่ากับ 2.71 คะแนน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของตัวแปรการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้านของนิสิตทั้ง 4 กลุ่มพบว่า กลุ่ม B2 มีค่าเฉลี่ยการพัฒนาทักษะการคิดสูงที่สุดเท่ากับ 3.25 และกลุ่ม B1 มีทักษะการทำงาน

สูงที่สุดเท่ากับ 6.50 คะแนน ตามลำดับ ขณะที่กลุ่ม A2 มีค่าเฉลี่ยการพัฒนาทักษะทางสังคมสูงที่สุดเท่ากับ 4.23 คะแนน

ส่วนกลุ่มที่มีคะแนนต่ำที่สุดด้านทักษะการคิดและทักษะทางสังคม คือ กลุ่ม A1 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.25 และ 2.33 คะแนนตามลำดับ และกลุ่มที่มีคะแนนต่ำสุดด้านทักษะการทำงาน คือ กลุ่ม B1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.44 คะแนน

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนิสิตทั้ง 4 กลุ่มพบว่า ด้านการพัฒนาทักษะการคิด กลุ่ม B2 มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.704 และกลุ่ม A1 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 1.318 คะแนน ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานและทักษะทางสังคม กลุ่ม A2 มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.000 และ 0.357 กลุ่ม A1 มีค่าคะแนนด้านการพัฒนาทักษะการทำงานและทักษะทางสังคมสูงสุดเท่ากับ 3.290 และ 1.120 ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแฟคทอเรียลสองทาง ต้องตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติ เรื่องความแปรปรวนของประชากรแต่ละกลุ่มที่เท่ากัน โดยใช้การทดสอบเลอวีเน (Levene's test) ผลการทดสอบพบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้าน ปฏิเสธสมมติฐานหลักทางสถิติบางกลุ่ม จึงสรุปได้ว่าความแปรปรวนของตัวแปรการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะการทำงานและทักษะทางสังคมของนิสิตที่มีเพศและคะแนน GPA แตกต่างกันทั้ง 4 กลุ่ม มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 บางกลุ่ม โดยด้านทักษะการคิดมีค่าสถิติทดสอบ $F = 2.378$ ที่องศาอิสระ (df) = 3,33 และค่า $p = 0.088$ ส่วนด้านทักษะการทำงานมีค่าสถิติทดสอบ $F = 2.853$ ที่องศาอิสระ (df) = 3,33 และค่า $p = 0.052$ และด้านทักษะทางสังคมมีค่าสถิติทดสอบ $F = 2.063$ ที่องศาอิสระ (df) = 3,33 และค่า $p = 0.124$ ตามลำดับ แสดงว่าต้องทดสอบเปรียบเทียบรายคู่และควรต้องใช้สถิติทดสอบในกลุ่มความแปรปรวนของประชากรเท่ากัน ในที่นี้จึงกำหนดว่าจะใช้การทดสอบ Bonferroni test (Blair & Hochberg, 1995)

ขั้นที่ 2) ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแฟคทอเรียลสองทาง

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแฟคทอเรียลสองทาง เพื่อศึกษาอิทธิพลปฏิสัมพันธ์และทดสอบอิทธิพลหลักของตัวแปรเพศและคะแนน GPA ที่มีต่อตัวแปรการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะการทำงานและทักษะทางสังคม โดยอ่านผลการทดสอบปฏิสัมพันธ์ก่อน ผลการทดสอบสรุปว่า คะแนนทักษะทั้ง 3 ทักษะไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลักทางสถิติในการทดสอบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ แสดงว่าเพศและคะแนน GPA มีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ต่อการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้าน

อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าทักษะการคิดมีค่าสถิติทดสอบ $F = 0.095$ ที่องศาอิสระ ($df = 1$) และค่า $p = 0.760$ ทักษะการทำงานมีค่าสถิติทดสอบ $F = 0.141$ ที่องศาอิสระ ($df = 1$) และค่า $p = 0.710$ โดยพบว่าทักษะทางสังคมมีค่าสถิติทดสอบ $F = 3.314$ ที่องศาอิสระ ($df = 1$) และค่า $p = 0.078$ ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

จึงต้องอ่านอิทธิพลหลักของตัวแปรเพศและคะแนน GPA พบว่า เพศมีอิทธิพลหลักต่อการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะการทำงานและทักษะทางสังคม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าทักษะการคิดมีค่าสถิติทดสอบ $F = 0.821$ ที่องศาอิสระ ($df = 1$) และค่า $p = 0.371$ ทักษะการทำงานมีค่าสถิติทดสอบ $F = 0.020$ ที่องศาอิสระ ($df = 1$) และค่า $p = 0.887$ ทักษะทางสังคมมีค่าสถิติทดสอบ $F = 0.530$ ที่องศาอิสระ ($df = 1$) และค่า $p = 0.472$ ตามลำดับ แสดงว่า เพศที่แตกต่างกันไม่มีผลกับการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะการทำงานและทักษะทางสังคม ส่วนตัวแปรคะแนน GPA มีอิทธิพลหลักต่อตัวแปรการพัฒนาทักษะการคิดและทักษะการทำงานอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ทักษะการคิดมีค่าสถิติทดสอบ $F = 2.208$ ที่องศาอิสระ ($df = 1$) และค่า $p = 0.147$ และทักษะการทำงานมีค่าสถิติทดสอบ $F = 0.366$ ที่องศาอิสระ ($df = 1$) และค่า $p = 0.549$ ตามลำดับ แต่มีอิทธิพลหลักต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าทักษะทางสังคมมีค่าสถิติทดสอบ $F = 12.526$ ที่องศาอิสระ ($df = 1$) และค่า $p = 0.001$ แสดงว่า คะแนน GPA ที่แตกต่างกันไม่มีผลกับการพัฒนาทักษะการคิดและทักษะการทำงานที่แตกต่างกัน แต่มีผลทำให้เกิดการพัฒนาทักษะทางสังคมที่แตกต่างกัน (ตารางที่ 5)

1.2.3) ด้านที่ 3 ตัวแปรกิจกรรมในการพัฒนาทักษะแต่ละด้าน

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลปฏิสัมพันธ์และอิทธิพลหลักของเพศและคะแนน GPA ที่มีต่อการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้าน ตามลักษณะของกิจกรรมต่างๆ

การพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการคิด ทักษะการทำงานและทักษะทางสังคม ซึ่งมีรายละเอียดของกิจกรรมในแต่ละทักษะดังนี้ ทักษะการคิดระหว่างกรบรรยายประกอบไปด้วย Sketchbook/journal (ThSB) การวาดภาพด้วยเท้า (ThFD) ปิดตาปั้น (ThBM) กลุ่มวางแผน (ThGP) และ mind mapping (ThMM) สำหรับทักษะการทำงาน ประกอบด้วย portfolio (AcPF) และกรณีศึกษา (AcCS) ส่วนทักษะทางสังคมเป็นการสังเกตจากการทำกิจกรรม การวาดภาพด้วยเท้า (SoFD) ปิดตาปั้น (SoBM) กลุ่มวางแผน (SoGP) และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพหรือฝึกสอน (SoPT) แบ่งการวิเคราะห์ผลออกเป็น

1.2.3.1) ผลการวิเคราะห์ทักษะในภาพรวม 3 แต่ละด้าน คือ ทักษะการคิด ทักษะการทำงาน และทักษะสังคม และแบ่งนิสิตเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีคะแนน GPA สูงกว่า 2.00 และกลุ่มที่มีคะแนน GPA ต่ำกว่า 2.00 แล้วจึงแบ่งนิสิตออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่ม A1 กลุ่ม A2 กลุ่ม B1 กลุ่ม B2 จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนดังนี้

ผลการวิเคราะห์สถิติบรรยาย

ขั้นที่ 1) ผลการวิเคราะห์สถิติบรรยาย

การพัฒนา 3 ด้าน ของนิสิตจำนวน 37 คน พบว่า ทักษะการคิด เท่ากับ 2.87 ทักษะการทำงานเท่ากับ 6.06 และทักษะทางสังคมเท่ากับ 3.35 เมื่อแบ่งคะแนน GPA ออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีคะแนน GPA สูงกว่า 2.00 และกลุ่มที่มีคะแนน GPA ต่ำกว่า 2.00 พบว่า นิสิตกลุ่มที่มีคะแนน GPA สูงกว่า 2.00 มีคะแนนการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้านสูงกว่านิสิตกลุ่มที่มีคะแนน GPA ต่ำกว่า 2.00 (ตารางที่ 4) เมื่อแบ่งตามเพศแล้วพบว่า นิสิตหญิงมีคะแนนการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้าน โดยรวมสูงกว่านิสิตชาย และเมื่อแบ่งนิสิตออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่ม A1 กลุ่ม A2 กลุ่ม B1 กลุ่ม B2 แล้ว พบว่า ด้านการพัฒนาทักษะการคิดระหว่างการบรรยาย กลุ่ม A1 มีค่าเฉลี่ยทักษะการคิดต่ำที่สุด (2.250) ส่วนกลุ่ม B2 ค่าเฉลี่ยทักษะการคิดสูงที่สุด (3.250) ด้านทักษะการทำงาน พบว่า กลุ่ม B1 มีค่าเฉลี่ยทักษะการทำงานต่ำที่สุด (5.440) ส่วนกลุ่ม B2 ค่าเฉลี่ยทักษะการทำงานสูงที่สุด (6.500) ด้านทักษะทางสังคม พบว่า กลุ่ม A1 มีค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมต่ำที่สุด (2.330) ส่วนกลุ่ม A2 ค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมสูงที่สุด (4.230) ดังแสดงรายละเอียด (ตารางที่ 5)

ผลการวิเคราะห์ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของทั้ง 4 กลุ่ม (ตารางที่ 4) สามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านทักษะการคิดระหว่างการบรรยายพบว่า กลุ่ม B2 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ต่ำที่สุด (0.704) ขณะที่กลุ่ม A1 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงที่สุด (1.318)

ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลความแปรปรวนแฟคทอเรียลสองทาง (two-way factorial ANOVA) ได้ใช้สถิติทดสอบเลอเวิน (Levene's test) เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น เรื่องความแปรปรวนของประชากรที่เท่ากันในแต่ละกลุ่มพบว่า ความแปรปรวนของการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้านกับนิสิตที่มีเพศและคะแนน GPA ต่างกันทั้ง 4 กลุ่ม มีค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่า ค่าสถิติทดสอบ $F = 2.378$ ที่องศาอิสระ (df) = 3.33 และค่า $p = 0.088$ แสดงว่าผลการทดสอบไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลักและไม่มีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ และเมื่ออ่านผลการทดสอบอิทธิพลหลักพบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($p = 0.05$) จึงไม่ต้องวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบรายคู่

การวิเคราะห์ผลของการศึกษาอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ของเพศและคะแนน GPA ที่มีต่อ กิจกรรมที่สัมพันธ์กับการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะการทำงาน และทักษะทางสังคม แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถิติบรรยาย

ชั้นที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน

รายละเอียดของผลการวิเคราะห์แต่ละตอนมีดังต่อไปนี้

ชั้นที่ 1) ผลการวิเคราะห์สถิติบรรยาย

ผลการวิเคราะห์สถิติบรรยายของคะแนนการพัฒนาทักษะการคิดระหว่างการบรรยาย คือ Sketchbook/journal (ThSB) ทักษะทางสังคม คือ วาดด้วยเท้า (SoFD) ปิดตาปั้น (SoBC) และ กลุ่มวางแผน (SoGP)

ค่าเฉลี่ยกิจกรรม Sketchbook/journal (ThSB) พบว่า กลุ่ม A1 มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (9.130) ส่วนกลุ่ม A2 มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (22.200) กิจกรรมวาดด้วยเท้า (SoFD) พบว่า กลุ่ม B1 มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (2.820) ส่วนกลุ่ม A2 มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (4.500) กิจกรรมปิดตาปั้น (SoBC) พบว่า กลุ่ม A1 มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (1.500) ส่วนกลุ่ม A2 มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (5.000) สำหรับกิจกรรมกลุ่มวางแผน (SoGP) พบว่า กลุ่ม A1 มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (1.130) ส่วนกลุ่ม A2 มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (3.500) ดังแสดงรายละเอียด (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนตามกลุ่ม GPA และเพศ

เรื่อง	Mean			Std. Deviation			N			Mean			Std. Deviation			N		
	เพศ			เพศ			เพศ			เพศ			เพศ			เพศ		
คะแนนรวมพื้นฐานความรู้เดิมในวิชาศิลปะและหลังเรียน (Pre-Art & Post-Art)										1. คะแนนรวมด้านทักษะการคิดระหว่างการบรรยาย (Thinking during lecturing skill)								
คะแนนตามกลุ่ม GPA	ชาย (A)	หญิง (B)	รวม	ชาย (A)	หญิง (B)	รวม	ชาย (A)	หญิง (B)	รวม	ชาย (A)	หญิง (B)	รวม	ชาย (A)	หญิง (B)	รวม	ชาย (A)	หญิง (B)	รวม
ต่ำกว่า 2.00 (1)	3.520	3.810	3.690	1.679	1.077	1.327	8	11	19	2.250	2.760	2.540	1.318	0.956	1.117	8	11	19
ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป (2)	4.490	4.530	4.530	0.433	0.602	0.576	2	16	18	3.000	3.250	3.220	0.942	0.704	0.705	2	16	18
รวม	3.720	4.240	4.100	1.543	0.887	1.103	10	27	37	2.400	3.050	2.870	1.245	0.836	0.989	10	27	37
Levene's test of equality of error variance: F = 2.378; df = 3,33; p = 0.088										Levene's test of equality of error variance: F = 1.750; df = 3,33; p = 0.176								
2. คะแนนรวมด้านทักษะการทำงาน (Activities skill)										3. คะแนนรวมด้านทักษะทางสังคม (Social skill)								
ต่ำกว่า 2.00 (1)	6.000	5.440	5.670	3.290	2.685	2.880	8	11	19	2.330	3.230	2.850	1.120	0.693	1.018	8	11	19
ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป (2)	6.250	6.500	6.480	0.000	1.879	1.767	2	16	18	4.230	3.840	3.880	0.357	0.652	0.631	2	16	18
รวม	6.050	6.070	6.060	2.903	2.257	2.405	10	27	37	2.710	3.590	3.350	1.333	0.723	0.990	10	27	37
Levene's test of equality of error variance: F = 2.853; df = 3,33; p = 0.052										Levene's test of equality of error variance: F = 2.063; df = 3,33; p = 0.124								

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยคะแนนตามกลุ่ม GPA และเพศ (ต่อ)

หัวข้อ	Mean			Std. Deviation			N			Mean			Std. Deviation			N		
	เพศ			เพศ			เพศ			เพศ			เพศ			เพศ		
1.1 กิจกรรมการจดแบบ Sketchbook/Journal (ThSB)										3.1 กิจกรรมวาดภาพด้วยเท้า (SoFD)								
คะแนนตามกลุ่ม GPA	ชาย (A)	หญิง (B)	รวม	ชาย (A)	หญิง (B)	รวม	ชาย (A)	หญิง (B)	รวม	ชาย (A)	หญิง (B)	รวม	ชาย (A)	หญิง (B)	รวม	ชาย (A)	หญิง (B)	รวม
ต่ำกว่า 2.00 (1)	9.310	16.710	13.590	7.060	6.311	7.456	8	11	19	3.380	2.820	3.050	1.847	1.537	1.649	8	11	19
ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป (2)	22.200	19.190	19.520	0.849	3.484	3.421	2	16	18	4.500	4.380	4.390	0.707	1.088	1.037	2	16	18
รวม	11.890	18.180	16.480	8.269	4.885	6.507	10	27	37	4.500	3.740	3.700	1.713	1.483	1.525	10	27	37
Levene's test of equality of error variance: F = 1.425; df = 3,33; p = 0.253										Levene's test of equality of error variance: F = 1.714; df = 3,33; p = 0.183								
3.2 กิจกรรมปิดตาปั้น (SoBM)										3.3 กิจกรรมกลุ่มวางแผน (SoGP)								
ต่ำกว่า 2.00 (1)	1.500	3.730	2.790	1.512	1.489	1.843	8	11	19	1.130	2.910	2.160	1.642	0.944	2.158	8	11	19
ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป (2)	5.000	4.750	4.780	1.414	1.528	1.478	2	16	18	3.500	2.380	2.500	0.707	1.088	2.500	2	16	18
รวม	2.200	4.330	3.760	2.044	1.569	1.935	10	27	37	1.600	2.590	2.320	1.776	1.047	2.324	10	27	37
Levene's test of equality of error variance: F = 0.146; df = 3,33; p = 0.932										Levene's test of equality of error variance: F = 0.223; df = 3,33; p = 0.880								

ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลความแปรปรวนสองทาง (two-way ANOVA) ได้ใช้สถิติทดสอบเลอวีน์ (Levene's test) เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเรื่องความแปรปรวนของประชากรที่เท่ากันในแต่ละกลุ่ม พบว่า ความแปรปรวนของการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้านกับ นิสิตที่มีเพศและที่มีคะแนน GPA ต่างกันทั้ง 4 กลุ่ม มีค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าค่าสถิติทดสอบ $F = 2.378$ ที่องศาอิสระ (df) = 3.33 และค่า $p = 0.088$ แสดงว่า ไม่ต้องทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ (ตารางที่ 6)

ผลคะแนนปฏิเสฐสมมุติฐานทางสถิติของการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้าน ที่มีความแตกต่างกันเรื่องเพศและคะแนน GPA ของ 4 กลุ่ม พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.088$) สำหรับผลคะแนนที่แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบระหว่าง 2 กลุ่ม และนำเสนอเฉพาะกลุ่มที่มีความสัมพันธ์เหมือนกัน โดยใช้การทดสอบ Bonferroni test (Blair & Hochberg, 1995)

ขั้นที่ 2) ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแฟคทอเรียลสองทาง

ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลความแปรปรวนสองทาง (two-way ANOVA) ได้ใช้สถิติทดสอบเลอวีน์ (Levene's test) เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเรื่องความแปรปรวนของประชากรที่เท่ากันในแต่ละกลุ่มพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพศและคะแนน GPA ที่มีต่อทักษะทั้ง 3 ด้าน ที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมย่อยในแต่ละด้าน คือ

1) ทักษะการคิดระหว่างการบรรยาย ได้แก่ Sketchbook/journal (ThSB) วาดภาพด้วยเท้า Foot Drawing (ThFD) ปิดตาปั้น Blind Modeling (ThBM) กลุ่มวางแผน Group and planning (ThGP) และการจัดแบบ Mind Mapping (ThMM)

2) ทักษะการทำงาน ได้แก่ การทำแฟ้มสะสมผลงาน Portfolio (AcPF) และการทำกรณีศึกษา Case Study (AcCS)

3) ทักษะทางสังคม ได้แก่ กิจกรรมวาดภาพด้วยเท้า Foot Drawing (SoFD) ปิดตาปั้น Blind Modeling (SoBM) กลุ่มวางแผน Group and Planning (SoGP) และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ/ฝึกสอน Practicum (SoPT) มีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์กัน โดยเพศและคะแนน GPA มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับทักษะทั้ง 3 ด้าน ($p=0.795$) จึงไม่ต้องวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์เป็นรายคู่

1.3) ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของนิสิตปริญญาตรี

การวิเคราะห์ผลการทำงานของนิสิตปริญญาตรีเกี่ยวกับวิธีสอนแบบบูรณาการ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้และทักษะที่ได้รับจากวิธีสอนแบบบูรณาการ ด้านความพึงพอใจในวิธีสอนแบบบูรณาการและด้านความประทับใจในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งสามารถวิเคราะห์และสรุปตามด้านต่างๆได้ดังต่อไปนี้

1.3.1) ด้านความรู้และทักษะที่ได้รับจากวิธีสอนแบบบูรณาการ

นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทำให้ได้มีโอกาสร่วมกันอภิปราย คิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ผลงานของตนเองและผลงานของเพื่อนในด้านองค์ประกอบของภาพ ทำให้ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในลักษณะของการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ภาพผลงานศิลปะ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรายวิชาอื่นเพิ่มเติมได้ด้วย โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

นิสิต 7 "...การสอนแบบบูรณาการทำให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนมากขึ้น โดยเฉพาะช่วงศิลปะวิจารณ์ที่จะต้องมีการวิจารณ์ผลงานของตัวเองและผลงานของเพื่อนเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ในภาพของแต่ละคน..."

นิสิต 11 และ 12 "...มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพิ่มมากขึ้น เพราะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนมากขึ้น มีความเข้าใจเพื่อนมากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้ได้รับฟังทัศนคติที่แตกต่างของเพื่อน และได้เกิดความคิดใหม่ๆ..."

นิสิต 8, 10 และ 13 "...มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพิ่มมากขึ้น เพราะเอื้อต่อการอภิปรายกลุ่มร่วมกันของสมาชิก..."

1.3.2) ด้านความพึงพอใจที่ได้รับจากวิธีสอนแบบบูรณาการ

นิสิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจวิธีสอนแบบบูรณาการในระดับมาก โดยให้ความเห็นว่า เป็นวิชาที่ได้รับความรู้เพิ่มเติมเพราะได้รู้จักลักษณะทางกายภาพของเด็กพิเศษ เข้าใจธรรมชาติของเด็กพิเศษมากขึ้น ได้เรียนรู้เทคนิคการสอนสำหรับเด็กพิเศษ การปฏิบัติตนและการรับมือกับเด็กพิเศษ เนื่องจากวิธีสอนแบบบูรณาการเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย ทำให้นิสิตส่วนใหญ่เกิดความรู้ใหม่ สามารถเข้าใจใน

ประเภทและลักษณะการเรียนรู้ของเด็กพิเศษในระดับมาก รู้จักการสังเกตพฤติกรรมเด็ก มีโอกาสได้ทำกิจกรรมในชั้นเรียนที่มีความหลากหลายในลักษณะของการบูรณาการ นอกจากนี้ยังประทับใจในกิจกรรมที่อาจารย์จัดให้ทำในชั้นเรียน ประทับใจในการไปทัศนศึกษาและทำกรณีศึกษา เพราะเมื่อได้เข้าไปทดลองจัดกิจกรรมศิลปะให้เด็กพิเศษแล้วเกิดความชอบ ได้รับความรู้สึกที่ดี ทำให้ได้มีโอกาสใกล้ชิด สัมผัสกับเด็กจึงเกิดความเข้าใจในความรู้สึกของเด็กพิเศษมากขึ้น ทำให้คิดได้ว่าศิลปะสามารถช่วยพัฒนาความคิดและทักษะของเด็กพิเศษได้ จึงสามารถนำไปปรับใช้กับการเรียนของตนเองและการจัดกิจกรรมให้นักเรียนที่ตนเองต้องสอนได้ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ เช่น พัฒนาการการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก การปรับตัวเข้าหาเด็ก การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กพิเศษ เป็นต้น ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในช่วงของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพฝึกสอนได้ โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

นิสิต 1 "...การเรียนในวิชานี้ทำให้เราเข้าใจเด็กพิเศษมากขึ้นกว่าแต่ก่อน และนอกจากนี้ศิลปะยังช่วยพัฒนาความคิด และทักษะของเด็กพิเศษได้..."

นิสิต 2 "...รู้สึกพึงพอใจในการเรียนโดยเฉพาะการใช้ Mind Mapping เพราะเป็นการช่วยลำดับความคิดให้เป็นระบบมากขึ้นและเมื่อย้อนกลับมาอ่านใหม่ก็จะทำให้เห็นถึงที่มาที่ไปของกระบวนการทางความคิด นอกจากนี้ยังสามารถต่อยอดความคิดออกไปได้เรื่อยๆ...แม้ว่าในช่วงต้นจะรู้สึกติดขัดในการทำ Mind Mapping อยู่บ้าง แต่เมื่อทำไปบ่อยครั้งก็รู้สึกดีขึ้นเรื่อยๆ..."

นิสิต 8 ".....ได้รับความรู้เพิ่มเติมถึงเทคนิคพิเศษต่างๆในการสอนศิลปะที่จะเอาไว้ใช้รับมือกับเด็กพิเศษ..."

นิสิต 9 ".....รู้สึกดีครับที่ได้เรียนวิชาศิลปะสำหรับเด็กพิเศษ เพราะไม่เคยรู้มาก่อนเหมือนกันว่าเด็กพวกนี้เขาเรียนศิลปะกันอย่างไร ทำให้ได้รู้และเข้าใจในวิธีการสอนเด็กพิเศษ..."

นิสิต 10 ".....ความพอใจที่ได้รับในการเรียนวิชานี้ คือ ทำให้รู้ถึงลักษณะพื้นฐานของเด็กพิเศษว่า มีลักษณะทางกายภาพอย่างไรบ้าง คำคิดอะไรอยู่แล้ว เราควรจะทำปฏิบัติกับเด็กประเภทนี้ยังไงบ้าง..."

1.3.3) ด้านความประทับใจในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

นิสิตส่วนใหญ่ประทับใจในการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก โดย

เฉพาะการไปทัศนศึกษาในโรงเรียนที่สอนเด็กพิเศษประเภทต่างๆ เนื่องจากนิสิตส่วนใหญ่กล่าวว่า ไม่เคยมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเด็กพิเศษหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องมาก่อน บางคนไม่เคยมีประสบการณ์กับเด็กพิเศษ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมที่มีความหลากหลาย มีการบูรณาการเนื้อหาวิชากับการจัดกิจกรรมในลักษณะที่หลากหลาย ทำให้นิสิตส่วนใหญ่เกิดความสนใจ เป็นการกระตุ้นให้นิสิตอยากมีความรู้ และทักษะของศิลปะประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเด็กพิเศษเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้นิสิตส่วนใหญ่ได้พัฒนาความคิด ทักษะการสื่อสารและการสังเกต เป็นการพัฒนาตนเองและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนระหว่างการฝึกสอนนักเรียนในชั้นเรียนร่วมได้ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

นิสิต 3 "...มีความพึงพอใจและประทับใจในชั้นเรียนที่อาจารย์สอนในระดับมาก เพราะได้รับความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับเด็กพิเศษ...ทำให้ได้ใกล้ชิดและเข้าใจความรู้สึกของเด็กพิเศษมากขึ้นจากการทำกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียน..."

นิสิต 5 "...ได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ในลักษณะที่มีความหลากหลาย ทั้งในและนอกชั้นเรียน ได้ศึกษาผ่านกรณีศึกษาด้วยตัวเองในรูปแบบงานกลุ่ม มีการทำบันทึกกระบวนการเรียนรู้ (Sketchbook/Journal) อย่างเป็นขั้นตอน มีการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนกับเพื่อนนิสิต ทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็น เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการเรียนของตนเอง..."

นิสิต 8 "...มีความประทับใจค่อนข้างสูง ซึ่งหลายๆกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติค่อนข้างสนุกสนาน และแตกต่างจากกิจกรรมในวิชาอื่นๆ และนอกจากนี้ยังประทับใจวันที่ได้ไปทัศนศึกษาโรงเรียนสอนเด็กพิเศษประเภทต่างๆ เพื่อศึกษาถึงกรณีศึกษาที่มีความหลากหลาย จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะสำหรับเด็กพิเศษระหว่างการฝึกสอนได้เป็นอย่างดี..."

นิสิต 9 "...ชอบวิชานี้และรู้สึกดีมากตอนที่ให้ไปสอนน้องที่โรงเรียนสอนคนตาบอดประทับใจน้องมากแล้วก็รู้สึกดีที่ได้ไปสอนเค้า น้องเขาน่ารักแล้วก็ไม่รู้สึกว่าน้องเค้าเป็นเด็กที่มีความบกพร่องด้วยซ้ำ เพราะเค้าใช้ชีวิตได้เป็นปกติแล้วมีความสุขมากด้วย..."

1.4) ผลการวิเคราะห์แบบประเมินตนเองที่นิสิตเขียนในลักษณะของการสะท้อนความคิด (Reflective Paper)

ผลการวิเคราะห์แบบประเมินตนเองที่นิสิตที่เขียนในลักษณะของการสะท้อนความคิด (Reflective Paper) หลังการจัดการเรียนการสอนและทำกิจกรรมในชั้นเรียน นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าการสอนแบบบูรณาการเป็นการสอนที่ทำให้นิสิตมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาและมีทักษะในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก พิเศษตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาได้เป็นอย่างดี การวิเคราะห์แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพัฒนาทักษะการคิด ด้านพัฒนาทักษะการทำงาน และด้านพัฒนาทักษะทางสังคม โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1.4.1) ด้านพัฒนาทักษะการคิด

นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าการสอนแบบบูรณาการช่วยส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิดระหว่างการทำงานได้เป็นอย่างดี เช่น การจดแบบ mind mapping เพราะเป็นการช่วยกระตุ้นให้มีความตั้งใจฟังการสอน ช่วยให้มีการเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาได้ดี และเป็นระบบมากขึ้น นอกจากนี้การทำกิจกรรมศิลปะประเภทต่างๆ ในชั้นเรียนยังช่วยกระตุ้นความคิดในเรื่องของการวางแผนการทำงาน เช่น การวาดภาพด้วยเท้า กิจกรรมกลุ่มวางแผน เป็นต้น โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

นิสิต 2 "...กิจกรรมใช้เท้าวาดรูปเป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกเรื่องการคิด เพราะต้องควบคุมนิ้วเท้าในการวาดและต้องคิดไปด้วยว่าจะวาดรูปออกมาอย่างไร ใช้สีอะไร..."

นิสิต 4 และ 25 "...การจดแบบ mind mapping จะต้องตั้งใจฟังและจับใจความ พยายามเรียงประเด็นแล้วเรียบเรียงเพื่อเขียนขึ้นใหม่ ช่วยให้อ่านเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาได้ดี เป็นระบบ..."

นิสิต 10 "...การทำกิจกรรมศิลปะประเภทต่างๆ ในวิชาทำให้เกิดความคิด ฝึกการวางแผนเช่น จะวาดภาพอย่างไร ด้วยวิธีไหน..."

นิสิต 14 "...กิจกรรมวาดภาพด้วยเท้า ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดความคิด และเกิดความเข้าใจในการทำงานศิลปะของผู้พิการ..."

นิสิต 20 "...การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กพิเศษ ทำให้ได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ เพราะทำให้ได้ความรู้ใหม่ที่สามารนำไปใช้ในการวิเคราะห์และทำ mind map..."

นิสิต 27 "...การทำกิจกรรมศิลปะที่หลากหลายในวิชานี้ทำให้ได้ฝึกการคิด เพราะได้มีประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดความคิด และความเข้าใจในการทำงานศิลปะคนพิการ.. "

นิสิต 29 "...การจัดแบบ mind map ช่วยให้เรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาได้ดี ฝึกการจัดระบบความคิด ทำให้คิดเป็น และสามารถนำไปปรับใช้ในการสอนของเด็กพิเศษและเด็กปกติได้..."

1.4.2) ด้านพัฒนาทักษะการทำงาน

นิสิตส่วนใหญ่ชอบการทำกิจกรรมในชั้นเรียน เนื่องจากเห็นว่ามีความหลากหลาย ช่วยกระตุ้นให้เกิดการทดลอง ฝึกทักษะการคิด เกิดแรงบันดาลใจในการฝึกทักษะใหม่ๆ รู้จักการประยุกต์ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับการทำงานที่ต้องแก้ปัญหา นอกจากนี้กิจกรรมต่างๆที่จัดในชั้นเรียนยังทำให้นิสิตส่วนใหญ่เกิดความเข้าใจ และกระตุ้นให้มีความต้องการในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับเด็กพิเศษประเภทต่างๆมากขึ้น โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

นิสิต 8 "...การทำกิจกรรมในชั้นเรียนประเภทต่างๆ ทำให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษมากขึ้น เพราะอาจารย์ได้ให้ทดลองทำงานศิลปะด้วยวิธีใหม่ๆ..."

นิสิต 19 "...การทำกิจกรรมศิลปะในชั้นเรียนช่วยให้มีการพัฒนาทักษะการทำงานศิลปะและงานด้านต่างๆที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะของตนเองมากขึ้น เพราะทำให้มีโอกาสได้ใช้ประสาทสัมผัสในการทำงานประเภทต่างๆมากขึ้น ได้รู้จักดัดแปลงการใช้เครื่องมือประเภทต่างๆให้เหมาะสมกับการทำกิจกรรมที่หลากหลาย..."

นิสิต 27 และ 28 "...การทำกิจกรรมศิลปะที่มีความหลากหลายทำให้ได้มีการพัฒนาทักษะการทำงานเพราะได้ทดลอง บางครั้งทำให้เกิดแรงบันดาลใจ และได้ฝึกทักษะใหม่ๆ ฝึกทักษะการสร้างสรรค์ผลงาน ฝึกทักษะการใช้มือ เท้า ปาก และหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์..."

1.4.3) ด้านพัฒนาทักษะทางสังคม

นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมศิลปะประเภทต่างๆที่จัดในชั้นเรียนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยให้มีโอกาสทำงานด้วยกันเป็นกลุ่ม เข้าใจความคิด ความรู้สึกของเพื่อนมากขึ้น ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการวิเคราะห์ภาพ เพราะได้ฝึกการยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มที่มีความแตกต่างกันมากกว่าการเรียนโดยทั่วไปเพิ่มมากขึ้น โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

นิสิต 4 "...กิจกรรมวาดภาพด้วยเท้า เป็นการทักษะการฝึกปฏิบัติงาน ด้วยรูปแบบใหม่ ทำให้เพื่อนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน..."

นิสิต 8 และ 9 "...การทำงานหรือกิจกรรมเป็นกลุ่มทำให้ได้มีโอกาส แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนที่ไม่ค่อยได้คุยกันมากขึ้น..."

นิสิต 10 "...การทำงานหรือกิจกรรมเป็นกลุ่ม ทำให้รู้ว่าเพื่อนมีความ คิดเห็นอย่างไร และได้ช่วยกันปรับแก้ไข..."

นิสิต 11, 12, 14, 16 และ 21 "...การทำงานหรือกิจกรรมเป็นกลุ่ม ทำให้ รู้ว่าเพื่อนมีความคิดเห็นอย่างไรและได้ช่วยกันปรับแก้ไข โดยเฉพาะการวิเคราะห์ ภาพของเด็กพิเศษกับเด็กปกติ..."

นิสิต 19 "...กิจกรรมกลุ่มทำให้มีความเข้าใจเพื่อนมากขึ้น เพราะได้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในการทำกิจกรรมหลายประเภท ทำให้ได้รับ ทักษะที่แตกต่าง ได้ความคิดใหม่ๆ ได้แบ่งปันและเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน..."

นิสิต 36 "...การทำงานหรือกิจกรรมศิลปะเป็นกลุ่ม ทำให้ได้รู้ว่าเพื่อนมี ความคิดเห็นอย่างไรและได้ช่วยกันปรับแก้ไข ส่งเสริมให้เกิดความรู้ เข้าใจ ความคิด ความรู้สึกของเพื่อนๆ ผ่านวิธีการทำงานและผลงานศิลปะที่มีความ หลากหลาย..."

โดยสรุปจากข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นว่า นิสิต จำนวน 37 คนที่ได้เรียนจากวิธีสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE เพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิตปริญญาตรี มีคะแนนพื้นฐานหลังเรียนสูงขึ้น นิสิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่า วิธีสอนศิลปะแบบบูรณาการช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา มีทักษะในการจัดกิจกรรมศิลปะ สำหรับเด็กพิเศษ นิสิตมีความพึงพอใจกับการเรียนการสอนโดยวิธีนี้ และมีความ

ประทับใจกับการเรียนการสอนวิธีนี้ในระดับมาก นอกจากนี้สัดส่วนใหญ่ยังสะท้อนความคิดเกี่ยวกับวิธีสอนศิลปะแบบบูรณาการว่า ช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะการทำงานและทักษะทางสังคมได้เป็นอย่างดี

ตอนที่ 2 ผลการสอนนักเรียนโดยนิติปริญญาตรี

2.1 ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่สอนแบบบูรณาการ จำนวน 17 คน

2.1.1) วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยศิลปะของนักเรียนกลุ่มที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีบูรณาการพบว่า ค่าเฉลี่ยศิลปะรวมก่อนสอนกับค่าเฉลี่ยรวมศิลปะหลังสอนของนักเรียนจำนวน 17 คน มีค่าเฉลี่ยรวมก่อนสอนและหลังสอน คือ 3.54 และ 3.88 คะแนน โดยมีค่า P value = 0.002 แสดงให้เห็นว่าเมื่อนิสิตฝึกสอนใช้วิธีสอนแบบบูรณาการสอนนักเรียนแล้ว นักเรียนมีคะแนนศิลปะเฉลี่ยรวมสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน 0.34

ผลการทดสอบสมมติฐานแบบสองทาง (2-tailed test) ของค่าเฉลี่ยรวมศิลปะก่อนสอนและคะแนนศิลปะหลังสอนพบว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนศิลปะของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบบูรณาการก่อนสอนและหลังสอน

ตัวแปร	Mean	SD	Pair	M. Dif.	SD_D	$SE_{M.Dif}$	t	df	p	95 % CI of Dif.	
										Lower	Upper
PreArt	3.5465	0.48630	PostArt - PreArt	0.27706	0.43124	0.10459	2.649	16	0.018		
PostArt	72.89	0.30317								0.05533	0.49878

หมายเหตุ 1) n=17

2) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร Pre-Art และ
Post-Art = 0.483; p = 0.018

2.1.2) วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยศิลปะของนักเรียนกลุ่มที่ 2 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ พบว่า ค่าเฉลี่ยศิลปะรวมก่อนสอนกับค่าเฉลี่ยรวมศิลปะหลังสอนของนักเรียน จำนวน 26 คน มีค่าเฉลี่ยรวมก่อนสอนและหลังสอน คือ 3.62 และ 3.79 คะแนน โดยมีค่า P value = 0.095 แสดงให้เห็นว่าเมื่อนิสิตฝึกสอนใช้วิธีสอนปกติแล้ว นักเรียนมีคะแนนศิลปะเฉลี่ยรวมสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน 0.17

ผลการทดสอบสมมุติฐานแบบสองทาง (2-tailed test) ของค่าเฉลี่ยรวมศิลปะก่อนสอนและคะแนนศิลปะหลังสอนพบว่า ไม่ปฏิเสธสมมุติฐานหลักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนศิลปะของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีสอนปกติ ก่อนสอนและหลังสอน

ตัวแปร	Mean	SD	Pair	M. Dif.	SD_D	$SE_{M.Dif.}$	t	df	p	95 % CI of Dif.	
										Lower	Upper
PreArt	3.6154	0.53493	PostArt							Lower	Upper
PostArt	3.7885	0.47272	- PreArt	0.17308	0.50877	0.09978	1.735	25	0.095	-	0.37857
										0.03242	

หมายเหตุ 1) n=26

2) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร Pre-Art และ

Post-Art = 0.483; p = 0.095

2.2) ผลการวิเคราะห์คุณภาพผลงานตามลักษณะกิจกรรมศิลปะของนักเรียน ระหว่างการจัดการเรียนการสอนและการทำกิจกรรม 3 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1) ด้านพัฒนาทักษะการคิด ได้แก่ กิจกรรมที่นำเสนอการคิดอย่างเป็นระบบ ในลักษณะของการจัดแบบแผนผังความคิด (Mind mapping)

นิสิตส่วนใหญ่ที่นำวิธีสอนโดยให้จัดบันทึกแบบ mind mapping ไปใช้กับนักเรียนพบว่า นิสิตที่สอนในระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถนำเทคนิคดังกล่าวไปใช้สอนนักเรียนได้ เนื่องจากนักเรียนเป็นเด็กเล็กทำให้ไม่เข้าใจในการจัดบันทึกด้วยเทคนิคดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคเรื่องการมอบหมายงาน การกำหนดแผนการสอนของโรงเรียน อาจารย์ที่เลี้ยง เวลาและโอกาสในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียน ในขณะที่นิสิตบางคนสามารถประยุกต์ใช้เทคนิคนี้ในการสอนระดับประถมศึกษาได้โดยอาศัยการอธิบายให้เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน แล้วให้นักเรียนทดลองสรุปบทเรียนเป็น mind mapping จากนั้นให้วาดภาพระบายสี ตกแต่งให้สวยงามเพื่อส่งงานในชั่วโมงต่อไป ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

นิสิต 1 "...ไม่สามารถนำไปสอนให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากยังเป็นเด็กเล็กยากที่จะเข้าใจ..."

นิสิต 3 "...ภาคการศึกษาแรก โรงเรียนที่ 1 ข้าพเจ้าให้นักเรียนเขียน mind mapping ในหัวข้อแม่สีและวรรณะสี โดยสอนเนื้อหาให้นักเรียน พยายามอธิบายให้เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของเด็ก แล้วจึงให้นักเรียนลองสรุปบทเรียนในวันนั้น ออกมาเป็น mind mapping ตกแต่ง วาดภาพระบายสีออกมาให้สวยงามแล้วส่งในชั่วโมงถัดไป...โรงเรียนที่ 2 เนื่องจากข้าพเจ้าสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งนักเรียนยังอายุน้อยเกินไป อาจยังไม่มีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ เชื่อมโน้ตค้นเท่าใดนัก และกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำก็ได้ถูกโรงเรียนกำหนดไว้แล้ว ไม่สามารถแทรกบทเรียนเพิ่มเติมได้ ข้าพเจ้าจึงไม่สามารถสอนการเขียน mind mapping ได้..."

2.2.2) ด้านพัฒนาทักษะการทำงาน ได้แก่ การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบในลักษณะของการวาดภาพและการปั้น และการทำกิจกรรมศิลปะประเภทอื่น ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

การวาดภาพ

นิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่เน้นให้นักเรียนหัดระบายสี ตกแต่งผลงานเพิ่มเติม มีนิสิตฝึกสอนบางคนประยุกต์ใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการระหว่างการสอนแบบบูรณาการกับการสอนของตนเอง เช่น นำการวาดภาพระบายสีไปบูรณาการกับการสอนให้นักเรียนหัดจดบันทึกแบบ mind mapping ใช้เพลงประกอบการสอน เพื่อให้นักเรียนมีความผ่อนคลายมากยิ่งขึ้น มีการนำตัวอย่างของผลงานไปให้นักเรียนสังเกตและแลกเปลี่ยนตอบคำถาม เพื่อต่อเติมภาพและสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนในการทำงาน

กิจกรรมวาดภาพ ระบายสี เป็นกิจกรรมที่นิสิตส่วนใหญ่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพราะเป็นกิจกรรมที่หลักสูตรเสนอให้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและนักเรียนระดับประถมศึกษาส่วนมากจะมีความคุ้นเคยและมีทักษะในการทำกิจกรรมดังกล่าว สามารถประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

นิสิต 1 "...ส่วนใหญ่การวาดภาพจะเน้นให้นักเรียนรู้จักระบายสีให้เข้ม ใช้สีที่หลากหลาย และอย่าออกนอกเส้น จะมีการนำภาพตัวอย่างการระบายสีที่ดีและไม่ดีไปให้นักเรียนสังเกตและนำความรู้ที่ได้ไปใช้กับผลงานจริง..."

นิสิต 2 "...ในชั้นประถมศึกษาจะเป็นเพียงการแนะนำให้นักเรียนคิดและจินตนาการถึงสิ่งที่จะทำแล้วต่อยอดความคิดออกไปเรื่อยๆ ว่าทำอย่างไรจึงจะดูสวยงามแปลกตากว่างานของคนอื่น..."

นิสิต 5 "...ภาคการศึกษาแรก โรงเรียนที่ 1 ข้าพเจ้าให้นักเรียนวาดภาพระบายสีตามปกติ ส่วนใหญ่จะใช้ดินสอสี เนื่องจากทางโรงเรียนมุ่งเน้นไปที่วิชาพื้นฐานอื่นๆ มากกว่าวิชาศิลปะ ไม่มีห้องสำหรับเรียนวิชาศิลปะ ห้องเรียนทั่วไปค่อนข้างเล็ก ไม่เหมาะสำหรับใช้ศิลปะประเภทอื่นและเด็กนักเรียนไม่มีความพร้อมในการจัดเตรียมอุปกรณ์..."

"...ภาคการศึกษาที่สอง โรงเรียนที่ 2 โรงเรียนมีการสนับสนุนวิชา ศิลปะค่อนข้างสูง จึงมีห้องเรียนวิชาศิลปะโดยเฉพาะ มีอุปกรณ์พร้อมและให้เด็ก ได้ทดลองใช้สีทุกประเภท ในการสอนของข้าพเจ้า นักเรียนจะได้ใช้สีชอล์กน้ำมัน สีเทียนแฟนซี สีโปสเตอร์ เป็นต้น สำหรับการควบคุมสีน้ำของนักเรียนยังไม่ สามารถทำได้ดีนัก แต่นักเรียนจะมีพัฒนาการค่อนข้างดีมาก นอกจากนี้ในช่วง ท้ายภาคเรียนจะเห็นได้ชัดเจนมากกว่านักเรียนส่วนใหญ่จะมีทักษะดีขึ้น ทั้งการ วาดภาพคนและการควบคุมกล้ามเนื้อมือในการระบายสี..."

การปั้น

การปั้นเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะ 3 มิติ นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นการจัดกิจกรรมที่ ทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะอื่นนอกเหนือจากการวาดภาพ การจัดกิจกรรมปั้นทำให้นิสิต เห็นความสามารถของนักเรียนบางคนเพิ่มมากขึ้น นักเรียนบางคนวาดภาพได้ดีแต่ปั้นได้ ไม่ดี หรือนักเรียนบางคนปั้นได้ดีแต่ วาดภาพได้ไม่ดี นักเรียนบางคนพบว่าตัวเองชอบ การปั้นมากกว่าการวาดภาพเพราะในชั้นเรียนปกติครูทั่วไปมักจัดกิจกรรมวาดภาพระบาย สีเป็นส่วนใหญ่ มีการจัดกิจกรรมปั้นค่อนข้างน้อยมาก เนื่องจากต้องใช้เวลา จัดเตรียม อุปกรณ์และสถานที่เป็นพิเศษ สำหรับการจัดกิจกรรมปั้นมีประเด็นสำคัญสรุปได้ ดังต่อไปนี้

นิสิต 1 "...จากการสอนปั้นดินน้ำมันของนักเรียนโรงเรียนที่ 1 ทำให้เห็น ความสามารถของนักเรียนในการปั้นออกมาได้ดี บางคนที่วาดรูปไม่สวยแต่ กลับปั้นดินน้ำมันออกมาดี ทำให้เห็นถึงสมาธิในการทำงานและความชอบของ นักเรียน อีกอย่างคิดว่า การวาดภาพเป็นกิจกรรมที่นักเรียนทำบ่อยแล้ว อาจรู้สึก เบื่อ แต่เมื่อนักเรียนได้ปั้นดินน้ำมันหรือได้เรียนรู้สิ่งใหม่ อาจช่วยกระตุ้นและทำให้ เกิดความอยากลองที่จะทำ การปั้นดินน้ำมันถือว่าช่วยพัฒนาทักษะทางด้าน กล้ามเนื้อและจินตนาการสำหรับเด็กได้เป็นอย่างดี..."

นิสิต 2 "...มีการให้นักเรียนได้ลองปั้นดินหัตถกรรม (ลักษณะคล้ายดินญี่ปุ่น) ในช่วงแรกๆ ซึ่งคาดว่านักเรียนจะสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างเต็มที่ แต่ปัญหาคือนักเรียนมักจะลืมนำน้ำมาแตะที่ดินบ่อยๆ และห้องเรียนเป็นห้องแอร์ จึงทำให้ดินแข็งเร็วกว่าปกติ นอกจากนี้นักเรียนยังติดนิสัยการลอกเลียนแบบจากผลงานของเพื่อน หรือผลงานตัวอย่างของครู หน้าตาของงานที่ได้จึงมีลักษณะคล้ายกัน..."

นิสิต 3 "...โรงเรียนที่ 1 ข้าพเจ้าให้นักเรียนปั้นดินน้ำมันเป็นภาชนะ เพื่อเชื่อมโยงกับเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงซึ่งตรงกับตัวชี้วัดเรื่องศิลปะท้องถิ่น... ในภาคการศึกษาที่ 2 โรงเรียนที่ 2 จะมุ่งเน้นไปที่การวาดภาพ เพื่อนำไปจัดแสดงที่หอศิลป์จามจุรี ทำให้ไม่มีการเรียนการสอนปั้น ข้าพเจ้าจึงไม่สามารถสอนเรื่องปั้นได้..."

กิจกรรมศิลปะประเภทอื่น

การกำหนดให้นักเรียนทำกิจกรรมศิลปะประเภทอื่นเป็นการศึกษาว่านิสิตฝึกสอนจะสามารถนำความรู้จากการเรียนด้วยวิธีสอนแบบบูรณาการไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้หรือไม่ การวิเคราะห์ผลพบว่า มีนิสิตฝึกสอนบางคนเท่านั้นที่สามารถนำวิธีการสอนแบบบูรณาการไปประยุกต์ใช้เป็นวิธีสอนแบบใหม่ของตนเองได้ สำหรับนิสิตส่วนใหญ่พบว่า นิสิตฝึกสอนนำวิธีการสอนแบบบูรณาการไปใช้ในการสอนโดยตรง ซึ่งมีประเด็นสำคัญสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

นิสิต 1 "...สอนให้นักเรียนทำงานประดิษฐ์... โดยมีการทำแผนและขั้นตอนการทำงานประดิษฐ์ให้นักเรียนดูและสาธิตวิธีทำ เนื่องจากเป็นการทำกิจกรรมศิลปะแบบใหม่นั้นก่อนการสอนจะมีการนำตัวอย่างผลงานที่ดีและไม่ดีไปให้นักเรียนสังเกตและเปรียบเทียบ แล้วยังมีการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยเทคนิคการสอนแบบอื่น เช่น การเล่านิทาน หรือเล่นเกม เพื่อให้นักเรียนเกิดความ

สนุกสนานในการเรียน และทำให้นักเรียนอยากที่จะลองทำกิจกรรมศิลปะด้วยการทำงานประดิษฐ์ใหม่ๆ..."

นิสิต 2 "...ส่วนใหญ่จะให้นักเรียนทำงานออกแบบ โดยในชั้นมัธยมศึกษา จะให้นักเรียนออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะสอนออกแบบโดยสาธิตการออกแบบให้นักเรียนเห็นถึงที่มาที่ไปของชิ้นงานและบางชิ้นงานก็มีความสวยงามและน่าสนใจ ...ในชั้นประถมศึกษาจะให้เด็กเรียนตกแต่งผลงานประเภทต่างๆและงานประดิษฐ์ จากวัสดุต่างๆ เช่น กระดาษ โดยจะเน้นทักษะการคิดและการจินตนาการเป็นหลัก ..."

นิสิต 3 "...โรงเรียนแรกข้าพเจ้าได้สอนศิลปะประเภทภาพพิมพ์...โดยให้นักเรียนนำเศษวัสดุมาใช้ร่วมกับสีโปสเตอร์ในการสร้างสรรค์ผลงาน...เมื่อไปฝึกสอนในโรงเรียนที่ 2 ได้สอนงานประเภทภาพพิมพ์เช่นกัน จึงคิดวิธีสอนแบบใหม่โดยเพิ่มบทเรียนศิลปะโดยใช้ทรายสีเข้าไปด้วย เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการตกแต่ง ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือ นิ้วมือในการโรยทรายและลอกสติ๊กเกอร์..."

2.2.3) ด้านพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ การทำงานในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นในลักษณะของกิจกรรมที่เกี่ยวกับกลุ่มวางแผน (Group and planning) ที่แสดงให้เห็นถึงระดับความร่วมมือและการช่วยเหลือกันของนักเรียนโดยมีรายละเอียดดังนี้

การทำงานในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

นิสิตที่นำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นส่วนใหญ่จะให้เด็กเรียนทำกิจกรรมศิลปะที่มีความหลากหลาย เมื่อนักเรียนทำงานเสร็จแล้วจะให้นำผลงานมาจัดแสดงหน้าห้องแล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนในชั้นเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานนั้น นอกจากนี้ยังได้นำวิธีสอนแบบ portfolio มาใช้ในการฝึกสอนด้วย ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

นิสิต 1 "...ทุกครั้งเมื่อจบการอธิบายงานของครูแล้วจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัย เมื่อนักเรียนทำงานเสร็จจะให้นักเรียนออกมาอธิบาย

งานของตนเอง เช่น แรงบันดาลใจในการทำงานหรือกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตน ซึ่งเมื่อนักเรียนได้เห็นผลงานของเพื่อน ชักถามครู ทำให้เป็นแรงจูงใจในการทำงานของตนให้ออกมาดี...การที่นักเรียนซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจจากครูผู้สอน จะทำให้นักเรียนเข้าใจการทำงานมากขึ้น และทำงานออกมาถูกต้องตามคำสั่ง..."

นิสิต 2 "...จะเป็นการให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของเพื่อนและครูเป็นคนแนะนำว่านักเรียนควรจะเพิ่มเติมหรือปรับแก้ผลงานในส่วนใด"

นิสิต 3 "...ข้าพเจ้าไม่ได้มีกิจกรรมที่ชัดเจนในการให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แต่จะนำผลงานนักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุดไปติดที่บอร์ดในห้องเรียน แล้วให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเองในบางชั่วโมงเรียน ช่วงจะนำเข้าสู่บทเรียนโดยนำผลงานของนักเรียนที่ทั้งดีและไม่ดีมาให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายถึงจุดเด่นและจุดด้อยของผลงานเหล่านั้น... สำหรับโรงเรียนที่ 2 ข้าพเจ้าจะกำหนดให้มีกิจกรรมในชั่วโมงเรียนสุดท้ายของภาคเรียน โดยให้นักเรียนนำภาพผลงานทุกชิ้นมาใส่ในแฟ้มสะสมงาน (portfolio) ของตนเอง หลังจากใส่ผลงานทั้งหมดแล้ว ข้าพเจ้าจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและชื่นชมผลงานของทั้งตนเองและเพื่อนตามสมควร ในชั่วโมงเรียนปกติก็จะมี การนำเสนอผลงานที่ดีและไม่ดีให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายถึงจุดเด่นและจุดด้อยของผลงานเช่นกัน..."

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวางแผนที่แสดงให้เห็นถึงระดับความร่วมมือและการช่วยเหลือกันของนักเรียน

นิสิตบางคนกล่าวถึงการช่วยเหลือกันของนักเรียนว่า มีความเกี่ยวข้องข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เนื่องจากมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนและความสะดวกในการให้ความช่วยเหลือกันของนักเรียนระหว่างการทำกิจกรรมที่นิสิตกำหนด มีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

นิสิต 2 "...การจัดห้องเรียนทั้ง 2 โรงเรียนนี้จะเหมือนกัน คือ การจัดที่นั่งเป็นกลุ่ม ถือว่าเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนในกลุ่มช่วยเหลือกัน...กิจกรรมนี้ให้เห็นความสามัคคี ความช่วยเหลือกันในกลุ่ม กิจกรรมนี้ครูผู้สอนอธิบายทฤษฎีก่อน แล้วจึงให้นักเรียนลงมือปฏิบัติแต่โรงเรียนที่ 2 ส่วนใหญ่นั่งทำงานกันเป็นกลุ่มแล้ว คนในกลุ่มก็จะช่วยสอนเพื่อนคนที่ไม่เข้าใจ..."

2.3) แบบประเมินความคิดเห็นของนิสิตฝึกสอนผ่านการเขียนในลักษณะของการสะท้อนความคิด (Reflective Paper)

2.3.1) ผลการวิเคราะห์แบบประเมินตนเองด้วยการการสะท้อนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตกลุ่มที่ 1 ที่นำวิธีการสอนแบบบูรณาการไปใช้ โดยมีประเด็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ผู้วิจัยสอน และสะท้อนความคิดของนิสิตฝึกสอนหลังการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมและการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนในชั้นของตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการและการนำวิธีสอนไปใช้

นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าการสอนแบบบูรณาการมีประโยชน์ต่อตนเองและมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการนำไปประยุกต์ใช้ในการสอน ทั้งนี้ได้สะท้อนความคิดว่า การนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้นั้นจะประโยชน์และได้ผลที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับตัวนิสิตเอง การประยุกต์ใช้ สภาพแวดล้อม และการสนับสนุนของโรงเรียนในด้านของการสภาพแวดล้อมในห้องเรียน วัสดุ อุปกรณ์ที่สนับสนุน มีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

นิสิต 1 "...การที่อาจารย์พาไปสังเกตการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษ และจัดกิจกรรมที่ให้เราได้ทดลองเป็นเด็กพิเศษ เช่น ปิดตาบั่นดินน้ำมัน วาดภาพด้วยเท้า ความรู้ที่ได้เรียนรู้จากในรายวิชานี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนในครั้งที่ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพราะทุกโรงเรียนจะมีนักเรียนที่มีลักษณะพิเศษ..."

นิสิต 4 "...การเรียนในรายวิชาทำให้ได้รู้ข้อมูลพื้นฐานของเด็กพิเศษ รู้จักสังเกตพฤติกรรม ความชอบของเด็กก่อนที่จะได้สัมผัสกับการสอนจริง ทำให้สามารถนำข้อมูลที่มีอยู่ไปปรับใช้ในกระบวนการสอนในห้องเรียนที่ตัวเองไปฝึกสอนได้..."

นิสิต 5 "...วิชานี้ทำให้ได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ในลักษณะที่มีความหลากหลาย ทั้งในและนอกชั้นเรียน ได้ศึกษาผ่านกรณีศึกษาด้วยตัวเองในรูปแบบการทำงานกลุ่ม มีการทำบันทึกกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน มีการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนกับเพื่อนนิสิต ทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็น เพื่อนำไปปรับปรุง พัฒนารูปแบบการเรียน..."

กิจกรรมที่นิสิตส่วนใหญ่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การวาดภาพ เนื่องจากเป็นกิจกรรมหลักที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดเป็นแนวทางไว้ ส่วนการปั้นกับการทำกิจกรรมศิลปะอื่นๆ มีนิสิตฝึกสอนนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนจำนวนเท่ากัน

2) ด้านการประยุกต์ใช้ระหว่างการสอนแบบบูรณาการกับการสอนของตนเอง

นิสิตที่นำการสอนแบบบูรณาการไปประยุกต์ใช้สำหรับการสอนของตนเอง ได้นำไปประยุกต์ใช้โดยการสอดแทรกไปกับการบรรยายเนื้อหาและการจัดกิจกรรมศิลปะประเภทต่างๆ เช่น นำวิธีจัดแบบ mind mapping ไปใช้ในการสอนทฤษฎีสีเพื่อเชื่อมโยงกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน มีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

นิสิต 1 "...ทุกครั้งที่ในการทำงานจะมีตัวอย่างของผลงานให้นักเรียนสังเกต และมีการแลกตอบกัน เช่น แจกกระดาษสามเหลี่ยมแล้วให้นักเรียนต่อเติมเป็นภาพสัตว์ ก็จะทำให้เด็กนึกมิมือว่าอยากทำเป็นสัตว์อะไรและมีการนำตัวอย่างผลงานให้นักเรียนดูด้วย เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำผลงานให้ออกมาดี..."

นิสิต 2 "...ส่วนใหญ่จะเป็นการร่างแบบผลงานก่อนการลงมือตกแต่งผลงาน โดยในบางชิ้นงานจะเน้นให้นักเรียนได้ตกแต่งตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ในชั้นมัธยมศึกษาจะให้นักเรียนทำการออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยใช้การทำ mind map มาช่วย..."

นิสิต 5 "...สำหรับวิธีสอนแบบอาจารย์ที่ข้าพเจ้านำไปประยุกต์ใช้ คือ การให้นักเรียนเขียน mind mapping ในหัวข้อแม่สี และวรรณะสี โดยสอนเนื้อหาให้นักเรียน พยายามอธิบายให้เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของเด็ก แล้วจึงให้นักเรียนลองสรุปบทเรียนในวันนั้นออกมาเป็น mind mapping ตกแต่ง วาดภาพระบายสี ออกมาให้สวยงามแล้วส่งในชั่วโมงถัดไป..."

3) ด้านการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะการทำกิจกรรมและทักษะทางสังคมของนักเรียน

นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการทั้งทางด้านความคิด ลักษณะนิสัย พัฒนาการทางการวาดภาพและการปั้นเพิ่มมากขึ้น แต่เป็นที่สังเกตว่านักเรียนบางคนเมื่อเริ่มเรียนในภาคการศึกษาใหม่นักเรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่มีทักษะลดลงไปเท่ากับก่อนสอน โดยเฉพาะทักษะบางอย่างที่นิสิตฝึกสอนเคยสอนและสามารถพัฒนานักเรียนได้เมื่อภาคการศึกษาที่แล้ว เมื่อเริ่มภาคการศึกษาใหม่ทักษะดังกล่าวของนักเรียนได้หายไป มีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

นิสิต 1 "...ถ้าเปรียบเทียบพัฒนาการของนักเรียนทั้ง 2 โรงเรียนนี้ โรงเรียนที่จะมีพัฒนาการที่ดีกว่าเพราะมีการปลูกฝังในเรื่องความเป็นระเบียบ การช่วยเหลือตนเอง เห็นได้จากนักเรียนโรงเรียนที่ 1 อาจารย์ที่โรงเรียนได้ฝึกสอนให้นักเรียนใช้อุปกรณ์การทำงานที่มีความแหลมคม เช่น กรรไกร แต่ทุกครั้งทำก็จะมี การเตือนนักเรียนและบอกถึงความอันตรายให้แก่ นักเรียนเป็นระยะ นักเรียนจึงมีทักษะการใช้ที่ดีและสามารถทำงานด้วยตนเองได้ ขณะที่โรงเรียนที่ 2 จะมีกฎว่าไม่ให้ นักเรียน ป.2 ใช้อุปกรณ์ที่แหลมคม บางผลงานที่ครูสอนนั้นจะต้องตัดและเตรียมให้เด็ก ซึ่งเด็กอาจจะขาดทักษะในการใช้เครื่องมือ"

นิสิต 2 "...การฝึกสอนของทั้ง 2 ภาคการศึกษา ระยะเวลาเรียนในช่วงท้ายจะสังเกตได้ว่า นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในด้านของทักษะการปฏิบัติและทักษะทางความคิด แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อขึ้นภาคการศึกษาใหม่

ทำไมนักเรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ถึงมีทักษะกลับไปเป็นแบบเดิม ทักษะบางอย่างที่เคยสอนและได้รับการพัฒนามาเมื่อภาคการศึกษาก่อนหายไปไหน"

นิสิต 3 "...นักเรียนโรงเรียนที่ 1 มีพัฒนาการทางศิลปะด้านการวาดปกติเหมาะสมกับช่วงอายุ สามารถควบคุมมือของตนเองได้ดี มีนักเรียนบางส่วนเท่านั้นที่มีพัฒนาการสูงกว่าช่วงอายุ ซึ่งสมควรได้รับการสนับสนุน (ทางโรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมโดยคัดเลือกนักเรียนส่งไปประกวดโครงการต่างๆ ภายในเครือข่ายคริสตจักร) ส่วนพัฒนาการทางศิลปะด้านการปั้น นักเรียนมีพัฒนาการที่ค่อนข้างสูงกว่าช่วงอายุ นักเรียนส่วนใหญ่สามารถปั้นผลงานออกมาได้ดี มีโครงสร้างแปลกตาและความสวยงาม...โรงเรียนที่ 2 นักเรียนมีพัฒนาการทางศิลปะด้านการวาดภาพสูงมาก นักเรียนหลายคนมีทักษะการวาดภาพและระบายสีดีมากซึ่งสมควรได้รับการส่งเสริมต่อไป..."

4) ด้านการนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้สอนนักเรียน

นิสิตกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่นำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ร้อยละ 10-90 โดยส่วนใหญ่นำวิธีดังกล่าวไปใช้ ร้อยละ 50 สำหรับนิสิตที่ไม่สามารถนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ได้ เนื่องจากคิดว่าไม่สามารถประยุกต์ใช้วิธีการสอนในลักษณะของการสอดแทรกไปกับเนื้อหาและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ โดยมีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

นิสิต 1 "...จากที่ไปฝึกสอนทั้งโรงเรียนที่ 1 และโรงเรียนที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทั้ง 2 แห่ง นำกระบวนการสอนแบบบูรณาการที่ได้เรียนมาไปใช้ในเรื่องของการยกตัวอย่างผลงานศิลปะ การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกมาพูดหน้าชั้นเกี่ยวกับอธิบายผลงานของตน ซึ่งวิธีการทั้งสองแบบนี้สามารถนำไปใช้สอนกับทั้ง 2 โรงเรียนได้เป็นอย่างดีร้อยละ 90%..."

5) ด้านสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนศิลปะและแนวทางแก้ไขหรือป้องกัน

นิสิตบางกลุ่มสะท้อนความคิดว่า บางคนไม่สามารถนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ได้ทั้งหมด เนื่องมาจากลักษณะสภาพทั่วไปของนักเรียน แนวทางการจัดการเรียนการ

สอนของครูที่เลี้ยง การสนับสนุนของโรงเรียนด้านสถานที่ อุปกรณ์ และอื่นๆ โดยสามารถสรุปเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอน แนวทางแก้ไข และป้องกันได้ดังต่อไปนี้

นิสิต 1 "...ปัญหาของโรงเรียนที่ 1 เนื่องจากเป็นครั้งแรกที่ไปสอน นักเรียนจะคุยกันเก่ง ไม่ค่อยตั้งใจเรียน จึงมีการขอคำปรึกษาจากครูที่เลี้ยงและนำคำแนะนำสำหรับนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและแก้ปัญหาโดยทุกครั้งก่อนเริ่มสอนจะให้นักเรียนนั่งทำสมาธิหรือเล่นิทานให้ฟัง เพื่อสร้างสมาธิสำหรับการทำงานและสร้างแรงจูงใจในการเรียนสำหรับนักเรียน...ด้านการใช้อุปกรณ์...ทางโรงเรียนไม่ให้นักเรียนใช้ของแหลมคม เวลาที่มีกิจกรรมในการตัด ครูจึงต้องเตรียมตัดไว้ให้กับนักเรียน ส่วนโรงเรียนที่ 2 ทางโรงเรียนสามารถให้นักเรียนใช้พวกของมีคมได้ประเภทเดียว คือ กรรไกร เวลานั้นนักเรียนจะตัดชิ้นงานที่เป็นพวกวงกลมตามขนาดที่ครูสั่ง นักเรียนที่ทำไม่ได้ครูก็ต้องมีแบบร่างให้นักเรียนทาบแล้วตัด อีกอย่างหนึ่งคือ นักเรียนที่ไม่มีไม้บรรทัดในการทำงาน ครูได้ใช้วิธีการสอนให้นักเรียนใช้นิ้วชี้ในการทาบและวัดขนาด ซึ่งถือว่าได้ผลเท่ากับการใช้ไม้บรรทัด..."

นิสิต 2 "...การสอนนักเรียนทั้ง 2 ภาคการศึกษา มีปัญหาหลัก 2 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียนและห้องเรียน ด้านผู้เรียน คือ ความพร้อมของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนที่ไม่เหมือนกัน เพราะมีความแตกต่างกันทั้งในด้านของวัย สมาธิและความสนใจในเนื้อหา สังเกตได้จากนักเรียนชั้นมัธยมปลายบางคนจะไม่ค่อยให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับการเรียนวิชาศิลปะแล้วจะชักชวนเพื่อนรอบข้างให้เกิดความรู้สึกเดียวกัน แต่นักเรียนชั้นประถมศึกษาจะมีความพร้อม และมีความกระตือรือร้นมากกว่า เพราะนักเรียนในวัยนี้จะสนใจใฝ่รู้ในทุกสิ่งและจะเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู รวมไปถึงมีความเกรงใจครูมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษา..."

นิสิต 3 "...ปัญหาสำหรับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่ 1 คือ 1) บรรยากาศในชั้นเรียน เนื่องจากข้าพเจ้าจะต้องไปสอนตามห้องเรียน ทำให้เสียเวลาในการเตรียมการ การเดินทางเปลี่ยนตึกไปสอนและห้องเรียนเหล่านั้นก็มีความคับแคบ เหมาะสำหรับเรียนเนื้อหาในหนังสือแต่ไม่เหมาะสำหรับทำกิจกรรมทางศิลปะ 2) นักเรียนหลายคนเป็นเด็กพิเศษ ประเภทสมาธิสั้นแต่สังเกตได้ยาก จึงมักทำงานไม่เสร็จตามที่มอบหมายให้..."

"...โรงเรียนที่ 2 มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอน คือ ธรรมชาติของเด็กที่มีความซุกซน อยากรู้อยากเห็นรู้อะไรต่างๆ อยู่เสมอ มีระดับความรับผิดชอบไม่สูงมากนัก ข้าพเจ้าจึงต้องพยายามพูดคุย เพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนในช่วงโมงแรกและตั้งกฎระเบียบในการใช้ห้องศิลปะศึกษาให้ชัดเจน เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในเวลาต่อมา นอกจากนี้ยังมีปัญหาของเด็กพิเศษ ประเภทที่มีความบกพร่องทางอารมณ์ ซึ่งเป็นเด็กที่มีอารมณ์แปรปรวนได้ง่าย ทำให้ข้าพเจ้าเข้าถึงได้ค่อนข้างยากและจำเป็นต้องใช้ความอดทนในการดูแลเด็กเป็นพิเศษ การแก้ปัญหา คือ ต้องเอาใจใส่เด็กพิเศษคนดังกล่าวเป็นอย่างดี ต้องเข้าใจพวกเขาและดูแลอย่างใกล้ชิด..."

นิสิต 4 "...นักเรียนประถมจะมีปัญหาด้านการมีสมาธิ การพูดคุย สำหรับปัญหาในเด็กพิเศษก็จะมีแตกต่างกันออกไป เช่น ซนมาก เงียบมาก เป็นต้น ...แต่ถ้าเป็นนักเรียนมัธยม เรื่องการมีสมาธิจะมีปัญหามากกว่านักเรียนประถม แต่บางคนจะมีปัญหาเรื่องการทำงาน มีความท้อแท้ในการทำงาน กลัวทำไม่ได้ดี และมีความรู้สึกว่าคุณครูให้งานเยอะ จนบางที่ไม่อยากทำหรือทำงานแค่ให้ผ่านไป ไม่ค่อยสนใจในคะแนน..."

นิสิต 5 "...นักเรียนให้ความสำคัญกับวิชาศิลปะน้อยและบางกลุ่มถึงกับน้อยมาก ทำให้ไม่มีความกระตือรือร้นในการเข้าชั้นเรียนและนำอุปกรณ์การเรียนมาเท่าที่ควร..."

6) ด้านปัญหาของการนำวิธีการสอนแบบบูรณาการไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการประยุกต์ใช้

ด้านสภาพห้องเรียน

นิสิตฝึกสอนเห็นว่าสภาพห้องเรียนที่เป็นปัญหาเกิดจากความสนใจของผู้บริหาร การสนับสนุนเรื่องงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน และการแก้ปัญหาของนิสิตฝึกสอน โดยมีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

นิสิต 2 "...ด้านสภาพห้องเรียน คือ สภาพห้องเรียนของแต่ละโรงเรียนไม่เหมือนกัน โรงเรียนที่ 1 ยังขาดความพร้อมของห้องเรียนศิลปะอยู่บ้าง เช่น สภาพห้องเรียนไม่ปลอดโปร่ง ทึบแสง ห้องเรียนบางจุดยังขาดความเป็นระเบียบ อุปกรณ์บางอย่างไม่สามารถจัดหามาได้ ครูต้องจัดหาเองแต่โรงเรียนที่ 2 ห้องเรียนจะมีความพร้อมในทุกด้านมากกว่า เช่น เป็นห้องเรียนปรับอากาศ มีอุปกรณ์ครบครัน สามารถใช้สื่อการสอนได้หลากหลาย ฯลฯ เนื่องจากความเอาใจใส่ของผู้บริหารและงบประมาณของแต่ละโรงเรียนต่างกัน..."

แนวทางแก้ไขปัญหาด้านสภาพห้องเรียน

นิสิตฝึกสอนสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาด้านสภาพห้องเรียนแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมและข้อจำกัดของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละชั้น ซึ่งนิสิตฝึกสอนต้องพยายามหาเทคนิคการสอนและประยุกต์ใช้วิธีสอนแบบบูรณาการให้ส่งเสริมกับการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด โดยมีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

นิสิต 2 "...แนวทางการแก้ไขด้านผู้เรียน คือ การปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เข้ากับนักเรียนแต่ละแบบ ซึ่งในแต่ละห้องเรียนก็จะมีนักเรียนต่างกัน เพราะฉะนั้นครูก็ต้องมีเทคนิคการสอนที่แตกต่างกัน เพื่อดึงให้นักเรียนเกิด

ความสนใจ พร้อมทั้งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของวิชา รวมไปถึงการเอาใจใส่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนรับรู้ว่าคุณเต็มใจกับการสอน"

...แนวทางการแก้ไขด้านสภาพห้องเรียน คือ ครูจะต้องจัดสภาพการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากที่สุดและควรใช้สื่อการสอนที่มีลักษณะหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนไม่เบื่อหน่าย..."

นิสิต 3 "...แนวทางแก้ไขของข้าพเจ้า คือ

1) หาโอกาสพานักเรียนไปเรียนห้องอื่นเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ นอกจากจะได้บรรยากาศแปลกใหม่ ยังมีพื้นที่ในการทำกิจกรรมเพิ่มขึ้นอีกด้วย และหากต้องเรียนในห้องเรียนก็ต้องปรับรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมและหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2) สังเกตพฤติกรรมของเด็กพิเศษแล้วจดจำไว้ เวลาสอนหรือให้ลงมือทำผลงานจะพยายามเข้าไปให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคล โดยต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษกว่าเด็กปกติทั่วไป..."

นิสิต 4 "...สำหรับนักเรียนประถม วิธีการแก้ปัญหา คือ การสังเกตพฤติกรรมและใส่ใจเป็นพิเศษ เพราะเด็กลักษณะนี้มักจะมีปัญหาเรื่องการทำงานส่งงาน จึงจำเป็นต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิด โดยการร่วมมือกับอาจารย์ประจำชั้น ซึ่งเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงและคอยดูแลให้ความช่วยเหลือเด็กเวลาทำงาน..."

"...นักเรียนมัธยมมีวิธีการแก้ปัญหา คือ การให้เด็กแก่งานรอบที่ 2 คอยซักถาม พูดคุย ปรับทัศนคติของเด็กที่มีต่อวิชาและการทำงาน หมั่นสังเกตและซักถาม พูดคุยกับเด็กตอนทำงาน ให้คำแนะนำเพิ่มเติมในการทำงาน เพื่อช่วยให้เด็กมีกำลังใจมากขึ้น..."

นิสิต 5 "...แนวทางแก้ไข คือ เชื่อมโยงเนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้เข้ากับชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนที่ไม่ชอบเรียน รู้สึกว่าศิลปะไม่ยากอย่างที่คิด เสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนและช่วยเหลือกันในกลุ่มเด็กที่มีความพร้อมและทักษะสูง กลาง ต่ำ คละกันไป..."

ปัญหาของการนำวิธีการสอนแบบบูรณาการไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประยุกต์ใช้

นิสิตบางคนที่ไม่สามารถนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและนำไปประยุกต์ใช้ในลักษณะของการสอดแทรกไปกับเนื้อหาและการจัดการเรียนการสอนได้ เนื่องจากต้องสอนตามเนื้อหาหรือกิจกรรมที่โรงเรียนและอาจารย์ที่เลี้ยงกำหนดให้ โรงเรียนมีวันหยุดระยะยาวและลดจำนวนชั่วโมงเรียนหลายครั้ง นิสิตฝึกสอนบางคนได้รับมอบหมายให้สอนในรายวิชาอื่นที่ไม่ใช่รายวิชาศิลปะโดยตรง เช่น วิชาการงานอาชีพและพื้นฐานเทคโนโลยี นอกจากนี้ปัญหาของการนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ยังขึ้นอยู่กับความรู้และทักษะพื้นฐานของนักเรียนแต่ละโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน โดยมีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

นิสิต 1 "...บทเรียนเกี่ยวกับเครื่องมือการทำงาน ซึ่งนำมาใช้กับโรงเรียนที่ 2 ได้ เนื่องจากได้รับหน้าที่สอนวิชาการงานอาชีพและพื้นฐานเทคโนโลยี และต้องสอนตามเนื้อหาที่อาจารย์วางไว้ คือ มีทั้งงานปฏิบัติ และทฤษฎี แต่ที่โรงเรียนที่ 1 ส่วนใหญ่จะอธิบายนิยามของงานและให้นักเรียนปฏิบัติ..."

นิสิต 2 "...ใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการประมาณ 50 % เพราะทั้ง 2 โรงเรียนที่ออกฝึกสอนมีลักษณะที่ต่างกัน โรงเรียนแรกเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา นักเรียนที่สอนอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทำให้การเรียนการสอนด้วยการใช้ mind mapping หรือ การทำ Portfolio เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว นักเรียนสามารถทำได้และเข้าใจหลักของการทำงาน แต่โรงเรียนที่ 2 เป็นโรงเรียนประถมศึกษา นักเรียนที่สอนอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็นไปได้อย่างยากเพราะนักเรียนยังเด็กไม่สามารถทำ mind map ออกมาเป็นรูปธรรมได้ทุกคน แต่นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูง..."

นิสิต 3 "...ภาคการศึกษาแรก...ข้าพเจ้าสามารถใช้วิธีสอนแบบบูรณาการได้ประมาณร้อยละ 30 เนื่องจากทางโรงเรียนได้กำหนดหลักสูตรไว้ชัดเจนแล้วว่าต้องสอนเนื้อหาใดบ้างและทางโรงเรียนมีกิจกรรมต่างๆมากมายจนมีวันหยุด

ระยะยาวและลดจำนวนชั่วโมงเรียนบ่อยครั้ง ทำให้ไม่สามารถแทรกวิธีการสอนแบบบูรณาการได้อย่างเต็มที่..."

"...ภาคการศึกษาที่สอง...ข้าพเจ้าสามารถใช้วิธีสอนแบบบูรณาการได้ประมาณ ร้อยละ 10 เนื่องจากทางโรงเรียนได้กำหนดกิจกรรมไว้ตายตัว ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้อีกทั้งข้าพเจ้ายังสอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งไม่สามารถใช้วิธีสอนที่หลากหลายได้เท่าใดนัก..."

7) ด้านข้อสังเกตในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสอนแบบบูรณาการ

นิสิตฝึกสอนได้นำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้สอนนักเรียนแล้วพบว่า จุดเด่นของวิธีสอนแบบบูรณาการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพราะเป็นการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้สำรวจความสามารถทางศิลปะที่มีความหลากหลายมากขึ้น โดยมีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

นิสิต 1 " ..จากการสอนปั้นดินน้ำมันของนักเรียนทำให้เห็นความสามารถของนักเรียนในการปั้นออกมาอย่างดี บางคนวาดรูปไม่สวยแต่กลับปั้นดินน้ำมันออกมาดี ทำให้เห็นถึงสมาธิการทำงาน และความชอบ..."

นิสิต 2 "...ในชั้นประถมศึกษา มีการให้นักเรียนได้ลองปั้นดินหัตถกรรม (ลักษณะคล้ายดินญี่ปุ่น) ในช่วงแรกๆ ซึ่งคาดว่านักเรียนจะสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างเต็มที่ แต่ปัญหา คือ นักเรียนมักจะลืมนำน้ำมาแตะที่ดินบ่อยๆ และห้องเรียนเป็นห้องแอร์จึงทำให้ดินแข็งเร็วกว่าปกติ นอกจากนี้นักเรียนยังติดนิสัยการลอกเลียนแบบจากงานของเพื่อน หรือผลงานตัวอย่างของครู หน้าตาของงานที่ได้จึงมีลักษณะคล้ายกัน..."

นิสิต 4 "...การที่ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมที่หลากหลายทำให้เห็นความสามารถของนักเรียนบางคนที่มีทักษะในการทำกิจกรรมศิลปะไม่ติดบางกิจกรรม เช่น บางคนวาดภาพไม่เก่ง แต่ปั้นเก่ง หรือบางคนทั้งวาดภาพและปั้นไม่เก่ง แต่ทำงานศิลปะประเภทอื่นได้ดี เป็นต้น..."

2.3.2) ผลการวิเคราะห์แบบประเมินตนเองด้วยการสะท้อนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตกลุ่มที่ 2 ที่ไม่ได้นำวิธีการสอนแบบบูรณาการไปใช้ โดยมีประเด็นในด้านต่างๆ ดังนี้

1) ด้านความพึงพอใจต่อวิธีการสอนแบบบูรณาการ

นิสิตทั้งหมดมีความพึงพอใจในการเรียนวิชานี้ระดับมาก แม้ว่าจะไม่ได้นำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ในการสอนนักเรียน ส่วนใหญ่นิสิตให้ความเห็นว่าเป็นวิชาที่ได้รับความรู้เพิ่มเติม เพราะได้รู้จักลักษณะทางกายภาพของเด็ก เข้าใจธรรมชาติของเด็กมากขึ้น ได้เรียนรู้เทคนิคการสอนสำหรับเด็กพิเศษ การปฏิบัติตนและการรับมือกับเด็กพิเศษ นอกจากนี้ยังประทับใจในกิจกรรมที่อาจารย์จัดให้ทำในชั้นเรียน ประทับใจในการไปทัศนศึกษา และทำกรณีศึกษาเพราะเมื่อได้เข้าไปทดลองจัดกิจกรรมศิลปะให้เด็กพิเศษแล้วเกิดความชอบ ได้รับความรู้สึกที่ดี สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ เช่น พัฒนาการการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก การปรับตัวเข้าหาเด็ก การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ โดยมีประเด็นต่างๆ ดังนี้

นิสิต 8 ".....ได้รับความรู้เพิ่มเติม เทคนิคพิเศษต่างๆที่จะรับมือกับเด็กพิเศษประเภทต่างๆที่จะไว้ใช้รับมือกับเด็ก เช่น เวลาสอนเด็กที่พิการทางสายตา ควรจะทำภาพที่มีขนาดใหญ่เป็นพิเศษ หรือ อาจจะทำรูปไปใส่กระดาษ A4 สัก 2 แผ่น แล้วนำมาเรียงต่อกัน เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น เพราะจะเป็นการช่วยเพิ่มความเข้าใจให้กับเด็ก ..."

นิสิต 9 ".....รู้สึกดีครับที่ได้เรียนวิชาศิลปะสำหรับเด็กพิเศษเพราะไม่เคยรู้มาก่อนเหมือนกันว่าเด็กพวกนี้เขาเรียนศิลปะกันอย่างไร ทำให้ได้รู้และเข้าใจในวิธีการสอนเด็กพิเศษ..."

นิสิต 10 ".....ความพอใจที่ได้รับ คือทำให้รู้ลักษณะพื้นฐานของเด็กพิเศษว่ามีลักษณะทางกายภาพอย่างไรบ้าง แล้วเราควรจะปฏิบัติกับเด็กประเภทนี้ยังไงบ้าง"

2) ด้านความประทับใจในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

นิสิตส่วนใหญ่ประทับใจในการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก โดยเฉพาะการไปทัศนศึกษาโรงเรียนสำหรับเด็กพิเศษ นอกจากนี้ยังมีประเด็นอื่นอีกดังนี้

นิสิต 8 "...มีความประทับใจค่อนข้างสูง ซึ่งหลายๆกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติค่อนข้างสนุกสนาน และแตกต่างจากกิจกรรมในวิชาอื่นๆ และนอกจากนี้ ยังประทับใจวันที่ได้ไปทัศนศึกษาโรงเรียน เพื่อศึกษาถึงกรณีศึกษาที่มีความหลากหลาย จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้..."

นิสิต 9 "...ชอบและรู้สึกดีมากตอนที่ให้ไปสอนน้องที่โรงเรียนสอนคนตาบอดประทับใจน้องมากแล้วก็รู้สึกดีที่ได้ไปสอนเค้า น้องเค้าน่ารักแล้วก็ไม่รู้สึกรว่าน้องเค้าเป็นเด็กที่มีความบกพร่องด้วยซ้ำเพราะเค้าใช้ชีวิตได้เป็นปกติแล้วมีความสุขมากด้วย"

นิสิต 9 "...ประทับใจการเรียนในรายวิชานี้ที่ทำให้รู้เกี่ยวกับเด็กพิเศษมากขึ้น สามารถนำไปปรับใช้ได้ดี..."

3) ด้านข้อสังเกตในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสอนแบบบูรณาการ

แม้ว่าผู้วิจัยจะขอให้นิสิตกลุ่มที่ 2 สอนด้วยวิธีการสอนศิลปะของตนเองและขอให้สอนกิจกรรมศิลปะที่เกี่ยวกับการวาดภาพ การปั้น และศิลปะประเภทอื่น แต่ยังพบว่านิสิตเกือบทั้งหมดนำการจดแบบ mind mapping ไปใช้ในการสอน มีนิสิตบางคนนำประสบการณ์การเรียนในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้ในการสอนเนื้อหาด้านอื่นๆด้วย เช่น จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการวาดภาพโดยใช้เพลงประกอบระหว่างการทำกิจกรรม เป็นต้น โดยมีประเด็นอื่นๆดังต่อไปนี้

นิสิต 8 "...ใช้วิธีการสอนทำ mind map ในวิชาทัศนศิลป์ระดับชั้น ม.4 โดยทำ mind map ตามเนื้อหาของหนังสือเรียนที่โรงเรียนแจก เนื่องจากผู้สอนต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากการค้นคว้า"

นิสิต 9 "...คิดว่าไม่ได้ใช้ครับ ในการสอนก็ใช้การบรรยายอธิบายและแสดงตัวอย่างให้นักเรียนดู ในบางครั้งก็สาธิตให้นักเรียนปฏิบัติตามทีละขั้นตอนครับ...เช่น การวาดภาพ ใช้การบรรยาย และอธิบายให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในงานที่จะทำก่อน ให้นักเรียนชมตัวอย่างผลงาน จากนั้นก็สาธิตให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่างก่อน แล้วให้นักเรียนปฏิบัติงานเอง ในบางครั้งก็ใช้วิธีการวาดภาพเป็นตัวอย่างทีละขั้นตอนให้นักเรียนทำไปพร้อมกัน"

นิสิต 9 "...ใช้วิธีสอน mind mapping ในคาบที่สอนบรรยายกับเนื้อหาที่มีจำนวนมาก เพื่อให้นักเรียนสนใจและตั้งใจในคาบ คือ ให้นักเรียนฟังที่เราบรรยายจากสไลด์ แล้วจดบันทึกในลักษณะของ mind mapping โดยให้นักเรียนใช้รูปภาพแสดงใน mind map เป็นหลัก"

นิสิต 10 "...การวาดภาพ วิธีการสอนโดยการวาดภาพ ได้นำประสบการณ์จากการเรียนในชั้นเรียนของอาจารย์ไปใช้โดยให้นักเรียนปิดตาแล้วฟังเพลงไทย ให้นักเรียนเริ่มเรียนรู้การเขียนลายไทยเบื้องต้นซึ่งนักเรียนสามารถทำงานได้ดี"

นิสิต 9 "...การไปสอนครั้งแรกที่โรงเรียน a ยังไม่ค่อยได้เจอเด็กพิเศษจริงๆ บางคนแค่เป็นแบบพุดน้อยและแปลกจากเพื่อนเท่านั้น แต่เมื่อได้มาสอนอีกครั้งที่โรงเรียน b ได้เจอเด็กพิเศษจริงๆ ถึง 5 คน โดยทั้ง 5 คน เป็นเด็กพิเศษที่ทางโรงเรียนแจ้งไว้ มีลักษณะเด่นจากเพื่อนในห้องจริงๆ...ตั้งแต่ครั้งแรกที่เรียนทำให้สามารถนำความรู้ที่เรียนไปใช้เรื่องพัฒนาการหรือการปรับตัวเข้าหาเด็กได้ดี"

"...เด็กพิเศษบางคนไม่ชอบทำงานศิลปะเพราะว่ารู้สึกยาก ไม่อยากวาดรูป เพราะวาดออกมาไม่สวยแล้วชอบโดนเพื่อนล้อ แต่กิจกรรมหลักที่ทำให้ทำจะเป็นงานประดิษฐ์... มีข้อสังเกตว่าเด็กพิเศษจะสามารถทำกิจกรรมได้ดี แต่ในบางครั้งที่เป็นชั่วโมงบรรยายมีการตั้งคำถามแทรกระหว่างการบรรยาย จะทำให้เด็กพิเศษเสียสมาธิบ้างในการเรียนการสอน"

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE เพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิตปริญญาตรี สามารถสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การพัฒนาแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็ม (Scaffolding) และ DBAE เพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ว่า รูปแบบการสอนที่ได้รับการพัฒนาขึ้นนี้ทำให้นิสิตปริญญาตรีสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในการฝึกสอนกับนักเรียนได้ดีขึ้น

ตอนที่ 1 ผลการสอนที่เกิดกับนิสิตปริญญาตรี

การนำเสนอสรุปและอภิปรายผลการวิจัยแบ่งตามหัวข้อต่อไปนี้

1.1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตปริญญาตรี

เมื่อนำรูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE ไปให้สอนนิสิตปริญญาตรี จำนวน 37 คน พบว่า นิสิตมีคะแนนพื้นฐานทางศิลปะหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่าคะแนนวิธีการสอนแบบบูรณาการของนิสิตมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนพื้นฐานความรู้เดิมในวิชาศิลปะ ซึ่งให้เห็นว่าการสอนแบบบูรณาการโดยวิธีสนับสนุนเพื่อเติมเต็มกับ DBAE ทำให้นิสิตมีคะแนนหลังเรียนศิลปะสูงขึ้น นอกจากนี้ผลการสะท้อนความคิดของนิสิตเกี่ยวกับวิธีสอนแบบบูรณาการพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจและประทับใจวิธีสอนแบบนี้เพราะให้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย นิสิตส่วนใหญ่มีความสนใจเกี่ยวกับเด็กพิเศษแต่ไม่มีพื้นฐานความรู้เพียงพอ ความหลากหลายของการทำกิจกรรมทำให้นิสิตได้รับความรู้และทักษะในการเรียนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการไปทัศนศึกษาที่โรงเรียนเฉพาะทางสำหรับเด็กพิเศษประเภท

ต่างๆ รวมถึงการทำกรณีศึกษา ทำให้นิสิตสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการฝึกสอน และมีความเข้าใจในความรู้สึกของเด็กพิเศษระหว่างที่ฝึกสอนได้มากขึ้น สอดคล้องกับที่ van de Pol, Volman, & Beishuizen (2011) กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนตามแบบสนับสนุนเพื่อเติมเต็มมีผลกับการแสดงออกของผู้เรียนทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล นอกจากนี้ยังเป็นไปตามที่ Eisner (2002) กล่าวว่า การสอนแบบสนับสนุนเพื่อเติมเต็มเป็นการส่งเสริมให้มีทักษะที่มีความหลากหลาย ส่งเสริมให้เด็กแสดงความคิดเห็นในการทำงานเป็นกลุ่ม รวมทั้งสามารถสะท้อนการเรียนรู้ของตนเองและสร้างการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี

การนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้สอนนิสิตปริญญาตรีและศึกษาถึงการพัฒนาทักษะรวมทั้ง 3 ด้าน โดยเมื่อแบ่งนิสิตออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีคะแนน GPA ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป และกลุ่มที่มีคะแนน GPA ต่ำกว่า 2.00 แล้ว ผลการวิจัยพบว่า นิสิตหญิงมีคะแนนสูงกว่านิสิตชาย ตามการศึกษาของ Sabbatini (1997) ที่กล่าวถึง ความแตกต่างกันระหว่างนิสิตชายและนิสิตหญิงว่า นิสิตชายส่วนใหญ่จะมีความสามารถในเรื่อง ระยะเวลา ทิศทาง และการคำนวณทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น ขณะที่นิสิตหญิงส่วนใหญ่จะมีความสามารถมากกว่าชายด้านมนุษยสัมพันธ์ การใช้ภาษาในการแสดงออกถึงอารมณ์ประเภทต่างๆ อารมณ์ศิลปินสุนทรียศาสตร์ การใช้คำพูด และการวางแผนการทำงานโดยใช้จินตนาการอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า นิสิตหญิงส่วนใหญ่มีการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้านสูงกว่าชายและแสดงให้เห็นว่าควรจะมีการศึกษาต่อในเรื่องความสามารถทางศิลปะระหว่างเพศหญิงและชายต่อไป

1.2) ผลการวิเคราะห์ระดับความร่วมมือในการทำงาน

เมื่อจำแนกตามคะแนน GPA พบว่านิสิตที่มีคะแนน GPA ตั้งแต่ 2.00 มีค่าเฉลี่ยทักษะการคิด ทักษะการทำงานและทักษะทางสังคมสูงกว่านิสิตที่มีคะแนน GPA ต่ำกว่า 2.00 โดยคะแนน GPA ที่แตกต่างกันไม่มีผลกับการพัฒนาทักษะการคิดและทักษะการทำงานที่แตกต่างกัน แต่มีผลทำให้เกิดการพัฒนาทักษะทางสังคมที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่านิสิตที่เรียนอ่อนมีทักษะทางสังคมที่สูงกว่านิสิตที่เรียนเก่ง เป็นไปตามผลการวิจัยด้านการพัฒนาทักษะสังคม จากการแบ่งนิสิตออกเป็น 4 กลุ่ม ตามเพศและคะแนน GPA คือ กลุ่ม A1 ได้แก่ นิสิตชายที่มีคะแนน GPA ต่ำกว่า 2.00 กลุ่ม A2 ได้แก่ นิสิตชายที่มีคะแนน GPA ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป กลุ่ม B1 ได้แก่ นิสิตหญิงที่มีคะแนน GPA ต่ำกว่า 2.00 และ กลุ่ม B2 ได้แก่ นิสิตหญิงที่มีคะแนน GPA ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป พบว่า นิสิตหญิงมีคะแนนการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้าน โดยรวมสูงกว่านิสิตชายโดยกลุ่ม B2 มีค่าเฉลี่ยด้านทักษะการคิดระหว่างการบรรยายและทักษะการทำงานสูงที่สุด ขณะที่กลุ่ม A2 มีค่าเฉลี่ยการพัฒนาทักษะทางสังคมสูงที่สุด แต่มีคะแนนพัฒนาทักษะการทำงานต่ำที่สุด ส่วนกลุ่ม

A1 มีคะแนนทักษะการคิดและทักษะทางสังคมต่ำที่สุด สอดคล้องกับที่ Sabbatini (1997) กล่าวว่า ชายส่วนใหญ่จะมีความสามารถในเรื่อง ระยะเวลา ทิศทาง และการคำนวณทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น ขณะที่หญิงส่วนใหญ่จะมีความสามารถเรื่องมนุษยสัมพันธ์

ผลการสะท้อนความคิดของนิสิตแสดงให้เห็นว่า วิธีสอนแบบบูรณาการสามารถพัฒนาความสนใจด้านการสอนและสามารถช่วยให้นิสิตมีส่วนร่วมในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะการสะท้อนความคิดตามที่ Cisero (2006) กล่าวไว้ เป็นวิธีจัดการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนและช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น เนื่องจาก (Tiranasar, 2004) กล่าวว่า เด็กเอเชียส่วนใหญ่มักไม่ตอบคำถามเวลาครูถามในชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนของครูในเอเชียส่วนมากจะเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว รูปแบบบูรณาการนี้จึงเน้นการจัดกิจกรรมศิลปะประเภทต่างๆ เพื่อให้นิสิตได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครูกับนิสิตและระหว่างนิสิตกับนิสิตเพิ่มมากขึ้น เป็นไปตามผลการวิจัยด้านการพัฒนาทักษะทางสังคม (SoGP) ที่พบว่า นิสิตทั้งชายและหญิงสามารถทำกิจกรรมทั้งทางด้านทักษะการคิด การทำงานและทักษะสังคมได้เป็นอย่างดี แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมทักษะทางสังคม (SoGP) เป็นกิจกรรมสำหรับการเตรียมความพร้อมของนิสิตให้สามารถร่วมมือกันทำงานในลักษณะของการทำงานกลุ่มและการฝึกทักษะต่างๆ ร่วมกันได้อย่างมีสมาธิ

ผลการสะท้อนความคิดของนิสิตแสดงให้เห็นว่า ประเภทของกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและความหลากหลายของกิจกรรมจะสามารถใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การจัดการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการนี้ยังช่วยให้เด็กปกติและเด็กพิเศษได้ปรับตัวร่วมกัน ตามที่ ผดุง อารยะวิญญู (2542) วารี ธีระจิตร (2541) และ นางลักษณ วัชรชัย (2543) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับชั้นเรียนร่วมจะช่วยให้เด็กพิเศษได้รับการส่งเสริมศักยภาพในการทำงานจากประสบการณ์ตรงในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมจริงและสภาพแวดล้อมจริงในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ทั้งเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนรู้การร่วมมือกันในการทำงานประเภทต่างๆ ด้วย จากผลการสะท้อนความคิดที่พบว่า รูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE เพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิตปริญญาตรีเป็นวิธีการสอนที่นิสิตส่วนใหญ่เกิดความพึงพอใจและประทับใจ เนื่องจากจัดกิจกรรมในลักษณะที่มีความหลากหลาย ทั้งนี้ลักษณะของการจัดกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของการสอนแบบสนับสนุนเพื่อเติมเต็มที่เน้นให้ครูทำหน้าที่ในลักษณะของการเป็นพี่เลี้ยง อำนวยความสะดวกในการให้ความรู้มากกว่าการสอนที่เน้นเนื้อหาวิชา นอกจากนี้ยังเน้นให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ยัง

สอดคล้องกับที่ TA Connections (2008) Alibali (2006) และ Hogan and Pressley (2003) กล่าวถึงวิธีสอนแบบสนับสนุนเพื่อเติมเต็มว่า ควรใช้กิจกรรมในการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มหลายๆ กิจกรรมส่งเสริมให้นิสิตมีความก้าวหน้าในการทำงานมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามการสะท้อนความคิดของนิสิตเกี่ยวกับความประทับใจในวิธีสอนแบบบูรณาการว่า นิสิตส่วนใหญ่พึงพอใจและประทับใจในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะการไปทัศนศึกษาที่โรงเรียนสำหรับเด็กพิเศษประเภทต่างๆ เพราะทำให้มีความเข้าใจ ประทับใจเด็กพิเศษ และสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากวิธีสอนแบบบูรณาการไปประยุกต์ใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้เป็นอย่างดี เป็นไปตามที่ TA Connections (2008) กล่าวถึง คือใคร ประโยชน์ของวิธีการสอนแบบนี้ว่ามีความท้าทายทำให้นิสิตเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและค้นพบสิ่งใหม่ๆ ทั้งยังกระตุ้นให้นิสิตกลายเป็นผู้เรียนที่ดีขึ้นกว่าเดิม เพราะทำให้ได้รู้ว่าจะมีวิธีการเรียนรู้อย่างไร รวมถึงสามารถนำวิธีการสอนดังกล่าวกลับมาใช้ในสถานการณ์การเรียนรู้แบบอื่นๆ ได้ด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ DBAE ที่กล่าวถึงการทำงานศิลปะปฏิบัติว่าเป็นการสร้างสรรค์หรือการแสดงออกทางศิลปะที่มีความเกี่ยวข้องกับจินตนาการและกระบวนการคิดวิเคราะห์ การให้นิสิตทำกรณีศึกษาด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กพิเศษจึงเป็นประสบการณ์สำคัญที่ทำให้นิสิตได้ฝึกการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์สื่อการสอนสำหรับเด็กพิเศษ เพราะนิสิตได้ฝึกการทดลองใช้มือและสื่อการสอนศิลปะที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมศิลปะให้เด็กพิเศษประเภทต่างๆ

ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและค่าเฉลี่ยกับการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้านพบว่า นิสิตหญิงส่วนใหญ่มีคะแนนทักษะทั้ง 3 ด้านมากกว่านิสิตชาย มีค่าเฉลี่ยของทักษะการคิดและทักษะกิจกรรมสูงกว่านิสิตชาย ขณะที่นิสิตชายที่มีค่าเฉลี่ยสูงมีคะแนนการพัฒนาทักษะสังคมสูงสุด นิสิตชายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดมีคะแนนทักษะการคิดและทักษะสังคมต่ำที่สุด และนิสิตหญิงมีค่าเฉลี่ยด้านทักษะกิจกรรมต่ำที่สุด

1.3) คุณภาพผลงานตามลักษณะกิจกรรมศิลปะ

รูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการนี้เน้นการจัดกิจกรรมศิลปะที่มีความหลากหลายเพื่อกระตุ้นให้นิสิตเกิดความสนใจและอยากศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองต่อ วิธีสอนนี้เป็นไปตามแนวคิดการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มของ Vygotsky (1971) ที่เน้นให้ครูเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กมีศักยภาพในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สารินี เกษมสันต์ ณ ออยุธยา (2548) ที่กล่าวถึง ทักษะของครูศิลปะและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษในวิชาศิลปศึกษาว่า ต้องการให้จัดการเรียนการสอนศิลปะให้ดึงดูดใจ ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน และใช้สื่อการสอนที่มีความหลากหลาย ส่วนกลุ่ม A2 สามารถพัฒนาทักษะการคิดด้วย

กิจกรรมการจดแบบ Skb และพัฒนาทักษะสังคมด้วยกิจกรรมกลุ่มวางแผนได้ดีกว่านิสิตหญิง แสดงให้เห็นว่านิสิตชายและหญิงสามารถพัฒนาทักษะการคิดได้ดี เพราะผลจากการที่ให้นิสิตทำกิจกรรมนี้หลังเรียนทุกวัน วันละ 10 นาทีพบว่า นิสิตทั้งชายและหญิงมีผลการพัฒนาทักษะการคิดที่สูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากการวาดภาพ การเขียนรายงานการสะท้อนความคิดในการแก้ปัญหา การจดบันทึกด้วยเทคนิคที่มีความหลากหลาย การเขียนที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และประเด็นในการจดบันทึกเกี่ยวกับเรื่องต่างๆที่น่าสนใจ สอดคล้องกับ Cisero (2006) ที่กล่าวว่า การให้ผู้เรียนเขียนรายงานสะท้อนความคิดเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการสะท้อนความคิด (Reflection) สามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) การให้เขียนบันทึกสะท้อนความคิด (Reflective Writing) หรือการเขียนบันทึกสะท้อนความคิดในเชิงศิลปะ เป็นต้น

กิจกรรมวาดภาพด้วยเท้า

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่ม A2 มีคะแนนกิจกรรมวาดภาพด้วยเท้าสูงที่สุด (SoFD) ขณะที่กลุ่ม B1 มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องจากกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่กำหนดให้นิสิตทดลองเป็นเด็กพิเศษที่ต้องใช้เท้าในการวาดภาพ เพื่อให้นิสิตเข้าใจถึงความยากลำบากในการเป็นเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย สอดคล้องกับผลการวิจัยจากการสะท้อนความคิดที่พบว่า นิสิตเห็นว่าการวาดภาพด้วยเท้าช่วยฝึกเรื่องการคิด เพราะต้องควบคุมนิ้วเท้าในการวาดและต้องคิดว่าจะวาดรูปและใช้สีอย่างไร เป็นประสบการณ์ตรงที่ทำให้เกิดความคิดและเข้าใจในการทำงานศิลปะของผู้พิการ นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกการทำงานศิลปะในรูปแบบใหม่ และทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างเพื่อนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างการทำงานด้วย การจัดกิจกรรมนี้เป็นไปตามที่ ผดุง อารยะวิญญู (2542) และวารี ธีระจิตร (2541) กล่าวว่า การจัดการเรียนร่วมจะต้องจัดการศึกษาหรือกิจกรรมประเภทต่างๆ ให้เด็กพิเศษได้ทำร่วมกับเด็กปกติ ในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาแบบเดียวกัน เพื่อให้เด็กปกติเข้าใจถึงธรรมชาติ ความต้องการ ความสามารถและรู้จักช่วยเหลือเด็กพิเศษในการเรียน ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กพิเศษรู้จักปรับตัวในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับเด็กปกติได้มากขึ้น การให้นิสิตทำกิจกรรมในลักษณะนี้ เพื่อให้นิสิตเข้าใจในสถานการณ์ รับรู้ถึงความยากลำบากในการทำงานศิลปะ และส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในการทำงานศิลปะของเด็กพิเศษได้ในระดับหนึ่ง กิจกรรมดังกล่าวนอกจากจะทำให้นิสิตมีประสบการณ์ทั้งทางด้านทักษะและความรู้สึกแล้ว ยังสอดคล้องกับการสร้างแรงจูงใจให้นิสิตมีเจตคติที่ดีต่อวิชาศิลปะและเด็กพิเศษตามแนวคิดเรื่องวิธีสอน

ศิลปะสำหรับเด็กปกติของ Gray (1960) ด้วย ดังผลการวิจัยที่นิสิตสะท้อนความคิดเห็น พัฒนาทักษะการทำงานว่า กิจกรรมนี้ทำให้ได้มีการพัฒนาทักษะการทำงานเพราะได้ทดลอง ให้ได้มีการพัฒนาทักษะการทำงานเพราะได้ทดลอง ซึ่งทำให้เกิดแรงบันดาลใจ และได้ฝึกทักษะใหม่ๆ ฝึกทักษะการสร้างสรรค์ผลงาน ทักษะการใช้มือ เท้า ปาก และ หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ในรูปแบบใหม่

กิจกรรมปิดตาปั้น

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่ม A2 นิสิตชายที่มีคะแนน GPA ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป มีคะแนนกิจกรรมปิดตาปั้นสูงที่สุด (SoBM) ขณะที่กลุ่ม A1 นิสิตชายที่มีคะแนน GPA ต่ำกว่า 2.00 มีกิจกรรมปิดตาปั้นต่ำที่สุด เนื่องจาก Greer(1997) กล่าวถึงเป้าหมายของ ศิลปศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมที่หลากหลายว่า ครูควรให้ความรู้ ผู้เรียนเกี่ยวกับทฤษฎีและการฝึกทักษะด้านศิลปศึกษา และเตรียมผู้เรียนให้รู้จักการ ประยุกต์ใช้ความรู้ในลักษณะกว้างตามขอบเขตของการสอนแบบ DBAE นอกจากนี้เด็กที่ เรียนด้านศิลปะโดยทั่วไปจะมีความถนัดเรื่องการเล่นไหว (kinesthetic) มากกว่าเด็ก ทั่วไป เพราะจะมีความสามารถในการใช้มือและเครื่องมือศิลปะได้หลากหลาย การจัด กิจกรรมในลักษณะของการทำงาน 3 มิติ จึงเป็นการส่งเสริมให้นิสิตได้พัฒนาทักษะการ ทำงานที่มีความหลากหลาย ซึ่งผลงานศิลปะประเภทต่างๆ จะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึง กระบวนการสร้างสรรค์ทางจินตนาการและพัฒนาทางการคิดเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การ ทำงานศิลปะยังเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงทักษะและความสามารถในการเลือกใช้ เครื่องมือที่หลากหลาย ผลงานศิลปะสามารถพัฒนาความคิดขั้นสูงของผู้เรียนได้ การที่ กลุ่ม A2 มีคะแนนกิจกรรมปิดตาปั้นสูงที่สุดแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมมีความท้าทาย ส่งเสริมให้นิสิตเกิดแรงบันดาลใจในการคิดและหาความรู้เกี่ยวกับเด็กพิเศษประเภทต่างๆ ด้วยตนเองต่อไป สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ชอบการทำกิจกรรมใน ชั้นเรียน เนื่องจากมีความหลากหลาย ช่วยกระตุ้นให้เกิดการทดลอง ฝึกทักษะการคิด เกิด แรงบันดาลใจในการฝึกทักษะใหม่ๆ รู้จักการประยุกต์ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ให้สอดคล้อง กับการทำงานที่ต้องแก้ปัญหา นอกจากนี้กิจกรรมต่างๆยังทำให้นิสิตส่วนใหญ่เกิดความ เข้าใจและกระตุ้นให้มีความต้องการในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับเด็กพิเศษ ประเภทต่างๆมากขึ้น

กิจกรรมกลุ่มวางแผน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่ม A2 มีคะแนนกิจกรรมกลุ่มวางแผน(SoGP) สูงที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า นิสิตส่วนใหญ่พึงพอใจในการทำงานหรือกิจกรรมกลุ่มเพราะทำให้รู้ว่าเพื่อนมีความคิดเห็นอย่างไรและได้ช่วยกันปรับแก้ไข โดยเฉพาะการวิเคราะห์ภาพของเด็กพิเศษกับเด็กปกติ การทำงานหรือกิจกรรมเป็นกลุ่ม ทำให้รู้ว่าเพื่อนมีความคิดเห็นอย่างไร และได้ช่วยกันปรับแก้ไข กิจกรรมกลุ่มทำให้มีความเข้าใจเพื่อนมากขึ้น เพราะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในการทำกิจกรรมหลายประเภท ทำให้ได้รับทัศนคติที่แตกต่าง ได้ความคิดใหม่ๆ ได้แบ่งปันและเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้เกิดความรู้ เข้าใจความคิด ความรู้สึกของเพื่อนๆ ผ่านวิธีการทำงานและผลงานศิลปะที่มีความหลากหลาย

1.4) ความพึงพอใจและความประทับใจต่อวิธีสอนแบบบูรณาการของนิสิตปริญญาตรี

ผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบบูรณาการพบว่า การสอนแบบบูรณาการช่วยให้นิสิตส่วนใหญ่ได้รับความรู้เพิ่มเติมด้านลักษณะทางกายภาพของเด็กพิเศษประเภทต่างๆ รู้เทคนิคการสอน การปฏิบัติตนและการรับมือกับเด็กพิเศษ เนื่องจากปัจจุบันการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ

ครูศิลปศึกษาจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับเด็กพิเศษและสามารถสอนในชั้นเรียนแบบเรียนร่วมได้ ผลการสัมภาษณ์พบว่าวิธีสอนแบบบูรณาการเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย รู้จักการปฏิบัติตนและการรับมือกับเด็กพิเศษ นอกจากนี้นิสิตส่วนใหญ่ยังเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทำให้ได้มีโอกาสร่วมกันอภิปราย คิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ ผลงานของตนเองและผลงานของเพื่อนในด้านองค์ประกอบของภาพ ทำให้ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในลักษณะของการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ภาพผลงานศิลปะ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรายวิชาอื่นเพิ่มเติมได้ด้วย เป็นไปตามที่ สารินี เกษมสันต์ ณ อยุธยา (2548) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กเรียนร่วมว่า ควรเป็นการจัดที่ดึงดูดใจ ทันสมัย สอดคล้องกับสังคม สิ่งแวดล้อมปัจจุบันและมีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะของการใช้สื่อที่หลากหลาย วิธีสอนแบบบูรณาการจึงเป็นวิธีสอนที่นิสิตสนใจ เกิดแรงบันดาลใจในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองนอกห้องเรียน

ผลการวิจัยที่สะท้อนความคิดหลังการจัดการเรียนการสอนและทำกิจกรรมในชั้นเรียนพบว่า นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าการสอนแบบบูรณาการเป็นการสอนที่ทำให้นิสิตมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาและมีทักษะในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กพิเศษตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาได้เป็นอย่างดี ดังจะผลการวิจัยที่กล่าวถึงการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้านคือ ด้านพัฒนาทักษะการคิด ด้านพัฒนาทักษะการทำงาน และด้านพัฒนาทักษะทางสังคมดังต่อไปนี้

ด้านพัฒนาทักษะการคิด

สำหรับกิจกรรมที่นิสิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ ได้แก่ การให้นิสิตจดแบบ Mind Mapping (ThMM) เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับ Alibali (2006) ที่เสนอให้นำวิธีการสอนที่ใช้กิจกรรมต่างๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนความคิดรวบยอดและแผนผังความคิด แผนผังที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ การเตรียมแผนผังบางส่วนที่สำคัญให้นักเรียนเพื่อที่จะเติมหรือให้นักเรียนสร้างแผนผังด้วยตนเองด้วยการนำความรู้หรือความคิดรวบยอดที่ได้จากการทำงานไปใช้ ผลการวิจัยที่พบว่า นิสิตส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจในการสอนให้จดบันทึกแบบ Mind Mapping เพราะเป็นการช่วยลำดับความคิดให้เป็นระบบมากขึ้นและทำให้เห็นถึงความเป็นมาของกระบวนการทางความคิดนอกจากนี้ยังสามารถต่อยอดความคิดได้แม้ว่าในช่วงแรกจะรู้สึกติดขัดในการทำ Mind Mapping แต่เมื่อทำบ่อยครั้งจะรู้สึกคล่องแคล่วเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ Vygotsky (1971) ที่กล่าวถึง การเรียนการสอนศิลปะว่ามีความสัมพันธ์กับความคิด โดยมีผลงานทางด้านศิลปะที่แสดงให้เห็นถึงความคิด อารมณ์ และสุนทรียะ การใช้วิธีสอนแบบบูรณาการจึงเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดที่เป็นระบบได้วิธีหนึ่ง

การที่นิสิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจวิธีสอนแบบบูรณาการในระดับมาก เพราะเป็นวิชาที่ได้รับความรู้เพิ่มเติม ได้รู้จักลักษณะทางกายภาพของเด็กพิเศษ เข้าใจธรรมชาติของเด็กพิเศษ ได้เรียนรู้เทคนิคการสอนสำหรับเด็กพิเศษ การปฏิบัติตนและการรับมือกับเด็กพิเศษ เนื่องจากวิธีสอนแบบบูรณาการเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย ทำให้นิสิตส่วนใหญ่เข้าใจในประเภทและลักษณะการเรียนรู้ของเด็กพิเศษในระดับมาก รู้จักการสังเกตพฤติกรรมเด็ก มีโอกาสได้ทำกิจกรรมในชั้นเรียนที่มีความหลากหลายในลักษณะของการบูรณาการ สอดคล้องกับที่ Lewis and Doorlag (1995) กล่าวถึงการเตรียมครูศิลปะจะต้องพัฒนาให้รู้จักปรับการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กในชั้นเรียนร่วม รวมถึงรู้จักแก้ปัญหาพฤติกรรมของเด็กเรียนร่วมด้วย ซึ่งลักษณะสำคัญของวิธีสอนแบบบูรณาการ คือ ความหลากหลาย และครอบคลุมของกิจกรรมตลอดจนส่งเสริมให้นิสิตมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กพิเศษทั้งในลักษณะ

ของการทำงานเดี่ยวและการทำงานกลุ่ม ทำให้นิสิตมีทั้งความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอนและมีประสบการณ์เกี่ยวกับเด็กพิเศษด้านต่างๆมากขึ้น ความเข้าใจตลอดจนประสบการณ์จากการเรียนการสอนดังกล่าวทำให้นิสิตเกิดความพึงพอใจและประทับใจในกิจกรรมที่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กพิเศษประเภทต่างๆ เป็นไปตามผลการสะท้อนความคิดด้านความพึงพอใจและความประทับใจของนิสิตที่กล่าวถึง ความประทับใจในกิจกรรมที่จัดให้ทำในชั้นเรียน การทัศนศึกษาและทำกรณีศึกษา ทำให้นิสิตส่วนใหญ่เกิดความสนใจ กระตุ้นให้นิสิตรู้จักค้นคว้าหาความรู้ และต้องการฝึกทักษะของศิลปะประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังเห็นว่าวิธีสอนแบบบูรณาการจะทำให้นิสิตสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในช่วงของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ/ฝึกสอนได้เป็นอย่างดี นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าการสอนแบบบูรณาการช่วยส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิดระหว่างการทำงานได้เป็นอย่างดี เช่น การจดแบบ mind mapping เพราะเป็นการช่วยกระตุ้นให้มีความตั้งใจฟังการสอน ช่วยให้มีการเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาได้ดีและเป็นระบบมากขึ้น นอกจากนี้การทำกิจกรรมศิลปะประเภทต่างๆ ในชั้นเรียนยังช่วยกระตุ้นความคิดในเรื่องของการวางแผนการทำงาน เช่น การวาดภาพด้วยเท้า กิจกรรมกลุ่มวางแผน เป็นต้น เป็นไปตามที่ Partnership for 21st century skills (2003) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนปัจจุบันว่า จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักนำแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนศิลปะไปเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้กับการคิดด้านอื่นที่ไม่ใช่ศิลปะด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Hogan and Pressley (2003) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของการประยุกต์ใช้วิธีสอนแบบสนับสนุนเพื่อเติมเต็มว่าจะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีศักยภาพในการทำงานศิลปะด้านต่างๆ เนื่องจากเป็นการท้าทายให้นิสิตเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและค้นพบสิ่งใหม่ๆ กระตุ้นให้นิสิตกลายเป็นผู้เรียนที่ดีขึ้นกว่าเดิม เพราะทำให้นิสิตได้ค้นหาวิธีการเรียนรู้ของตนเอง ผู้สอนสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ในสถานการณ์เรียนรู้อื่นๆ ได้อีก วิธีสอนแบบบูรณาการจึงนอกจากจะพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนแล้วยังทำให้นิสิตเกิดความพึงพอใจในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบด้วย

ด้านพัฒนาทักษะการทำงาน

ผลการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ชอบการทำกิจกรรมในชั้นเรียน เนื่องจากมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ช่วยกระตุ้นให้เกิดการทดลอง ฝึกทักษะการคิด เกิดแรงบันดาลใจในการฝึกทักษะใหม่ๆ รู้จักการประยุกต์ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับการทำงานที่ต้องแก้ปัญหา นอกจากนี้กิจกรรมต่างๆ ที่จัดในชั้นเรียนยังทำให้นิสิตส่วนใหญ่เกิดความเข้าใจและกระตุ้นให้มีความต้องการในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับเด็กพิเศษประเภทต่างๆมากขึ้นสอดคล้องกับเป้าหมาย

ของศิลปศึกษาที่ Greer(1997) กล่าวว่า การสอนศิลปศึกษาจะต้องมีการสอนให้ผู้เรียนรู้จักใช้ทักษะพื้นฐานทางด้านเทคนิคการปฏิบัติงาน มีความเข้าใจการทำงานศิลปะในวัฒนธรรมของตนเองและเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังจะต้องเตรียมผู้เรียนให้รู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ในลักษณะกว้างด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในการพัฒนาแผนการเรียน เลือกหลักสูตรและเลือกทรัพยากรในหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักบูรณาการความรู้/ทักษะด้านศิลปะปฏิบัติ (Art Production) ประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) ศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) และสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ในลักษณะของการให้นำหนักของแต่ละด้านไม่เท่ากัน การทำงานศิลปะจึงเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงทักษะและความสามารถในการเลือกใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ผลงานศิลปะสามารถพัฒนาความคิดขั้นสูงของผู้เรียนและส่งเสริมให้รู้จักรักและเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมได้

ด้านพัฒนาทักษะสังคม

นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมศิลปะประเภทต่างๆที่จัดในชั้นเรียนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยให้มีโอกาสทำงานด้วยกันเป็นกลุ่ม เข้าใจความคิด ความรู้สึกของเพื่อนมากขึ้น ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการวิเคราะห์ภาพ เพราะได้ฝึกการยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มที่มีความแตกต่างกันมากกว่าการเรียนโดยทั่วไปเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับที่ World Associated for Co-operative Education (1991) NAEA (1994) Marshall (2005) Freedman (2005) กล่าวถึงแนวโน้มของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในอนาคตที่เน้นให้มีการร่วมมือกับสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม

ผลการวิจัยสรุปว่า นิสิตจำนวน 37 คนที่ได้เรียนจากวิธีสอนศิลปะแบบบูรณาการเน้นวิธีการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มและ DBAE เพื่อพัฒนาทักษะการสอนศิลปะสำหรับเด็กปกติและเด็กพิเศษเรียนร่วมของนิสิตปริญญาตรี มีคะแนนพื้นฐานหลังเรียนสูงขึ้น นิสิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่าวิธีสอนศิลปะแบบบูรณาการช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา มีทักษะในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กพิเศษ นิสิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจและมีความประทับใจกับการเรียนการสอนวิธีนี้ในระดับมาก นอกจากนี้ นิสิตส่วนใหญ่ยังสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีสอนศิลปะแบบบูรณาการว่า ช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะการทำงานและทักษะทางสังคมได้เป็นอย่างดี

ตอนที่ 2 ผลการสอนนักเรียนโดยนิติปริญญาตรี

เมื่อนิติตฝึกสอนนำวิธีสอนสอนแบบบูรณาการไปใช้ในการฝึกสอนสามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

นิติตฝึกสอนกลุ่มที่ 1 นำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้สอนนักเรียน จำนวน 17 คน พบว่า นักเรียนมีคะแนนศิลปะเฉลี่ยรวมสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน ร้อยละ 30 คิดเป็นค่าเฉลี่ยทางสถิติ 0.3359 ขณะที่นิติตฝึกสอน กลุ่มที่ 2 ที่สอนนักเรียนด้วยวิธีปกติ จำนวน 26 คน พบว่า นักเรียนมีคะแนนศิลปะเฉลี่ยรวมสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน ร้อยละ 10 คิดเป็นค่าเฉลี่ยทางสถิติ 0.1731 แสดงให้เห็นว่าเมื่อนิติตฝึกสอนใช้วิธีสอนศิลปะแบบบูรณาการแล้วได้ผลดีกว่าการสอนด้วยวิธีปกติ ผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า นิติตฝึกสอนกลุ่ม 1 ที่นำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้แสดงให้เห็นว่าวิธีสอนแบบบูรณาการนอกจากจะช่วยให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะสูงกว่าการสอนด้วยวิธีปกติแล้วยังแสดงให้เห็นว่านิติตกลุ่มที่ 1 สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการประกอบอาชีพหรือการฝึกสอนได้อย่างเป็นองค์สอดคล้องกับที่ Sulak Sriburi (2002) และ Freedman and Stuhr (2004) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษายุคใหม่ที่จะต้องบูรณาการความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานและเป็นไปตามที่ Seidel, Tishman, Winner, Palmer and Hetland (2010) กล่าวถึงนิติตสาขาวิชาศิลปะศึกษาว่าควรจะต้องมีทักษะในการทำงานศิลปะแขนงต่างๆ สามารถนำความรู้และทักษะด้านศิลปะแขนงต่างๆไปใช้เชื่อมโยงกับศาสตร์สาขาวิชาอื่นและรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

ผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะกิจกรรมศิลปะของนักเรียนระหว่างการจัดการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมศิลปะทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพัฒนาทักษะการคิด ด้านพัฒนาทักษะการทำงาน และด้านพัฒนาทักษะทางสังคมมีประเด็นในการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

2.2) คุณภาพผลงานตามลักษณะกิจกรรมศิลปะของนักเรียน

การที่นิติตฝึกสอนกลุ่มที่ 1 นำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ระหว่างการจัดการเรียนการสอนและการทำกิจกรรม 3 ด้าน ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 และผลการวิจัยที่พบในบทที่ 4 สามารถอภิปรายผลในประเด็นต่างๆได้ดังนี้

การทำกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กพิเศษ

ผลการวิจัยที่พบว่า พฤติกรรมของเด็กพิเศษแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันออกไป เช่น ชนมาก เจ็บมาก นอกจากนี้ยังมีปัญหาของเด็กพิเศษประเภทที่มีความบกพร่องทางอารมณ์ ซึ่งเป็นเด็กที่มีอารมณ์แปรปรวนได้ง่าย ทำให้นิสิตฝึกสอนสามารถเข้าถึงนักเรียนได้ค่อนข้างยากและจำเป็นต้องใช้ความอดทนในการดูแลเด็กเป็นพิเศษ การแก้ปัญหา คือ ต้องเอาใจใส่เด็กพิเศษคนดังกล่าวเป็นอย่างดี ต้องเข้าใจพวกเขาและดูแลอย่างใกล้ชิด เนื่องจากผดุง อารยะวิญญู (2537) และ วารี ธิระจิตร (2541) กล่าวถึง Mainstreaming ว่าเป็นการจัดให้เด็กพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา โดยไม่จัดบริการอื่นเพิ่มให้เป็นพิเศษ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านิสิตฝึกสอนที่นำวิธีการสอนแบบบูรณาการไปใช้ มีความรู้เกี่ยวกับเด็กพิเศษและสามารถสอนเด็กพิเศษในชั้นเรียนร่วมได้ เพราะ Lewis and Doorlag (1995) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมนั้น ครูจะต้องให้ความช่วยเหลือ ปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสม ตลอดจนแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็กในการเรียนร่วม

ผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนหลายคนเป็นเด็กพิเศษ ประเภทสมาธิสั้น จึงมักทำงานไม่เสร็จตามที่มอบหมายให้ แสดงให้เห็นว่านิสิตฝึกสอนจะต้องรู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กพิเศษเป็นรายบุคคลเพิ่มมากขึ้น เพราะ Guay and Gerlach (2006) ได้กล่าวถึงการจัดการกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กพิเศษว่า ครูศิลปะจะต้องรู้จักที่แก้ปัญหาและปรับการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความหลากหลายของเด็ก ดังนั้นครูจึงควรพัฒนาความรู้ด้านการสอน ประยุกต์ใช้ทฤษฎี บริหารจัดการชั้นเรียนและคำนึงถึงระยะเวลาที่ต้องการใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมศิลปะแต่ละครั้ง สิ่งสำคัญที่ครูควรทบทวนและปรับปรุงการสอนหรือจัดกิจกรรมอยู่เสมอ คือ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม สภาพแวดล้อมของการจัดห้องเรียน งบประมาณในการจัดกิจกรรม และครูผู้ช่วยในการจัดกิจกรรม เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่จะมีความแตกต่างกันในด้านความรู้พื้นฐาน พฤติกรรม อารมณ์ ทักษะ รวมถึงความสามารถทางด้านร่างกาย เพราะชั้นเรียนร่วมเป็นการเรียนร่วมกันระหว่างเด็กปกติและเด็กพิเศษ นอกจากนี้ Guay (2006) ได้กล่าวถึงการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กพิเศษเพื่อพัฒนาตนเองว่า เด็กพิเศษสามารถพัฒนาตนเองและพิจารณาตนเองได้ โดยครูศิลปะสามารถเป็นผู้นำใน

การส่งเสริมให้เด็กพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ศิลปะได้ด้วยตนเอง ซึ่งหากนิสิตฝึกสอนทดลองสอนในชั้นเรียนร่วมด้วยการตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในการทำกิจกรรมศิลปะด้วยตนเอง อาจทำให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการค้นหาคำตอบและพัฒนาทักษะในการทำกิจกรรมศิลปะของตนเองให้ดีขึ้นได้ เช่น จะทำงานชิ้นนี้ให้สำเร็จได้อย่างไร มีวัสดุอุปกรณ์อะไรให้เลือกใช้ได้บ้าง งานชิ้นนี้จะต้องใช้ทักษะพื้นฐานในเรื่องใดบ้าง เป็นต้น เพราะ Guay and Gerlach (2006) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กพิเศษอาจใช้การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กสนใจคิดหาคำตอบและหาวิธีการทำงานศิลปะได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Alibali (2006) ที่กล่าวถึงกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสนับสนุนเพื่อเติมเต็มว่า สามารถใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดและความสนใจได้ ทั้งนี้ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมศิลปะมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษ แต่ยังไม่มียุทธวิธีที่ชัดเจนเนื่องจากกิจกรรมศิลปะมีความหลากหลายจึงควรมีการศึกษาในรายละเอียดต่อไป

การวาดภาพ

ผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนทั่วไปจะมีพัฒนาการทางศิลปะด้านการวาดปกติ เหมาะสมกับช่วงอายุ สามารถควบคุมมือของตนเองได้ดี ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการกิจกรรมวาดภาพ ระบายสี เป็นกิจกรรมที่นิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพราะเป็นกิจกรรมที่หลักสูตรเสนอให้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนศิลปะ นอกจากนี้นักเรียนส่วนมากจะมีความคุ้นเคยและมีทักษะในการทำกิจกรรมดังกล่าว นิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่จึงเน้นให้นักเรียนหัดระบายสี ตกแต่งผลงานเพิ่มเติม

นิสิตฝึกสอนบางคนสามารถประยุกต์ใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการระหว่างการสอนแบบบูรณาการกับการสอนของตนเอง เช่น นำการวาดภาพ ระบายสีไปบูรณาการกับการสอนให้นักเรียนหัดจดบันทึกแบบ mind mapping ใช้เพลงประกอบการสอน เพื่อให้นักเรียนมีความผ่อนคลายมากยิ่งขึ้น มีการนำตัวอย่างของผลงานไปให้นักเรียนสังเกตและแลกเปลี่ยนตอบคำถาม เพื่อต่อเติมภาพและสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนในการทำงานสอดคล้องกับที่ Seidel, Tishman,

Winner, Palmer and Hetland (2010) กล่าวว่า นิสิตนักศึกษา สาขาวิชา ศิลปศึกษาจะต้องมีทักษะในการทำงานศิลปะแขนงต่างๆ สามารถนำความรู้และ ทักษะดังกล่าวไปให้เชื่อมโยงกับศาสตร์สาขาวิชาอื่นและเลือกใช้วิธีการจัดการ เรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับ ผลการวิจัยที่พบว่านิสิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจวิธีสอนแบบบูรณาการในระดับ มาก เพราะสามารถนำไปปรับใช้กับการเรียนของตนเองและการจัดกิจกรรมให้ นักเรียนที่ตนเองต้องสอนได้ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ เช่น พัฒนาการการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก การปรับตัวเข้าหาเด็ก การจัด กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กพิเศษ เป็นต้น ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ในช่วงของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพฝึกสอนได้เป็นอย่างดี แสดงให้เห็นว่าวิธี สอนแบบบูรณาการช่วยให้นิสิตฝึกสอนสามารถนำไปใช้ในการสอนนักเรียนและ ทำให้นิสิตฝึกสอนสามารถนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปประยุกต์ใช้ในการจัดการ เรียนการสอนกับนักเรียนได้ แต่ผลการวิจัยยังคงไม่มีความชัดเจนว่าวิธีสอนแบบ บูรณาการจะสามารถช่วยพัฒนาเด็กพิเศษด้านการทำกิจกรรมศิลปะได้ในระดับ ใด ซึ่งควรจะมีการศึกษาในประเด็นดังกล่าวต่อไป

นักเรียนบางส่วนที่มีพัฒนาการสูงกว่าช่วงอายุ ซึ่งสมควรได้รับการ สนับสนุน ส่วนเด็กพิเศษที่ทางโรงเรียนแจ้งไว้ มีลักษณะเด่นจากเพื่อนในห้องเด็ก พิเศษบางคนไม่ชอบทำงานศิลปะเพราะว่ารู้สึกยาก ไม่อยากวาดรูป เพราะวาด ออกมาไม่สวยแล้วชอบโดนเพื่อนล้อ แต่กิจกรรมหลักที่ให้ทำจะเป็นงานประดิษฐ์ มีข้อสังเกตว่าเด็กพิเศษจะสามารถทำกิจกรรมได้ดี แต่ในบางครั้งที่เป็นชั่วโมง บรรยายมีการตั้งคำถามแทรกระหว่างการบรรยาย จะทำให้เด็กพิเศษเสียสมาธิ บ้างในการเรียนการสอน แสดงให้เห็นว่านิสิตฝึกสอนจะต้องนำวิธีสอนแบบบูรณา การไปประยุกต์ใช้เพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับที่ กมล โพธิเย็น (2547) ได้เสนอกล ยุทธ์ในการช่วยเหลือผู้เรียน คือ สาธิต ปฏิบัติ ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง อธิบายชี้แจง คิดดั่งดั่งๆ ให้ความช่วยเหลือบางส่วน รวมถึงการเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับ

ผู้เรียน ทั้งนี้ นิสิตฝึกสอนจะต้องพิจารณาจากพฤติกรรม ความสนใจและความถนัดของนักเรียนเป็นสำคัญ

การปั้น

เนื่องจากกิจกรรมวาดภาพ ระบายสี เป็นกิจกรรมที่หลักสูตรเสนอให้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและนักเรียนส่วนใหญ่มีความคุ้นเคยและมีทักษะในการทำกิจกรรมดังกล่าว ขณะที่วิธีสอนแบบบูรณาการเป็นการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมศิลปะในลักษณะที่หลากหลาย โดยเฉพาะการวาดภาพ การปั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า นิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่เห็นว่า การปั้นเป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะอื่นนอกเหนือจากการวาดภาพ นอกจากนี้ยังทำให้นิสิตฝึกสอนเห็นความสามารถของนักเรียนบางคนเพิ่มมากขึ้น นักเรียนบางคนวาดภาพได้ดีแต่ปั้นได้ไม่ดีหรือนักเรียนบางคนปั้นได้ดีแต่วาดภาพได้ไม่ดี ขณะที่นักเรียนบางคนพบว่าตัวเองชอบการปั้นมากกว่าการวาดภาพเพราะในชั้นเรียนปกติครูทั่วไปมักจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีเป็นส่วนใหญ่ มีการจัดกิจกรรมปั้นค่อนข้างน้อยมาก เนื่องจากต้องใช้เวลา จัดเตรียมอุปกรณ์และสถานที่เป็นพิเศษ การจัดกิจกรรมปั้นจึงสอดคล้องกับที่ อุนเรื่อน อัมไพศร (2548) กล่าวถึงการพิจารณากิจกรรมศิลปะที่จัดให้เด็กพิเศษประเภทต่างๆ ว่าควรพิจารณาจากกิจกรรมที่เน้นรูปร่าง รูปทรงสามารถแสดงให้ผู้อื่นเห็นได้ เน้นการเรียนรู้และค้นหาสิ่งใหม่ๆ ที่มาจากพื้นฐานความคุ้นเคยของเด็ก ใช้วัสดุที่มีขนาดใหญ่กว่ามือของเด็ก สามารถทำงานได้อย่างเป็นขั้นตอนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Lewis and Doorlag (1995) ที่เสนอว่า ครูศิลปะจะต้องรู้จักเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ พัฒนาทักษะ รู้จักตัดสินใจในการเลือกจัดการศึกษาตามความจำเป็นและปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมศิลปะในชั้นเรียนร่วม เนื่องจากการปั้นเป็นกิจกรรม 3 มิติที่ต้องใช้ทักษะในการปฏิบัติงานในอีกรูปแบบหนึ่งที่นักเรียนไม่ค่อยมีโอกาสในการฝึกทักษะดังกล่าว ทั้งยังเป็นประสบการณ์ในการใช้สื่อศิลปะประเภทอื่น

นอกจากการวาดภาพ ระบายสี การจัดกิจกรรมปั้นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมศิลปะในลักษณะที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ สารินี เกษมสันต์ ณ อยุธยา (2548) กล่าวว่า ครูควรจัดการเรียนการสอนให้ดึงดูดใจ ทันสมัย สอดคล้องกับผู้เรียน สังคมและสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน ในลักษณะของการสอนจากสิ่งที่ย้ายไปหาสิ่งที่ยากเพิ่มมากขึ้น

ผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่จะมีพัฒนาการทางด้านการปั้นที่ค่อนข้างสูงกว่าช่วงอายุ เพราะนักเรียนส่วนใหญ่สามารถปั้นผลงานออกมาได้ดี มีโครงสร้างแปลกตาและสวยงาม สอดคล้องกับ Greer(1997) ที่กล่าวว่า เด็กที่มีความถนัดเรื่องการเคลื่อนไหว (kinesthetic) จะได้รับประสบการณ์สูงกว่าเด็กที่มีความถนัดในเรื่องอื่น เพราะจะสามารถใช้มือและเครื่องมือศิลปะได้หลากหลาย เป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะจากการทำงานประเภทประติมากรรมจนถึงงานวาดภาพสีน้ำมัน ซึ่งผลงานศิลปะทั้งหลายจะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการสร้างสรรค์ทางจินตนาการและการคิดวิจารณ์ญาณ รวมถึงแสดงออกให้เห็นถึงทักษะและความสามารถในการเลือกใช้เครื่องมือที่หลากหลายด้วย การจัดกิจกรรมปั้นของนิสิตฝึกสอนตามวิธีสอนแบบบูรณาการจึงเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนในชั้นเรียนร่วมมีทักษะในการทำงานศิลปะได้หลากหลายมากขึ้น

กิจกรรมศิลปะประเภทอื่น

การกำหนดให้นิสิตฝึกสอนจัดกิจกรรมศิลปะประเภทอื่นเป็นการศึกษาว่า นิสิตฝึกสอนจะสามารถนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้หรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตฝึกสอนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้ดังนี้

1) การสอนให้นักเรียนทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์แบบใหม่ โดยใช้วิธีนำเข้าสู่บทเรียนด้วยเทคนิคการสอนแบบอื่น เช่น การเล่านิทานหรือเล่นเกม เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน และทำให้นักเรียนอยากที่จะลองทำกิจกรรมศิลปะด้วยการทำงานประดิษฐ์ใหม่ๆ ซึ่งนิสิตฝึกสอนบางคนเท่านั้นที่จะสามารถนำวิธีการสอนแบบบูรณาการไปประยุกต์ใช้เป็นวิธีสอนแบบใหม่ของตนเองได้ แสดงให้เห็นว่าวิธีสอนแบบบูรณาการช่วยให้นิสิตฝึกสอนมีพัฒนาการด้านทักษะการคิด เพราะบางคนสามารถสร้างกลยุทธ์ในการสอนแบบใหม่ได้ใน

ลักษณะของการต่อยอดความรู้สอดคล้องกับ Hogan and Pressley (2003) กล่าวว่า ครูสามารถนำหัวข้อหรือกลยุทธ์ที่ตนเองเชี่ยวชาญไปใช้ในชั้นตอนง่ายๆ เกี่ยวกับเนื้อหาที่ตนเองสามารถจัดการเรียนการสอนได้ดี เพื่อสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้ได้

2) นิสิตฝึกสอนบางคนคิดวิธีสอนแบบใหม่โดยเพิ่มบทเรียนศิลปะโดยใช้ทรายสี เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการตกแต่ง ฝึกการใช้กล้ามเนื้อ นิ้วมือในการร้อยทรายและลอกสติ๊กเกอร์ การที่นิสิตฝึกสอนบางคนสามารถประยุกต์ใช้วิธีสอนแบบบูรณาการและคิดวิธีสอนแบบใหม่เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าวิธีสอนแบบบูรณาการเป็นวิธีสอนที่กระตุ้นให้นิสิตฝึกสอนสามารถสร้างกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ กมล โปธิเย็น (2547) ที่ได้เสนอกกลยุทธ์ในการช่วยเหลือผู้เรียนด้วยวิธีสนับสนุนเพื่อเติมเต็มว่า ผู้สอนจะต้องสามารถเลือกกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกใช้กลยุทธ์ดังกล่าวได้ตามลักษณะและความต้องการของผู้เรียน การคิดกิจกรรมศิลปะรูปแบบใหม่ของนิสิตฝึกสอนถือได้ว่าเป็นการสร้างสรรควิธีสอนที่ไม่ได้นำมาจากวิธีสอนแบบบูรณาการทำให้ทั้งนิสิตฝึกสอนและนักเรียนได้เรียนรู้และทดลองปฏิบัติโดยใช้วัสดุ อุปกรณ์ใหม่ๆในการทำงานศิลปะไปพร้อมๆกัน สำหรับนิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่ที่นำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้พบว่า นิสิตฝึกสอนนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปประยุกต์ใช้โดยสอดแทรกไปกับการบรรยายเนื้อหาและจัดกิจกรรมศิลปะประเภทต่างๆ เช่น นำวิธีจัดแบบ mind mapping ไปใช้ในการสอนทฤษฎีสีเพื่อเชื่อมโยงกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน แล้วจึงให้นักเรียนลองสรุปบทเรียนออกมาเป็น mind mapping ตกแต่ง วาดภาพระบายสีออกมาให้สวยงาม ผลการวิจัยพบว่า นิสิตฝึกสอนกล่าวถึงความรู้ที่ได้เรียนรู้จากในรายวิชานี้เกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนศิลปะเมื่อออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพราะทุกโรงเรียนจะมีนักเรียนที่มีลักษณะพิเศษเป็นไปตามที่ Gerber, Beverly L and Guay, Doris M. (2006) กล่าวว่า ศิลปะเปิดโอกาสให้เด็กพิเศษได้ใช้มือในการสำรวจและเรียนรู้การใช้วัสดุหรือสื่อประเภทต่างๆ เป็นการฝึกการแก้ปัญหาใหม่ๆ ทั้งยังกระตุ้นให้เด็กใช้ศิลปะในการแก้ปัญหาและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นการทำงานศิลปะจึงมีบทบาทสำคัญกับเด็กพิเศษทุกประเภท

นอกจากนี้ยังมีผลกับเด็กปกติเพราะการจัดการเรียนร่วมจะช่วยให้ทั้งเด็กปกติ และเด็กพิเศษสามารถทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

2.3) คุณภาพการเรียนการสอนที่สังเกตโดยนิสิตฝึกสอน

การนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของนิสิตฝึกสอน สามารถสรุปผลการสังเกตพฤติกรรมและวิเคราะห์ผลการจัดการเรียนการสอนได้ใน ประเด็นต่างๆและอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ด้านพัฒนาทักษะการคิด

ผลการวิจัยที่นิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่ที่นำวิธีสอนโดยให้จัดบันทึกแบบ mind mapping ไปใช้กับนักเรียนพบว่า นักเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้เทคนิค mind mapping สอนได้ เนื่องจากนักเรียนประถมศึกษาเป็น เด็กเล็กไม่เข้าใจวิธีการจัดบันทึกด้วยเทคนิคดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคใน เรื่องของการมอบหมายงาน การกำหนดแผนการสอนของโรงเรียนรวมถึงอาจารย์ พี่เลี้ยง รวมถึงเวลาและโอกาสในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียน แตกต่าง จากนิสิตฝึกสอนบางคนที่สามารถประยุกต์ใช้เทคนิคนี้ในการสอนนักเรียนระดับ ประถมศึกษาได้โดยใช้วิธีอธิบายเทคนิคการจัดบันทึกให้เชื่อมโยงกับ ชีวิตประจำวันของนักเรียน แล้วให้นักเรียนทดลองสรุปบทเรียนเป็น mind mapping จากนั้นให้วาดภาพระบายสี ตกแต่งให้สวยงามเพื่อส่งผลงานในช่วง 10 นาทีต่อไป ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นิสิตฝึกสอนบางคนไม่สามารถประยุกต์ใช้วิธี สอนแบบบูรณาการกับนักเรียนระดับประถมศึกษาได้ ในขณะที่นิสิตฝึกสอนบาง คนสามารถประยุกต์ใช้วิธีสอนแบบบูรณาการได้เป็นไปตามที่ Sulak Sriburi (2002) และ Freedman and Stuhr (2004) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอน ศิลปะศึกษายุคใหม่ว่า ควรมีการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาในลักษณะของ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการประกอบอาชีพ ดังนั้นนิสิตฝึกสอนที่สามารถ ประยุกต์ใช้ความรู้จากวิธีสอนแบบบูรณาการได้ จึงจะสามารถสอนให้นักเรียนจด บันทึกแบบ mind mapping และทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างสนุกสนาน เนื่องจากการสอนแบบบูรณาการเป็นวิธีสอนที่มีความหลากหลายต้องใช้ทั้ง ความรู้ ทักษะและกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอน โดยผู้สอนจะต้องพิจารณา ถึงความสามารถของผู้เรียน และเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

นอกจากนี้ยังมีผลกับเด็กปกติเพราะการจัดการเรียนร่วมจะช่วยให้ทั้งเด็กปกติ และเด็กพิเศษสามารถทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

2.3) คุณภาพการเรียนการสอนที่สังเกตโดยนิสิตฝึกสอน

การนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของนิสิตฝึกสอน สามารถสรุปผลการสังเกตพฤติกรรมและวิเคราะห์ผลการจัดการเรียนการสอนได้ใน ประเด็นต่างๆและอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ด้านพัฒนาทักษะการคิด

ผลการวิจัยที่นิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่ที่นำวิธีสอนโดยให้จัดบันทึกแบบ mind mapping ไปใช้กับนักเรียนพบว่า นักเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้เทคนิค mind mapping สอนได้ เนื่องจากนักเรียนประถมศึกษาเป็น เด็กเล็กไม่เข้าใจวิธีการจัดบันทึกด้วยเทคนิคดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคใน เรื่องของการมอบหมายงาน การกำหนดแผนการสอนของโรงเรียนรวมถึงอาจารย์ พี่เลี้ยง รวมถึงเวลาและโอกาสในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียน แตกต่าง จากนิสิตฝึกสอนบางคนที่สามารถประยุกต์ใช้เทคนิคนี้ในการสอนนักเรียนระดับ ประถมศึกษาได้โดยใช้วิธีอธิบายเทคนิคการจัดบันทึกให้เชื่อมโยงกับ ชีวิตประจำวันของนักเรียน แล้วให้นักเรียนทดลองสรุปบทเรียนเป็น mind mapping จากนั้นให้วาดภาพระบายสี ตกแต่งให้สวยงามเพื่อส่งผลงานในชั่วโมง ต่อไป ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นิสิตฝึกสอนบางคนไม่สามารถประยุกต์ใช้วิธี สอนแบบบูรณาการกับนักเรียนระดับประถมศึกษาได้ ในขณะที่นิสิตฝึกสอนบาง คนสามารถประยุกต์ใช้วิธีสอนแบบบูรณาการได้เป็นไปตามที่ Sulak Sriburi (2002) และ Freedman and Stuhr (2004) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอน ศิลปศึกษายุคใหม่ว่า ควรมีการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในลักษณะของ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการประกอบอาชีพ ดังนั้นนิสิตฝึกสอนที่สามารถ ประยุกต์ใช้ความรู้จากวิธีสอนแบบบูรณาการได้ จึงจะสามารถสอนให้นักเรียนจด บันทึกแบบ mind mapping และทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างสนุกสนาน เนื่องจากการสอนแบบบูรณาการเป็นวิธีสอนที่มีความหลากหลายต้องใช้ทั้ง ความรู้ ทักษะและกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอน โดยผู้สอนจะต้องพิจารณา ถึงความสามารถของผู้เรียน และเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

แล้วหากกลยุทธ์ในการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนไปใช้ โดยนิสิตฝึกสอนอาจพิจารณาถึงการนำวิธีการของ Eggen and Kauchak (1997) ด้านกลยุทธ์ในการเสริมศักยภาพสำหรับผู้เรียนซึ่งประกอบด้วย การแสดงวิธีแก้ปัญหาหรือเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียน แสดงวิธีคิดของครูให้ผู้เรียนรับรู้ ใช้คำถามช่วยเหลือเพื่อแนะนำทางเลือกให้ผู้เรียน แบ่งงานให้เป็นลำดับ ใช้ตัวชี้แนะให้ผู้เรียนจัดระบบความคิดด้วยตัวเอง สนับสนุนให้มีส่วนร่วม ตรวจสอบความเข้าใจที่ถูกต้อง แสดงพฤติกรรมต้นแบบที่ต้องการ ใช้คำถามและให้คำแนะนำผู้เรียน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและให้ผู้เรียนแสดงเหตุผลในการคิดและทำงาน ซึ่งผลการวิจัยยังไม่สามารถระบุได้ว่านักเรียนมีการพัฒนาความสามารถด้านนี้ได้ในระดับใด จึงควรมีการศึกษาถึงการนำกลยุทธ์ในการเสริมศักยภาพของผู้เรียนไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

ด้านพัฒนาทักษะการทำงาน

ผลการวิจัยที่นิสิตฝึกสอนพบว่า จุดเด่นของวิธีสอนแบบบูรณาการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพราะเป็นการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้สำรวจความสามารถทางศิลปะที่มีความหลากหลายมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมที่หลากหลายทำให้เห็นความสามารถของนักเรียนบางคนที่มีทักษะในการทำกิจกรรมศิลปะไม่ดีบางกิจกรรม เช่น บางคนวาดภาพไม่เก่ง แต่ปั้นเก่ง หรือบางคนทั้งวาดภาพและปั้นไม่เก่ง แต่ทำงานศิลปะประเภทอื่นได้ดี โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมปั้นที่ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถปั้นออกมาได้เป็นอย่างดี ขณะที่นักเรียนบางคนที่วาดภาพ ระบายสีได้ไม่ดี ไม่สวยแต่กลับสามารถปั้นดินน้ำมันออกมาได้เป็นอย่างดี แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะที่หลากหลายจะช่วยทำให้นักเรียนค้นพบความสามารถในการทำงานศิลปะด้านอื่นของตนเองเพิ่มมากขึ้น เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง สอดคล้องกับที่ Guay (2006) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนปัจจุบันต้องทำให้มีความเหมาะสม ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้นนิสิตฝึกสอนจึงจะต้องมีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในการสอนและการจัดกิจกรรมศิลปะ รวมถึงการประยุกต์ใช้สื่อการสอน เครื่องมือ กระบวนการหรือระดับการสอนให้เหมาะสมกับประเภทของเด็กแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนยังติดนิสัยการลอกเลียนแบบจากงานของเพื่อน หรือผลงานตัวอย่างของครู หน้าตาของงานที่ได้จึงมีลักษณะคล้ายกัน แสดงให้เห็นว่านิสิตฝึกสอนจะต้องหาวิธีการในการสอนศิลปะเพื่อปรับพฤติกรรมการทำงาน และส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น ในลักษณะของการจัดกิจกรรมศิลปะโดยบูรณาการกับการสอนวิชาอื่น สอดคล้องกับที่ Gerber, Beverly L and Guay, Doris M., (2006) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมศิลปะว่าสามารถบูรณาการกับรายวิชาอื่นๆ ในการสอนเพื่อให้เกิดความสนุกสนานได้ นอกจากนี้การพัฒนาทักษะในการทำงานศิลปะยังช่วยส่งเสริมให้เด็กพิเศษประเภทต่างๆ มีความมั่นใจในตนเองและมีผลงานทางศิลปะ ทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในการทำงานของตนเองได้

ด้านพัฒนาทักษะสังคม

เนื่องจากการสอนแบบบูรณาการที่มีกิจกรรมหลากหลายเป็นการส่งเสริมให้นักเรียน ได้มีโอกาสทำงานทั้งในลักษณะรายบุคคลและงานกลุ่ม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมของนิสิตฝึกสอน ผลการวิจัยที่พบว่า นิสิตฝึกสอนที่นำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่วนใหญ่จะให้นักเรียนทำกิจกรรมศิลปะที่มีความหลากหลาย เมื่อนักเรียนทำงานเสร็จแล้วจะให้นำผลงานมาจัดแสดงหน้าห้องแล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนในชั้นเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานนั้น นอกจากนี้ยังได้นำวิธีสอนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (portfolio) มาใช้ในการฝึกสอนด้วย โดยผลการวิจัยพบว่านิสิตฝึกสอนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและชื่นชมผลงานของทั้งตนเองและของเพื่อน นอกจากนี้ในช่วงโม่งเรียนปกติก็จะให้นักเรียนนำเสนอผลงานที่ดีและไม่ดีให้นักเรียนทั้งห้องช่วยกันอภิปรายถึงจุดเด่นและจุดด้อยของผลงาน สอดคล้องกับ Smith (1999) ที่กล่าวถึงการสอนและประเมินผลงานศิลปะว่า การใช้แฟ้มสะสมงานนั้น ผู้สอนและเรียนควรช่วยกันเลือกผลงานและจัดเก็บผลงานนักเรียนไว้ในแฟ้มสะสมผลงานเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาและทบทวนผลงานภายหลังเพิ่มเติม เนื่องจากแฟ้มสะสมผลงานเป็นการสะท้อนความคิดของผู้เรียนในแต่ละช่วงเวลาของการสะสมผลงานและวิพากษ์วิจารณ์ผลงานศิลปะ

ของตนเอง การสอนโดยให้นักเรียนทำแฟ้มสะสมผลงานจึงเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีการเก็บรวบรวมผลงานและเปิดโอกาสให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานร่วมกัน

ผลการวิจัยที่พบว่า การช่วยเหลือกันของนักเรียนมีความเกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เนื่องจากมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการอำนวยความสะดวกในการให้ความช่วยเหลือกันของนักเรียนระหว่างการทำกิจกรรมที่นิสิตฝึกสอนกำหนด นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า การจัดที่นั่งเป็นกลุ่มส่งเสริมให้นักเรียนในกลุ่มช่วยเหลือกันแสดงให้เห็นถึงความสามัคคี ความช่วยเหลือกันในกลุ่ม โดยนิสิตฝึกสอนจะจัดกิจกรรมโดยการอธิบายทฤษฎีก่อน แล้วจึงให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงานศิลปะ โดยให้นักเรียนนั่งทำงานเป็นกลุ่มทำให้คนในกลุ่มช่วยสอนเพื่อนคนที่ไม่เข้าใจ แสดงให้เห็นว่านิสิตฝึกสอนนำวิธีสอนแบบบูรณาการด้านกิจกรรมกลุ่มวางแผนไปใช้กับนักเรียนทำให้นักเรียนมีความร่วมมือและช่วยเหลือกันมากขึ้น ผลการวิจัยพบว่า นิสิตฝึกสอนพยายามแก้ปัญหาด้วยการเชื่อมโยงเนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้เข้ากับชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนที่ไม่ชอบเรียนศิลปะรู้สึกว่าการเรียนศิลปะไม่ยากอย่างที่คิด นอกจากนี้ยังนำการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ในการแก้ปัญหาด้านสภาพห้องเรียนโดยจัดให้มีการแลกเปลี่ยนและช่วยเหลือกันในกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมและทักษะสูง กลาง ต่ำ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับที่ Esiner (2002) กล่าวว่า การสอนแบบสนับสนุนเพื่อเติมเต็มเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เด็กแสดงความชื่นชมการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้นักเรียนสามารถสะท้อนการเรียนรู้ของตนเองและเกิดการทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี

2.4) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการนำวิธีการสอนแบบบูรณาการไปใช้

ผลการสะท้อนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตกลุ่มที่ 1 ที่นำวิธีการสอนแบบบูรณาการไปใช้ มีประเด็นเกี่ยวกับวิธีสอนแบบบูรณาการและสะท้อนความคิดของนิสิตฝึกสอนหลังการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม รวมถึงการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนในชั้นของตนเองในประเด็นต่างๆ 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านนักเรียน ด้านบุคลากร และด้านสภาพแวดล้อม โดยมีรายละเอียดในการอภิปรายดังต่อไปนี้

ด้านการจัดการเรียนการสอน

นิสิตฝึกสอนที่นำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ร้อยละ 50 เพราะทั้ง 2 โรงเรียนที่นิสิตฝึกสอนมีลักษณะแตกต่างกัน โดยโรงเรียนแรกเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา ทางสาขาวิชากำหนดให้สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทำให้การสอนให้นักเรียนจดบันทึกโดยใช้ mind mapping หรือ การทำ Portfolio เป็นไปอย่างราบรื่น เพราะนักเรียนสามารถทำได้และเข้าใจหลักของการทำงาน ขณะที่เมื่อนิสิตไปฝึกสอนในโรงเรียนที่ 2 เป็นโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การเรียนการสอนแบบบูรณาการสามารถสอนได้ยากเพราะนักเรียนยังเด็กไม่สามารถทำ mind mapping ออกมาได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม แต่นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูง แสดงให้เห็นว่านิสิตฝึกสอนสามารถนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ได้แต่ยังไม่สามารถประยุกต์ใช้วิธีสอนแบบบูรณาการให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีระดับชั้นหรือมีอายุ ประสบการณ์ ความสามารถที่แตกต่างกันได้ เนื่องจาก อุ่นเรือน อัมไพพัสตร์ (2548) กล่าวว่า ศิลปะสามารถนำไปใช้ในการสอนจากชั้นที่ง่ายไปถึงชั้นที่ยากได้ รวมถึงสอนเด็กที่มีอายุน้อยจนถึงเด็กที่มีอายุมากได้ ซึ่งเป็นไปตามที่ Guay and Gerlach (2006) กล่าวว่า ครูศิลปะจะต้องประยุกต์และแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนศิลปะต้องสามารถออกแบบบทเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น หลักสูตรและศาสตร์ในสาขาวิชา มีการวางแผนและเขียนแผนการสอน การวัดและประเมินผล รวมถึงการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายโดยบูรณาการศิลปะกับศาสตร์สาขาอื่นได้ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ยังคงไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจน จึงควรมีการศึกษาต่อไป

ผลการวิจัยที่พบว่า นิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่เห็นว่าการสอนแบบบูรณาการมีประโยชน์ต่อตนเองและมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการประยุกต์ใช้ในการสอน ซึ่งการนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ให้เกิดประโยชน์และได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้นขึ้นอยู่กับตัวนิสิตฝึกสอน การประยุกต์ใช้ สภาพแวดล้อมการจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่โรงเรียนให้การสนับสนุน แสดงให้เห็นว่านิสิตฝึกสอนจะสามารถประยุกต์ใช้วิธีสอนแบบบูรณาการได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ความสามารถในการประยุกต์ใช้วิธีสอนแบบบูรณาการของตัวนิสิตฝึกสอนเอง สภาพแวดล้อมของห้องเรียนและโรงเรียน ตลอดจนการสนับสนุนของโรงเรียนในด้านวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับที่ Guay

(2006) ได้กล่าวถึงแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กพิเศษในด้านที่เกี่ยวข้องของการจัดการเรียนการสอนของครู คือ ครูต้องจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีการพัฒนาตนเอง ต้องมีการเตรียมครูและผู้ช่วยที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน มีการจัดสิ่งแวดล้อมของห้องเรียน และจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมในลักษณะที่มีความยืดหยุ่น สามารถให้เด็กเคลื่อนไหวได้ มีพื้นที่ในการใช้และจัดเก็บวัสดุ อุปกรณ์ศิลปะ สามารถทำกิจกรรมศิลปะประเภทต่างๆ ได้รายบุคคล มีการจัดพื้นที่สำหรับการแสดงผลงานศิลปะ และห้องสมุด เพื่อการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้เด็กอยากทำงานศิลปะ นอกจากนี้ครูจะต้องทำหน้าที่แก้ปัญหาในชั้นเรียนศิลปะ พัฒนาและหาความรู้ รวมถึงทำความเข้าใจและให้ความช่วยเหลือเด็กในด้านต่างๆ รวมถึงเรียนรู้ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาเด็กด้วย

ด้านนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการทั้งทางด้านความคิด ลักษณะนิสัย พัฒนาการทางการวาดภาพและการปั้นเพิ่มมากขึ้น แต่เป็นที่สังเกตว่านักเรียนบางคนเมื่อเริ่มเรียนในภาคการศึกษาใหม่นักเรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่มีทักษะลดลงไปเท่ากับก่อนสอน โดยเฉพาะทักษะบางอย่างที่นิสิตฝึกสอนเคยสอนและสามารถพัฒนานักเรียนได้เมื่อภาคการศึกษาที่แล้ว เมื่อเริ่มภาคการศึกษาใหม่ทักษะดังกล่าวของนักเรียนได้หายไป แสดงให้เห็นว่านิสิตฝึกสอนควรประยุกต์ใช้วิธีสอนแบบบูรณาการตามที่ Smith (1999) กล่าวว่า ควรให้นักเรียนรู้จักการสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองแทนการสอนของครู ส่งเสริมให้นักเรียนมีวิธีการทำงานศิลปะหลายวิธีมากกว่าการสร้างผลงานศิลปะ รวมถึงการนำศิลปะไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่นเป็นต้น

ผลการวิจัยที่พบว่า ความพร้อมของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนที่แตกต่างกันในด้านของวัย สมรรถนะและความสนใจในเนื้อหา สังเกตได้จากนักเรียนชั้นมัธยมปลายบางคนจะให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับการเรียนวิชาศิลปะในระดับน้อย นอกจากนี้ยังชักชวนให้เพื่อนรอบข้างให้เกิดความรู้สึกแบบเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสอนแบบบูรณาการสอดคล้องกับที่ Guay and Gerlach (2006) กล่าวว่า ควรทบทวนและปรับปรุงการสอนหรือจัดกิจกรรมอยู่เสมอในเรื่องเกี่ยวกับเรื่องระยะเวลาในการจัดกิจกรรม

สภาพแวดล้อมของการจัดห้องเรียน งบประมาณในการจัดกิจกรรม เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่จะมีความแตกต่างกันในด้านความรู้พื้นฐาน พฤติกรรม อารมณ์ ทักษะ และความสามารถทางด้านร่างกาย ครูศิลปะจึงต้องรู้จักที่จะแก้ปัญหาและปรับการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความหลากหลายของเด็ก ครูจึงควรพัฒนาความรู้ด้านการสอน ประยุกต์ใช้ทฤษฎี บริหารจัดการชั้นเรียน ตลอดจนคำนึงถึงระยะเวลาที่ต้องการใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรม ศิลปะแต่ละครั้ง นอกจากนี้ยังควรทบทวนและปรับปรุงการสอนหรือจัดกิจกรรม อยู่เสมอ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาจะมีความพร้อม และมีความกระตือรือร้นมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษา เพราะนักเรียนในวัยนี้จะสนใจใฝ่รู้ในทุกสิ่งและจะเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู รวมไปถึงมีความเกรงใจครูมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษา แสดงให้เห็นว่าจากข้อเสนอแนะของ Guay (2006) ครูศิลปะจะต้องทำหน้าที่แก้ปัญหาในชั้นเรียนศิลปะ พัฒนาและแสวงหาความรู้ รวมถึงทำความเข้าใจและให้ความช่วยเหลือเด็กในด้านต่างๆ ทั้งนี้วิธีสอนแบบบูรณาการซึ่งมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายจะช่วยให้นักเรียนสำรวจความสามารถของตนเอง และกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในการทำกิจกรรมที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น

ผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนให้ความสำคัญกับวิชาศิลปะน้อยและบางกลุ่มถึงกับน้อยมาก ทำให้ไม่มีความกระตือรือร้นในการเข้าชั้นเรียนและนำอุปกรณ์การเรียนมาเท่าที่ควร การที่นักเรียนให้ความสำคัญกับวิชาศิลปะน้อย อาจมีผลมาจากวิธีสอนของนิสิตฝึกสอนยังไม่สามารถดึงดูดใจหรือกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ หรือนักเรียนขาดทัศนคติที่ดีกับวิชาศิลปะศึกษา ซึ่งนิสิตฝึกสอนอาจนำแนวคิดของ Lewis and Doorlag (1995) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะไปใช้ในการสอนนักเรียนกลุ่มนี้โดย สังเกตพฤติกรรมการเรียนและพฤติกรรมตอบสนองของระหว่างการเรียนรู้ของเด็ก สอนจากสิ่งที่น่าสนใจที่สุด สอนจากสิ่งที่คุ้นเคยไปหาสิ่งที่ไม่คุ้นเคย โดยเริ่มสอนด้วยเนื้อหาที่ต่ำกว่าระดับความสามารถของนักเรียนเล็กน้อย เพื่อให้เด็กรู้สึกประสบความสำเร็จในการเรียน และมีกำลังใจในการเรียนในระดับที่ยากขึ้น ให้ประสบการณ์ตรงตามประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้วของเด็ก รวมถึงการให้เด็กได้มีโอกาสในการหา

ความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ตามลำดับเนื้อหาและความสามารถของเด็ก และให้กำลังใจเด็กอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยที่พบว่า ภาคการศึกษาแรกนิสิตฝึกสอนสามารถใช้วิธีสอนแบบบูรณาการได้ประมาณร้อยละ 30 เนื่องจากทางโรงเรียนได้กำหนดหลักสูตรไว้ว่าจะต้องสอนเนื้อหาในเรื่องใดบ้าง นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังมีกิจกรรมต่างๆ เป็นจำนวนมาก รวมถึงการมีวันหยุดระยะยาว ทางโรงเรียนจึงมีการปรับและลดจำนวนชั่วโมงเรียนบ่อยครั้ง ทำให้นิสิตฝึกสอนไม่สามารถแทรกวิธีการสอนแบบบูรณาการได้อย่างเต็มที่ ขณะที่ภาคการศึกษาที่สองนิสิตฝึกสอนสามารถใช้วิธีสอนแบบบูรณาการได้ประมาณ ร้อยละ 10 เนื่องจากทางโรงเรียนได้กำหนดกิจกรรมไว้ตายตัว ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้นอกจากนี้นิสิตฝึกสอนยังได้รับมอบหมายให้สอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งทำให้นิสิตฝึกสอนไม่สามารถใช้วิธีสอนได้หลากหลายเท่าที่ควร ปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อการนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ เนื่องจากนิสิตฝึกสอนมีข้อจำกัดในเรื่องของการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมที่ใช้ในการสอน นอกจากนี้ความสามารถของนิสิตฝึกสอนในการนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปประยุกต์ใช้ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นิสิตฝึกสอนไม่สามารถใช้วิธีสอนแบบบูรณาการกับนักเรียนได้ การที่โรงเรียนกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมสำหรับให้นิสิตฝึกสอนนำไปใช้ในการสอนนั้น เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้นิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นการจำกัดและส่งผลต่อการนำวิธีสอนแบบบูรณาการไปใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน อย่างไรก็ตามเนื่องจากวิธีสอนแบบบูรณาการส่วนหนึ่งเป็นการสอนแบบ DBAE ตามที่ Alexander and Day (1992) กล่าวว่า ครูสามารถบูรณาการศิลปะกับรายวิชาอื่นในหลักสูตรได้ด้วย เช่น สังคมศึกษา หรือคณิตศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้นิสิตฝึกสอนยังควรนำแนวคิดของ TA Connections (2008) และ Hogan and Pressley (2003) ในเรื่องของการเลือกงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรและความจำเป็นของนิสิตฝึกสอน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมวางเป้าหมายการสอน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ นิสิตฝึกสอนควรพิจารณาความรู้พื้นฐานและความรู้ก่อนเรียนของนักเรียน ตรวจสอบว่าวัสดุ อุปกรณ์หรือสื่อการสอนที่ต้องการใช้มีความง่ายเกินไป

ที่จะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้อย่างรวดเร็วหรือไม่ หรือในทางกลับกัน วัสดุ อุปกรณ์หรือสื่อการสอนที่ยากเกินไปจะทำให้ให้นักเรียนหมดความสนใจได้ ดังนั้นนิสิตฝึกสอนจึงควรใช้กิจกรรมในการสนับสนุนเพื่อเติมเต็มหลายๆกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมได้อย่างสนุกสนาน ตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมศิลปะของนิสิตฝึกสอน

ผลการวิจัยที่พบว่า นิสิตฝึกสอนบางคนไม่สามารถนำวิธีสอนแบบ บูรณาการไปใช้ได้ทั้งหมด เนื่องจากลักษณะสภาพทั่วไปของนักเรียน แนวทางการจัดการเรียนการสอนของครูที่เลี้ยง การสนับสนุนของโรงเรียนด้านสถานที่ อุปกรณ์ และอื่นๆ เช่น นักเรียนจะคุยกันเก่ง ไม่ค่อยตั้งใจเรียน นอกจากนี้ทางโรงเรียนไม่ให้นักเรียนใช้ของแหลมคม เวลาที่มีกิจกรรมในการตัด ครูจึงต้องเตรียมตัดไว้ให้กับนักเรียน ขณะที่ทางโรงเรียนสามารถให้นักเรียนใช้พวกของมีคม ได้ประเภทเดียว คือ กรรไกร เวลานั้นนักเรียนจะตัดชิ้นงานที่เป็นพวกวงกลมตาม ขนาดที่ครูสั่ง นักเรียนที่ทำไม่ได้ครูก็จะต้องมีแบบร่างให้นักเรียนทาบแล้วตัด นักเรียนบางคนไม่มีไม้บรรทัดในการทำงาน สอดคล้องกับที่ ณัฐกฤตา ไพศาลสมบัติ (2543) กล่าวว่า สภาพห้องเรียน การจัดสื่อ วัสดุอุปกรณ์สำหรับชั้นเรียน ร่วมโดยทั่วไปจะมีลักษณะไม่แน่นอน ครูในชั้นเรียนร่วมส่วนใหญ่จึงจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์โดยให้ใช้สื่อที่มีอยู่ตามสภาพจริงร่วมกัน เนื่องจากโรงเรียนส่วนมากจะขาดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ทั้งยังไม่มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์สำหรับเด็กพิเศษโดยเฉพาะ ทำให้ครูไม่สามารถจัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์สำหรับเด็กได้ทุกกิจกรรม

ผลการวิจัยที่พบว่า นิสิตฝึกสอนบางคนที่ไม่สามารถนำวิธีสอนแบบ บูรณาการไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและนำไปประยุกต์ใช้ในลักษณะของการสอดแทรกไปกับเนื้อหาและการจัดการเรียนการสอนได้ เนื่องจากต้องสอนตามเนื้อหาหรือกิจกรรมที่โรงเรียนและอาจารย์ที่เลี้ยงกำหนดให้ โรงเรียนมีวันหยุดระยะยาวและลดจำนวนชั่วโมงเรียนหลายครั้ง นิสิตฝึกสอนบางคนได้รับมอบหมายให้สอนในรายวิชาอื่นที่ไม่ใช่รายวิชาศิลปะโดยตรง เช่น วิชาการงาน อาชีพและพื้นฐานเทคโนโลยี นอกจากนี้ปัญหาของการนำวิธีสอนแบบบูรณาการ ไปใช้ยังขึ้นอยู่กับความรู้และทักษะพื้นฐานของนักเรียนแต่ละโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันการที่นิสิตฝึกสอนมีข้อจำกัดในการสอนและนำวิธีสอนแบบบูรณาการ ไปใช้ จึงควรพิจารณาการประยุกต์ใช้วิธีสอนแบบบูรณาการตามแนวคิดของ Guay and Gerlach (2006) ที่เน้นให้ครูประยุกต์และแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการ

สอนศิลปะ ในลักษณะของการออกแบบบทเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น หลักสูตรและศาสตร์ในสาขาวิชา มีการวางแผนและเขียนแผนการสอน การวัดและประเมินผล รวมถึงการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายโดยบูรณาการศิลปะกับศาสตร์สาขาอื่น เช่น วิชาการงานอาชีพและพื้นฐานเทคโนโลยี การเรียนภาษา การฝึกทักษะทางสังคม คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และทักษะการใช้ชีวิตประจำวันโดยทั่วไป โดยพิจารณาตามแนวคิดของ TA Connections (2008) และ Hogan and Pressley (2003) ในเรื่องของการเลือกงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรและความจำเป็นของการสอน เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมวางแผนเป้าหมายการสอน พิจารณาความรู้พื้นฐานและความรู้ก่อนเรียนของนักเรียน ตรวจสอบวัสดุ อุปกรณ์หรือสื่อการสอนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของนักเรียน เลือกใช้กิจกรรมที่มีความหลากหลายเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมได้อย่างสนุกสนาน ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ สำหรับการสอนที่นิสิตฝึกสอนต้องสอนในวิชาที่ไม่ใช่ศิลปะ รวมถึงการนำแนวคิดของ Alexander and Day (1992) เรื่องการบูรณาการกิจกรรมศิลปะกับวิชาอื่นที่ได้รับมอบหมายไปใช้สำหรับส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการสอนศิลปะอย่างจริงจังในด้านต่างๆ โดยบูรณาการกับรายวิชาอื่นในหลักสูตร กรอบการสอนในลักษณะนี้นับเป็นกรอบสำคัญสำหรับครูศิลปศึกษารุ่นใหม่ที่ควรนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ

ด้านกายภาพ

ผลการวิจัยที่พบว่า สภาพห้องเรียนที่เป็นปัญหาเกิดจากความสนใจของผู้บริหาร การสนับสนุนเรื่องงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนและการแก้ปัญหาของนิสิตฝึกสอน เช่น สภาพห้องเรียนของแต่ละโรงเรียนไม่เหมือนกัน โรงเรียนที่ 1 ยังขาดความพร้อมของห้องเรียนศิลปะอยู่บ้าง เช่น สภาพห้องเรียนไม่ปลอดโปร่ง ทึบแสง ห้องเรียนบางจุดยังขาดความเป็นระเบียบ อุปกรณ์บางอย่างไม่สามารถจัดหาได้ ครูต้องจัดหาเองแต่โรงเรียนที่ 2 ห้องเรียนจะมีความพร้อมในทุกด้านมากกว่า เช่น เป็นห้องเรียนปรับอากาศ มีอุปกรณ์ครบครัน สามารถใช้สื่อการสอนได้หลากหลาย ฯลฯ เนื่องจากความเอาใจใส่ของผู้บริหารและงบประมาณของแต่ละโรงเรียนต่างกัน การที่บางโรงเรียนมีการจัดสภาพห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์สำหรับการเรียนร่วมได้ดีกว่าบาง

แห่งสอดคล้องกับที่ ณพปาลี อินทสุต (2546) กล่าวถึง สภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมว่า ผู้บริหารบางโรงเรียนขาดประสบการณ์ในการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษ หรือโรงเรียนที่ได้รับงบประมาณการศึกษาพิเศษจะมีการจัดสื่อสำหรับเด็กพิเศษในช่วงกิจกรรมเสริมพิเศษเท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามปัญหาที่ ณัฐกฤตา ไพศาลสมบัติ (2543) ศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนมากจะขาดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ สำหรับเด็กพิเศษโดยเฉพาะ ทำให้ครูไม่สามารถจัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์สำหรับเด็กได้ทุกกิจกรรม รวมถึงครูไม่มีความสามารถในการดัดแปลงสื่อ หรือวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม

ผลการวิจัยพบว่า นิสิตฝึกสอนสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาด้านสภาพห้องเรียนตามสภาพแวดล้อมและข้อจำกัดของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละชั้น ซึ่งนิสิตฝึกสอนต้องพยายามหาเทคนิคการสอนและประยุกต์ใช้วิธีสอนแบบบูรณาการให้ส่งเสริมกับการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด แนวทางการแก้ไขด้านสภาพห้องเรียน คือ ครูจะต้องจัดสภาพการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากที่สุดและควรใช้สื่อการสอนที่มีลักษณะหลากหลายเพื่อให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายสอดคล้องกับที่ สารีณี เกษมสันต์ ณ อยุธยา (2548) กล่าวว่า การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กเรียนร่วม เช่น วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งแวดล้อม จะมีผลต่อการพัฒนาความสามารถของเด็ก เนื่องจากจะช่วยกระตุ้นให้เด็กสนใจศิลปะมากขึ้น ทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญในการสอนศิลปะให้ประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า นิสิตฝึกสอนใช้วิธีการแก้ปัญหาเรื่องสภาพห้องเรียน โดยมีรายละเอียดในการอภิปรายดังต่อไปนี้

- 1) หาโอกาสพานักเรียนไปเรียนห้องอื่นเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ นอกจากจะได้บรรยากาศแปลกใหม่ ยังมีพื้นที่ในการทำกิจกรรมเพิ่มขึ้นอีกด้วย และหากต้องเรียนในห้องเรียนก็ต้องปรับรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมและหลากหลายมากยิ่งขึ้น การจัดกิจกรรมโดยเปลี่ยนสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะ เพื่อให้เด็กได้เรียนในบรรยากาศที่แตกต่างไปจากเดิมนั้น เป็นส่วนสำคัญที่ส่งเสริมให้เด็กสนใจในการทำ

กิจกรรมศิลปะมากขึ้น ดังที่ สารินี เกษมสันต์ ณ อยุรยา (2548) กล่าวว่า วัสดุ อุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการพัฒนาความสามารถของเด็ก เรียนร่วม

2) สังเกตพฤติกรรมของเด็กพิเศษแล้วจดจำไว้ เวลาสอนหรือให้ลงมือทำผลงานจะพยายามเข้าไปให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคล โดยต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษกว่าเด็กปกติทั่วไปเชื่อมโยงเนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้เข้ากับชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนที่ไม่ชอบเรียน รู้สึกว่าศิลปะไม่ยากอย่างที่คิด เสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนและช่วยเหลือกันในกลุ่มเด็กที่มีความพร้อมและทักษะสูง กลาง ต่ำ คุยกัน ไป การที่นิสิตฝึกสอนพยายามให้ความช่วยเหลือเด็กพิเศษเป็นรายบุคคล และรู้จักเชื่อมโยงเนื้อหาที่ต้องการสอนกับหน่วยการเรียนรู้และชีวิตประจำวันได้ แสดงให้เห็นว่า นิสิตฝึกสอนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนในรายวิชาศิลปะสำหรับเด็กพิเศษไปประยุกต์ใช้ในการฝึกสอนได้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนศิลปะสำหรับครูยุคใหม่ที่ Greer(1997) Smith (1999) Guay and Gerlach (2006) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะจะต้องมีการประยุกต์ให้สอดคล้องกับหลักสูตรศิลปศึกษา และสามารถปรับเปลี่ยน เพิ่มเติม ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับทักษะและความรู้พื้นฐานของเด็กพิเศษรายบุคคล วิชาศิลปะจึงเป็นวิชาที่มีประโยชน์สำหรับการพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพราะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จในการทำงานด้านใดด้านหนึ่ง นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง นิสิตฝึกสอนที่สามารถประยุกต์ใช้วิธีสอนแบบบูรณาการกับการฝึกสอนในสถานการณ์ที่มีความหลากหลายได้แสดงว่ามีคุณสมบัติเป็นไปตามแนวคิดของ World Associated for Co-operative Education (1991) NAEA (1994) Marshall (2005) Freedman (2005) ที่กล่าวถึง หลักสูตรศิลปศึกษาในอนาคตว่าเป็นการ

จัดการเรียนการสอนในลักษณะของการร่วมมือกับสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม มีการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกับสาขาวิชาอื่น โดยคำนึงถึงทักษะในการทำงาน ความสามารถในการเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีการฝึกประสบการณ์ในการทำงานจริงเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้คู่ทักษะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ถึงแม้ว่าจากผลการวิจัยและอภิปรายชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการสอนศิลปะแบบบูรณาการที่พัฒนาขึ้นประสบความสำเร็จด้านการนำไปใช้สอนนิสิตระดับปริญญาตรีและทำให้นิสิตสามารถนำวิธีสอนดังกล่าวไปใช้ในการสอนนักเรียนได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมีความหลากหลาย ทำให้ผลการวิจัยบางส่วนขาดความสมบูรณ์ ดังนั้นเพื่อให้งานวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ควรมีการปรับปรุงการเลือกกลุ่มตัวอย่างนักเรียนและพัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลให้มีความรัดกุมในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กมล โพธิเย็น. 2548. รูปแบบการพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างเสริมความสามารถด้านทักษะการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยใช้แนวคิดทฤษฎีไตรอาซิก และวิธีการแบบสแกฟโฟลด์. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมวิชาการ. 2546. การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพวิชาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- ณพปาลี อินทุสุด. 2546. การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนอนุบาลที่จัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา.
- ณัฐกฤตา ไพศาลสมบัติ. 2543. การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2543. รูปแบบการจัดการเรียนร่วมแบบรวมพลัง : การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ผดุง อารยะวิญญู. 2537. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- ผดุง อารยะวิญญู. 2542. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แวนแก้ว.
- ผดุง อารยะวิญญู. 2542. การเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. 2543. ศิลปะศึกษากับศิลปะบำบัด ใน แนวน้อมศิลปศึกษาร่วมสมัย รวมบทความและบทบรรยาย โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2545. กระบวนการเรียนการสอนทัศนศิลป์ในระดับประถมศึกษา
สำหรับครูยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วารี ธีระจิตร. 2541. การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วารินี เกษมสันต์ ณ ออยุธยา. 2548. การศึกษาทักษะของครูศิลปะและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ
การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษในวิชาศิลปะศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี ชีโนกุล. 2547. การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษา
ต่างประเทศ เมื่อได้รับการสอนโดยการพิจารณาไตร่ตรองในศาสตร์การสอน : พหุกรณี
การศึกษาครูเชี่ยวชาญและครูไม่เชี่ยวชาญ วารสารวิธีวิจัย 2547, 17(3):321-339.
- สุลักษณ์ ศรีบุรี. 2536. คุณค่าของศิลปะจากทัศนะของบุคคลต่างๆ. วารสารครุศาสตร์ 22
(ก.ค.-ส.ค.): 51:63.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. 2542. พระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อุณเรื่อน อัมไพศร. 2548. จิตวิทยาการสอนเพื่อพัฒนาบุคคลพิเศษด้านสติปัญญา.
กลุ่มงานจิตวิทยา สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข: โรงพิมพ์
คุรุสภา ลาดพร้าว.
- Alexander, K. and Day, M. Editor. 1992. Discipline-Based Art Education: A Curriculum
Sampler. Getty Publications [Online]. Available from:
<http://www.incredibleart.org/links/toolbox/curriculum.html> [2013, August, 31]
- Allbali, M. 2006. Does visual scaffolding facilitate students' mathematics learning?
Evidence from early algebra. Retrieved September 12, 2008 from
<http://ies.ed.gov/funding/grantsearch/details.asp?ID=54>
- Art Education Department. 2013. Comprehensive Disciplined-Based Art Education: An
Overview. [Online]. Available from:
<http://www.buffaloschools.org/ArtEducation.cfm?subpage=160>
[2013, January 13].
- Cisero, C. A. 2006. Does reflective journal writing improve course performance?
College Teaching, 54(1), 231-236.

- Culpan, Arda. 2009. Scaffolding Creativity in Arts Education. *Victorian Journal of Music Education (ASME)*. pp. 38-46.
- Dixon-Krauss L: *Vygotsky in the classroom : mediated literacy instruction and assessment*. White Plains, N.Y.: Longman; 1996.
- Dobbs, S. M. 2004. Handbook of research and policy in art education. In *Discipline-Based Art Education*, 211-220. Mahwah, New Jersey: National Art Education Association.
- Eggen, PD. And Kauchak, DP. 2009. *Educational psychology : windows on classrooms*, 8th edn. Upper Saddle River, NJ : Pearson/Merrill/Prentice Hall.
- Eisner, Elliot W. 2002. 'What can education learn from the arts about the practice of education?', the encyclopedia of informal education. [Online]. Available from: http://www.infed.org/biblio/eisner_arts_and_the_practice_of_education.htm#cite [2013, August 15]
- Freedman, K. 2005. Expanding the research community of art education. *Studies in Art Education*. 46(3), 195-196.
- Freedman, K. and Stuhr, P. 2004. *Curriculum Change for the 21st Century: Visual Culture in Art Education*. In Eisner, Elliot and Day, Michael (ed.), *Handbook of Research and Policy in Art Education*. U.S.A.: Lawrence Erlbaum Associates.
- Greer, D. W. 1997. DBAE and art education reform. *Visual Arts Research*, 23(2), 25-33.
- Gerber, B.L. and Guay, D. M. 2006. *Reaching and Teaching Students with Special Needs Through Art*. VA: National Art Education Association.
- Gray, W.B. 1960. *Student Teaching in Art: A Handbook for Student Teachers and Beginning Art Teachers*. Scranton, Penn. : International Textbooks.
- Guay, D. M. 1994. Students with Disabilities in the Art Classroom: How Prepared Are We? *Studies in Art Education*. 36(1): 44-56.
- Guay, D. M. 2006. Special Needs Students in the Art Room: A Journey In *Reaching and Teaching Students with Special Needs Through Art* pp. 3-14. VA: National Art Education Association.

- Guay, D. M., & Gerlach, K. 2006. Clarifying roles for paraeducators in the art room. In Gerber, B. L., & Guay, D. M. (Eds.). *Reaching and teaching students with special needs through art* (pp. 189-205). Reston, VA: National Art Education Association.
- Hogan, K., and Pressley, M. 1997. **Scaffolding student learning: Instructional approaches and issues**. Cambridge, MA: Brookline Books.
- Jefferson County Public Schools. 2008. **How to use the Sketchbook/Journal as an instructional strategy; for standards and student performance expectations**. [Online]. Available from: <http://jeffcoweb.jeffco.k12.co.us/isu/art/sketchbook.html> [2008, November 22].
- Klein, S.; Chandler, et al. 2008. **E-Portfolio for Preservice and Inservice Art Teachers**. [Online]. Available from: <http://www.uwstout.edu/art/artedportfolios/reflection/index.html> [2008, November 13]
- Larkin, M. J. 2001. Providing support for student independence through scaffolded instruction. *Teaching Exceptional Children*, 34(1), 30-34.
- Lewis, R.B., and Doorlag, D.H. 1994. **Teaching Special Student in the Mainstream**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Lipscomb, L.; Swanson, J., and West, A. 2008. **Scaffolding-Emerging perspectives on Learning, Teaching and Technology**. [Online]. Available from: <http://projects.coe.uga.edu/epltt/index.php?title=Scaffolding> [2008, November 1].
- Lowenfeld, V. 1987. *Creative and mental growth*. 8th edn. New York: Macmillan.
- Marshall, Julia. 2005. Connection art, learning, and creativity: A case for curriculum integration. *Studies in Art Education*. 46(3), 227-241.
- Mittler, Gene A. 1983. Clarifying the Decision-Making Process in Art. *Studies in Art Education*, 25, 14-22.
- NAEA Research Commission. 1994. **Creating a visual arts education research agenda towards the 21st Century**. Reston, VA: NAEA.

- Partnership for 21st century skills. 2003. **Learning for the 21st century**. A report and mile guide for 21st century skills. [Online]. Available from: www.21stcenturyskills.org. [2008, November 13].
- Roehler, R. L. and Cantlon, J. D. 1996. **Scaffolding, A powerful tool in social constructivist classrooms**. Master of Arts. Literacy and Language Instruction, Michigan State University. [Online]. Available from: <http://ed-web3.educ.msu.edu/literacy/projects.html> [2013, August 29].
- Rosenshine, B., and Meister, C. 1992. The use of scaffolds for teaching higher-level cognitive strategies. **Educational Leadership**, 49(7).
- Sabbatini, R. M. E.. 1997. Are There Differences between the Brains of Males and Females?, [Online]. Available from: <http://www.cerebromente.org.br/n11/mente/eisntein/cerebro-homens.html> [2013, August 19].
- Schiller, M. 1994. Give students with special needs something to talk about. **Arts Education**, 47(6), 12-15.
- Searcy, S. and Maroney, S. A. 1996. Lesson Planning Practices of Special Education Teachers. **Exceptionality**, 6(3), 171 – 187.
- Seidel, T., Winner, P., and Hetland. 2010. **Qualities of Quality in Art Education in Project Zero**, Harvard graduate school of education.
- Smith, R. A. 1968. Aesthetic Criticism: The Method of Aesthetic Education **Studies in Art Education**, National Art Education Association 9(3), 12-31.
- Smith, R. 1999. The DBAE Literature Project. **Arts Education Policy Review**, 100 (3), 12-16.
- Sulak Sriburi. 2002. **Art education within the educational reform framework**. Centre for Education and Labour Studies (CELS) Proceedings of the third workshop. Faculty of Education, Chiang Mai University.
- TA Connections. 2008. **Instructional Scaffolding to Improve Learning**. TA Connections Newsletter - Fall 2008. Faculty Development and Instructional Design Center, Adams Hall 319, Northern Illinois University. [Online]. Available from: <http://www.niu.edu/taconnections/2008/fall/scaffolding.shtml> [2013, August 29].

- Tiranasar, A. 2004. Cultural Identity and Art Education in Thailand Paper presented at the Asia-Pacific Art Education Conference. Hong Kong. 28 12 2004.
- Van de Pol, J., Volman, M., and Beishuizen, J. 2011. Patterns of contingent teaching in teacher-student interaction. *Learning and Instruction* 21(1): 46-57.
- Verenikina, I. 2003. *Understanding Scaffolding and the ZPD in Education Research*. NSW. Australia: Faculty of Education.
- Vygotski, L.S. 1971. *The psychology of art*. Cambridge, Mass.: M.I.T. Press.
- Vygotsky, L. 1978. *Mind in society : The developmental of higher psychological process*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wood D, Bruner JS, and Ross G. 1976. The role of tutoring in problem solving. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 17(2):89-100. [Online]. Available from: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1469-7610.1976.tb00381.x/abstract> [2013, June 13].
- World associated for co-operative education. 1991. [Online]. Available from: <http://www.waceinc.org>. [2013, March 13].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยมีดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ สัญญา วงศ์อร่าม (ศาสตราจารย์)
สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา
หัวหน้าภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี
คณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต